

Årsredovisning

2023

Region Gotlands årsredovisning följer bestämmelser i kommunallagen, lagen om kommunal bokföring och redovisning samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Den upprättas av regionstyrelsen med hjälp från regionstyrelseförvaltningen. Årsredovisningen granskas av revisorer och överlämnas sedan till regionfullmäktige som ska godkänna årsredovisningen. Årsredovisningens primära målgrupp är regionfullmäktige. Genom ett strukturerat innehåll är avsikten att den också ska tillgodose informationsbehovet hos externa intressenter, medborgare och anställda. Vid sidan av huvudsyftet ska den nu och i framtiden kunna användas för trendanalyser samt fungera som ett uppslagsverk för Region Gotlands verksamhet.

Innehåll

- 1 Vår berättelse 2023
- 2 Hänt under 2023
- 7 Så används skattepengarna
- 8 Vi välkomnar synpunkter
- 9 Medborgarförslag 2023
- 10 Organisation

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

- 12 Översikt över verksamhetens utveckling
- 14 Den kommunala koncernen
- 17 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning
- 19 Händelser av väsentlig betydelse
- 20 Styrning och uppföljning av Region Gotlands verksamheter
- 23 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning
- 29 Balanskravsresultat
- 30 Väsentliga personalförhållanden
- 33 Förväntad utveckling

EKONOMISK REDOVISNING

- 36 Driftredovisning
- 39 Investerings- och exploateringsredovisning
- 41 Resultaträkning
- 41 Kassaflödesanalys
- 42 Balansräkning
- 43 Noter

MÅLUPPFYLLELSE

- 54 Social hållbarhet
- 57 Ekonomisk hållbarhet
- 60 Ekologisk hållbarhet
- 63 Kvalitet
- 66 Medarbetare
- 69 Ekonomi

NÄMNDER OCH FÖRVALTNINGAR

- 72 Politikerorganisationen
- 74 Regionstyrelsen
- 77 Regional samverkansstruktur och partnerskapet
- 78 Tekniska nämnden
- 82 Miljö- och byggnämnden
- 84 Barn- och utbildningsnämnden
- 86 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- 88 Socialnämnden
- 90 Hälso- och sjukvårdsnämnden

Vår berättelse 2023

REGIONSTYRELSENS ORDFÖRANDE: **MEIT FOHLIN (S)**
REGIONDIREKTÖR: **STEFAN HOLLMARK**

Region Gotlands medarbetare är vår viktigaste resurs och allt det arbete som de gör bidrar till ett hållbart och välmående samhälle på Gotland. Trots stora utmaningar i våra verksamheter visar 2023 års medarbetarundersökning på ett stabilt och positivt resultat där arbetsglädje, hängivenhet och stolthet över att arbeta i Region Gotland har ökat markant. Det känns väldigt bra.

Stora utmaningar och ett allvarsamt tonläge präglade 2023. Inflation och höga räntor gjorde att året blev besvärligt för alla Sveriges kommuner och regioner, så även för Region Gotland. Årets resultat blev - 2 miljoner kronor. Den totala budgeten för regionens nämndorganisation var 6,2 miljarder kronor. Sammantaget redovisade nämnderna ett underskott mot budget på -241 miljoner kronor.

Eftersom Sverige saknar en nationell ö-politik har regionen merkostnader på nästan 300 miljoner kronor för hälso- och sjukvård och räddningstjänst. Dessutom betalar regionen 140 miljoner kronor i avgift till kollektivtrafikutjämningen. För Region Gotland är något form av system som tar hänsyn till att vi är landets enda ö-region, samtidigt som vi är landets i särklass minsta region, avgörande för vår möjlighet att klara av att genomföra både det regionala och kommunala uppdragen på ett bra och kvalitetssäkrat sätt. Vi menar att det inte är rimligt att de gotländska skattebetalarna ensamma ska stå för dessa merkostnader. Den synpunkten framfördes av regionledningen till den kommitté som fått regeringens uppdrag att göra en översyn av den kommunal-ekonomiska utjämningen.

Under våren 2023 kom det efterlängtda beskedet att Svenska kraftnät beslutat att bygga två nya elkablar till Gotland. Ledningarna, som beräknas vara i drift 2031, kommer att vara avgörande för att klara den viktiga energiomställningen på ön. Det finns flera faktorer som påverkat beslutet så som omställningen till en koldioxidneutral industri på ön, den utökade fossilfria elproduktionen som vind- och solkraft och det osäkra säkerhetsläget som kräver en trygg och robust elförsörjning på Gotland.

På grund av det oroliga omvärldsläget fattade Region Gotland under året beslutet att krigsplacera alla medarbetare på sina ordinarie befattningar. Det betyder att alla anställda inom regionen ska fortsätta att gå till jobbet, även om en krigssituation bryter ut. Regionen har en central roll vid hanteringen av olika samhällsstörningar och beslutet att krigsplacera medarbetarna är viktigt för att alla ska veta var de hör hemma i ett krigsläge.

Den 9 november upptäcktes bakterier i Visby vattenledningsnät. Som en säkerhetsåtgärd infördes kokrekommendation för alla med kommunalt dricksvatten i Visby med omnejd. Ett intensivt arbete påbörjades med att hitta källan till bakterieutbrottet och provtagningar och spolningar av vattenledningsnätet genomfördes. Den 18 december kunde slutligen samtliga kokningsrekommendationer hävas. Vi vill passa på att tacka alla för ovärderliga insatser i detta, alla ni som arbetade dygnet runt för att lösa problemet och alla ni som tålmodigt kokade vattnet.

På kommande sidor kan du läsa mycket mer om vad som hände inom hela Region Gotland under året som gick. Avslutningsvis vill vi rikta ett varmt och innerligt tack till alla regionanställda och förtroendevalda för era värdefulla insatser under 2023 - Tack!

Foto: Petra Jonsson, Region Gotland

Torsten Flemming

Meit Fohlin (S),
regionstyrelsens ordförande

Stefan Hollmark,
regiondirektör

Hänt under 2023

Region Gotland skapar förutsättningar för vardagslivet på Gotland. Utbildning, omsorg och socialtjänst, sjukvård, räddningstjänst, gator och vägar - och mycket mer. Det händer mycket runt om på ön. Här är några av alla händelser under året som gått.

JANUARI

1. HEMSJUKVÅRDEN FÅR FINA BETYG

Hemsjukvårdens sjukvård och rehabilitering i hemmet fick åter fina resultat.

– I patientundersökningen för 2022 säger 99 procent av de som svarat att de är nöjda eller mycket nöjda. Det är vi väldigt stolta och glada över, säger Carina Söderström, avdelningschef för hemsjukvården.

2. 92 MÖJLIGHETER UTVECKLAR LANDSBYGDEN

Ett stort antal engagerade gotlänningar samlades på dagen "92 möjligheter" på Wisby Strand i Visby för att inspireras och knyta kontakter. Arbetet för landsbygdsutveckling står denna dag i fokus liksom Gotlands engagerade eldsjälar.

3. NY GRUPPBOSTAD BYGGS

Den 19 januari påbörjades bygget av den nya LSS-gruppbostaden på Terra Nova i Visby. Förutom sex egna lägenheter ska det finnas personal dygnet runt och tillgång till gemensamma utrymmen.

– Det är så härligt i dag, säger Marina Sängängel som, tillsammans med socialnämndens ordförande Håkan Ericsson (S) och tekniska nämndens ordförande Mariette Nicander (M), tog de första spadtagen.

4. KONST TILL NYA ALLÉSKOLAN

Det blev konstnärerna Disa Rytte och Birthe Jørgensen som fick i uppdrag att konstnärligt gestalta Alléskolans nybyggnad i Visby. Under 2022 fick fyra konstnärer i uppdrag att lämna in idéer till nya Alléskolans inomhusmiljö. Förslagen presenterades sedan för ett ungt konstråd bestående av gotländska skolelever i mellanstadieåldern som fick lämna in frågor och reflektioner.

5. REKORDRESULTAT FÖR REGION GOTLAND

Årsresultatet för Region Gotland 2022 uppgick till 237 miljoner kronor vilket överträffade målet för året. Det starka resultatet berodde främst på att ekonomin återhämtat sig efter pandemin i en snabbare takt än vad prognoserna visade i början av året.

FEBRUARI

6. LOTS FÖR EFTERLEVANDE

I början av februari införde Region Gotland en efterlevandelots som kan stötta personer med närstående som tagit sitt liv.

– Nu kan vi erbjuda stöd under första året vilket känns väldigt viktigt och bra, säger Andrea Mårtensson, strateg för social välfärd i Region Gotland.

7. SJU LÄN STÄLLER SIG BAKOM ÖNS BEHOV AV STABIL FÄRJETRAFIK

Gotland ingår i Mälardalsrådets transportpolitiska samarbete "En bättre sits", tillsammans med Stockholm, Uppsala, Västmanland, Örebro, Sörmland och Östergötlands län. Alla länen ställer sig nu bakom Gotland i en gemensam skrivelse till Trafikverket där de understryker vikten av stabila och långsiktiga förutsättningar för öns transporter.

8. STORT FÖRTROENDE FÖR VÅRDEN

Gotlänningarnas förtroende för hälso- och sjukvården är stort och även väntetiderna till vård anses som rimliga. Det visar senaste hälso- och sjukvårdsbarometern som besvarats av drygt 1 000 gotlänningar. Undersökningen visar att i synnerhet förtroendet för Visby lasarett är högt, 81 procent svarar att de har mycket stort eller ganska stort förtroende. Förtroendet för vårdcentralerna är något lägre, 67 procent, men ändå högre än genomsnittet i riket (62 procent).

MARS

9. KARTA FÖR ETT FÖRÄNDRAT KLIMAT

Nu finns en digital karta som visar områden på Gotland med potentiell risk för översvämning i samband med skyfall och havsnivåhöjning. Översvämningsskartan lägger grunden till en klimatanpassningsplan som Region Gotland tar fram i samarbete med SMHI.

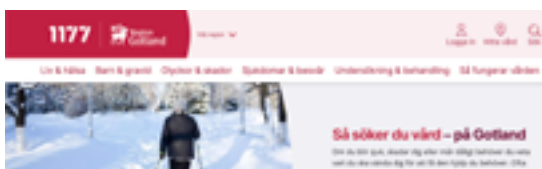
10. NU INFÖRS FLER LÄKEMEDELSAUTOMATER

Läkemedelsautomater har prövats av brukare och patienter och de har varit nöjda. Nu införs fler automater. Från i år kan Region Gotlands hemtjänst och de hemtjänstgrupper i privat regi som väljer detta erbjuda läkemedelsautomater. Automaterna håller också på att introduceras inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning.

11. REGION GOTLAND ÖPPNAR 1177 DIREKT

Region Gotland öppnade en ny digital ingång till hälso- och sjukvården, 1177 direkt. I den nya tjänsten kan gotlänningarna chatta med vårdpersonal. Patienterna prioriteras automatiskt så att den som har störst behov får vård först.

– Det här är ett viktigt steg i vår digitala utveckling. Med ny teknik kan invånarna snabbare och enklare få en första bedömning och komma vidare till rätt vårdnivå, säger Marie Loob, hälso- och sjukvårdsdirektör.

12. FULLMÄKTIGES MÖTEN MER EFFEKTIVA

Från och med den 27 mars blev regionfullmäktiges möten än mer digitala. Region Gotland har skaffat ett nytt system som gör att all formalia som upprop, begäran om ordet och votering görs digitalt. Utöver detta beslutades att fullmäktige även framöver ska direktsändas via gotland.se. Mötena är, som tidigare, öppna för allmänheten på plats och hålls oftast i Ljusgården i Rådhuset på Visborg.

13. KRAFTSAMLING FÖR HÄLSA OCH ETT SOCIALT HÅLLBART GOTLAND

Vad behöver vi gemensamt göra för att Gotland ska vara ett tryggt och inkluderande samhälle? Det beskrivs i ett nytt program som antogs av regionfullmäktige i mars och vänder sig till öns alla aktörer. Programmet heter Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland och är kopplat till Gotlands regionala utvecklingsstrategi Vårt Gotland 2040. Målet är att Gotland ska vara ett tryggt och inkluderande samhälle med livskvalitet för alla.

14. VINNARE PÅ ÅRETS FÖRNYELSE DAG

Den 30 mars genomfördes Region Gotlands årliga örnysedag. Vinnare av förnyelsepriset blev teknikförvaltningens bidrag Vi trampar mot framtiden. Dagen invigdes av tillförordnad regiondirektör Torsten Flemming och regionstyrelsens ordförande Meit Fohlin (S). Under förmiddagen hölls en inspirationsföreläsning och under eftermiddagen presenterades de nominerade bidragen.

APRIL

15. KULTURSKAPARE PÅ VÄG UT I EUROPA

Två gotländska kulturskapare kom under 2023 att resa till Tyskland respektive Frankrike. Bildkonstnär Siri Iversen-Ejve och fotograf Tommy Söderlund var årets stipendiater. Varje år väljer Region Gotland ut två kulturskapare som får resa ut i Europa, för att hitta inspiration och arbetsro.

16. ÅTERBRUK I KLINTEHAMN

Framtiden handlar mycket om att förebygga att mindre avfall uppkommer och att vi återanvänder och återvinner mera. Teknikförvaltningen startade i april det andra Återbruket, denna gång på återvinningscentralen i Klintehamn. De saker som kan lämnas ska vara hela och rena saker som exempelvis möbler, böcker, elprodukter, husgeråd, kläder, trädgårdsredskap och heminredning.

17. ARBETE MED TRÄD GER VISBY FIN UTMÄRKELSE

Region Gotland har fått utmärkelsen "Tree City of the World", ett kvitto på strategiskt och ansvarsfullt arbete med Visbys trädbestånd. Träden bidrar med viktiga ekosystemtjänster och att ta hand om dem är en god investering som ger utdelning med tiden. "Tree City of the World" är ett initiativ av FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) och den amerikanska Arbor Day Foundation.

18. HÄLSOPROJEKT SKA LYFTA UNGDOMARS SKOLRESULTAT

I slutet av april genomförde Wisbygymnasiet och RF-SISU Gotland en gemensam kick-off för det treåriga projektet Hållbar hälsa. Drygt 200 medarbetare deltog. På programmet stod bland annat en inspirationsföreläsning med Emma Frans, doktor i medicinsk epidemiologi och forskare vid Karolinska institutet. Projektet handlar ytterst om att öka den fysiska aktiviteten bland Wisbygymnasiets elever. Många ungdomar når idag inte upp till rekommendationerna på en timmes pulshöjande fysisk aktivitet om dagen. Genom projektet kommer ungdomarna att erbjudas en mängd olika prova-på-aktiviteter och idrotter.

19. REGION GOTLAND OM SVERIGES NATOANSÖKAN

På grund av omvärldsläget närmade sig den svenska regeringen ett beslut att gå vidare med en ansökan om medlemskap i Nato. Det civila försvaret på ön, som handlar om att förstärka samhällets krisberedskap på Gotland oavsett vilken typ av akut händelse eller situation det handlar om, har varit under uppbyggnad under flera år. Detta utvecklingsarbete kommer att fortsätta även då Sverige är på väg in i ett Natomedlemskap.

– Vi kan aldrig komma ifrån det faktum att Gotland är en ö mitt ute i Östersjön, som dessutom bedöms vara militärstrategiskt viktig. I vårt beredskapsarbete är det såklart viktigt att säkerställa att Gotland alltid ska vara tryggt att vistas på, säger beredskapschef Rikard von Zweigbergk.

20. Ö-LÄGET MÅSTE KOMPENSERAS

Det svenska utjämningsystemet ska ses över och den 22 maj deltog ledningen för Region Gotland i ett första möte hos regeringens utsedda utredare, för att framföra behovet av en ö-politik i Sverige. Det kommunalekonomiska utjämningsystemet som är statens sätt att utjämna skillnader och skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan Sveriges kommuner och regioner ska nu ses över.

21. HÅLLBARHETEN I FOKUS

I slutet av maj belystes ett antal högaktuella samhällsbyggnadsfrågor på ett heldagsseminarium i Visby.

– Vi behöver lyfta fram hållbarhetsfrågorna i ljuset av bland annat urbaniseringstrenden, klimatförändringar och digitalisering. Det finns sällan några generella lösningar utan ofta krävs samverkan och åtgärder som tar hänsyn till platsens unika förutsättningar, säger Lise Langseth, samhällsbyggnadsdirektör vid Region Gotland.

22. TVÅ NYA KRAFTLEDNINGSKABLAR

I slutet av maj blev det klart att Gotland kommer att bli anslutet till det svenska stamnätet. Svenska kraftnät har beslutat att anlägga två nya kraftledningskablar till ön och enligt planen ska detta vara klart under år 2031. Svenska kraftnät uppger som grund till beslutet att elbehovet ökar, men hänvisar även till säkerhetsläget.

23. VINNARE AV UNGDOMSLEDARPRISET

Ilse Vuijsters Hammarström fick Region Gotlands utmärkelse "Årets ungdomsledare 2023" för sitt ideella arbete som tränare i Visby judoklubb. Ilse var initiativtagare till klubben som startades 2018. Ungdomsledarpriset har funnits sedan 2004. Priset är på 10 000 kronor och delas årligen ut till en ideellt arbetande ledare som verkar inom föreningsdriven ungdomsverksamhet på Gotland.

24. SATSNING PÅ ETT BUSSIGARE GOTLAND

I mitten av juni gjordes ett byte av bussoperatör för Gotlands kollektivtrafik. Den nya operatören blev företaget Buss i Väst (Bivab). Det ska bli enklare att köpa biljetter och att planera sin resa. Även linjesträckningar och tidtabeller ska ses över.

25. NY REGIONDIREKTÖR

Stefan Hollmark utsågs till ny regiondirektör efter Peter Lindvall. Han kommer närmast från ett uppdrag som stadsdirektör i Södertälje och har mångårig erfarenhet av motsvarande roll i andra kommuner.

– Det ska bli spännande att lära känna Gotland och gotlänningarna. När jag fick frågan såg jag möjligheten att omsätta mina erfarenheter på den mångdimensionella plats som Sveriges enda ö-region är, säger Stefan Hollmark.

Peter Lindvall, tidigare regiondirektör, avtackades den 24 mars. Torsten Flemming var tillförordnad regiondirektör mellan Lindvall och Hollmark.

26. ÖSTERSJÖNS LÄNDER SAMLAS

Det svenska ordförandeskapet i EU:s strategi för Östersjöregionen avslutades i början av juni med en konferens i Visby. Sverige tog över ordförandeskapet 1 juli 2022, direkt efter pandemin. Sverige har därför fokuserat på en nystart av arbetet inom Östersjöstrategin, bland annat genom att skapa mötesplatser och utveckla arbetsmetoder för finansiering och samarbete med Ukraina.

27. BOKSKÅP ÄR "ÅRETS HAPPENING"

Region Gotlands parkavdelning bjöd traditionsenligt gotlänningarna på en lekfull sommarpresent. 2023 är bokskåp utplacerade på flera platser runt om på Gotland. Skåpen är tillverkade i återvunnet material och fyllda med böcker som lämnats in till Röda Korset på Gotland.

28. ARKITEKTURPRIS 2023

Region Gotlands arkitekturpris 2023 tilldelades Villa Meltem, ett bostadshus med rum för yogaverksamhet. Priset gick till arkitekt Martina Eriksson, byggherre Meltem Düzakin, byggare Bernard Klosowski, textildesigner Barbro Lomakka och konstruktör Peter Kristensson som tillsammans har genomfört projektet. Villa Meltem ligger i Salthamn i Lummelunda. En del av motiveringen lyder: "Det är kombinationen av vision, arbetssätt, utförande och resultat, från detalj till helhet, som gör Villa Meltem värd att prisas som en byggnad, med hög arkitektonisk kvalitet, som hör hemma på Gotland."

29. NY LÄNSMUSIKCHEF

Den 29 juni beslutade Gotlandsmusikens styrelse att utse Helena Wessman till ny länsmusikchef för Gotlandsmusiken efter Dag Franzén som går i pension. Helena Wessman kommer närmast från en tjänst som rektor för Kungliga Musikhögskolan. Gotlandsmusiken bildades 1988 och har Region Gotland som huvudman.

JULI

30. ALMEDALSVECKAN 2023

Almedalsveckan genomfördes i Visby 27 juni-1 juli med över 2 100 evenemang. Bakom dessa stod drygt 1 200 arrangörer. Hållbarhet var det ämne flest evenemang handlade om, därefter vård/omsorg samt klimat/miljö. Totalt antal deltagare beräknades till cirka 80 000 personer under Almedalsveckans fem dagar. Säkerheten stod i fokus och arrangörerna gav ett högt betyg till hur Almedalsveckan tillika Region Gotland samverkade inför och under veckans genomförande.

31. EN KOMPETENSARENA FÖR ALLA

I början av juli blev det klart att Region Gotland, Tillväxt Gotland och Arbetsförmedlingen Gotland tillsammans fått 20,8 miljoner kronor från Europeiska socialfonden (ESF) för att bygga upp en gemensam kompetensarena för alla. Pengarna ska användas under åren 2023-2026 och fokus är att hjälpa personer som under en längre tid varit utan jobb men också arbetsgivare som har behov av personal och vill tänka bredare i sin rekrytering.

AUGUSTI

32. NY BUSSTATION I ROMA

I slutet av sommaren påbörjades upprustningen av busstationen och torget i Roma. Arbetet görs för att fler bussar ska kunna mötas och för att samhället ska kunna bli ett möjligt nav för landsbygdstrafiken.

33. FRAMTIDENS FÄRJTRAFIK

Den 22 augusti presenterade Trafikverket upplägget för den färjetrafik som ska bedrivas från 2027. Region Gotland var försiktigt positiva till det upphandlingsunderlag som presenterades. Underlaget har utformats av Trafikverket och avser avtalsperioden som börjar gälla den 1 februari 2027. Det innehåller statens krav på trafikens upplägg, exempelvis biljettpriser, klimatpåverkan, nationell säkerhet och kapacitet.

34. NY REGIONARKITEKT

I slutet av augusti tillträdde Jessica Svännel tjänsten som Gotlands och Sveriges första regionarkitekt. Bland arbetsuppgifterna ingår till exempel att ta fram en arkitekturstrategi som ger uttryck för Region Gotlands långsiktiga vilja och ambition när det kommer till gestaltungs- och arkitekturfrågor. Jessica Svännel är i grunden landskapsarkitekt.

35. TOLERANSPROJEKTET TAR GYMNASIEELEVER TILL POLEN

I början av september reste Wisbygymnasiets elever på handels- och administrationsprogrammets årskurs tre till Polen som en del i ett treårigt toleransprojekt. Eleverna besökte koncentrationslägret Auschwitz, men knöt också kontakter med polska elever och samarbetade kring ung företagsamhet.

SEPTEMBER

36. TILLGÄNGLIGARE STRANDPROMENAD I VISBY

Under den tidiga hösten startade ett arbete för att förbättra den fysiska tillgängligheten på strandpromenaden i Visby. Alla bänkar byttes ut. De nya bänkarna har armstöd och en yta bredvid bänken för exempelvis en rullstol, barnvagn eller rullator. Det placerades också ut nya solsoffor på strandpromenaden.

37. NYA DIGITALA TJÄNSTER

Det treåriga projektet Digital dialog avslutades. Genom nya digitala tjänster inom samhällsbyggnadsprocesser ökar servicen för boende, besökare och företagare på Gotland. Det är nu lättare att få korrekt information och enkelt få snabb återkoppling på hur det går med till exempel ett bygglovsärende.

38. TAR ÖVER ANSVARET FÖR ÖNS 36 ÅTERVINNINGSTATIONER

I september blev det klart att regionen tar över ansvaret för samtliga 36 återvinningsstationer på Gotland. Förändringarna gällande förpackningsinsamlingen görs i alla kommuner i landet enligt beslut från regeringen. Förändringarna görs för att möta EU-krav och nå målen för materialåtervinning till 2030.

39. INITIATIV FÖR VINDKRAFTSUTBYGGNADEN

Region Gotland påskyndade Gotlands energiomställning genom att tillsätta resurser för att undersöka möjligheterna att samordna storskalig vindkraftsutbyggnad i Östersjön. Satsningen är en del av arbetet med Gotlands klimat- och energiomställning samt näringslivsutveckling.

40. NY KARTPORTAL FÖR ALLMÄNHETEN

En ny kartportal samlar Region Gotlands kartor på en och samma plats. I Gotlandskartan hittar man mycket av regionens information samlad i en karta och det finns även tematiska kartor för den som är ute efter något mer specifikt. Kartorna uppdateras löpande med ny information för såväl bofasta och besökare som näringsliv och tjänstepersoner.

OKTOBER

41. STÄRKT SJÖRÄDDNING

Tack vare samverkan mellan Sjöfartsverket och Region Gotland följer numera en läkare med i helikoptern vid sjö- och flygräddningsuppdrag. Med det nya avtalet finns möjlighet att ge omedelbar intensivvård. Tio specialutbildade läkare turas om att vara i beredskap.

42. BRANDBIL TILL UKRAINA

I oktober beslutades att räddningstjänsten ska skänka en av sina äldre stegbilar till Ukraina. Fordonet har en 30 meter hög steg som används vid livräddning, släckning och andra arbeten på hög höjd.

43. SÅ BLIR NYA ÄLDREBOENDET I KLINTEHAMN

I början av 2024 sätter bygget av ett nytt äldreboende i Klintehamn i gång. Det nya boendet får 60 platser och byggs i området Odvalds. Det blir en byggnad i ett plan med moderna lägenheter och gemensamma utrymmen. Äldreboendet beräknas vara klart för inflyttning i början av 2026.

44. BÄTTRE LUFT I VISBY

Region Gotland bytte halkbekämpningsmaterial och ersatte kalkkross med granitkross som ett sätt att minska halten skadliga partiklar i luften. Men även investering i två extra partikelmätare ska ge bättre kunskap om förbättrandet av luftkvaliteten i Visby.

45. VACCINATIONER MOT COVID-19 OCH INFLUENZA

Hösten och vinterns vaccinationer drog i gång i början av oktober. Vaccination mot covid-19 och säsongsinfluensa rekommenderades till personer 65 år eller äldre, vuxna med ökad risk att bli allvarligt sjuka och gravida efter graviditetsvecka 12.

NOVEMBER

46. NY KONSTGRÄSPLAN KLAR FÖR SPEL

Den nya konstgräsplanen vid Visborgsvallen i Visby stod färdig i början av november. Planen möjliggör fler träningstider och längre säsong för Gotlands fotbollsspelande barn och ungdomar. Det är Rävragens konstgräsplan som har flyttas till Visborgsvallen. Det ger ridsporten vid Rävragens möjlighet till en mer verksamhetsanpassad yta, samtidigt som Visborgsområdet kan utvecklas till ett idrotts- och rekreationscenter.

47. ÅRETS KULTURPRIS

I snart 20 år har paret Weiser med sin verksamhet Vibrationsverket varit förebilder att skapa upplevelser med scenkonst. För det fick Anna E Weiser och Wolfgang Weiser Region Gotlands kulturpris 2023. Kulturpriset delas ut till en person eller verksamhet som utfört en bestående kulturgärning för Gotland. Priset är på 25 000 kronor.

48. KAPPELSHAMN SOM RESERVHAMN

I slutet av november föreslog Trafikverket att Gotlands reservhamn ska ligga i Kappelshamn. Det geografiska läget och samlokaliseringen med Försvarsmaktens hamn har varit en viktig del i bedömningen.

DECEMBER

49. BAKTERIER I VISBY VATTENLEDNINGSNÄT

Den 9 november upptäcktes bakterien Clostridium perfringens i Visby vattenledningsnät. Som en säkerhetsåtgärd infördes kokrekommendation för alla med kommunalt dricksvatten i Visby, Själsö, Brissund, Väskinde, Vibble, Västerhejde, Tofta, Västergarn och Eskelhem. Ett intensivt arbete påbörjades med att hitta källan till bakterieutbrott, provtagningar och spolning av vattenledningsnätet. Den 13 december kunde kokrekommendationen hävas för Visby, Själsö, Brissund, Väskinde och den 18 december för Vibble, Västerhejde, Tofta, Västergarn och Eskelhem. Detta innebar att boende och besökare i dessa områden inte längre behövde koka det kommunala dricksvattnet.

50. GOTLANDS BEFOLKNING MINSKAR

Enligt Statistiska Centralbyrån är vi vid nyåret 2023/2024 61 029 folkbokförda gotlänningar på ön vilket betyder att vi har minskat med 144 personer under 2023. Minskningen är den första minskningen sedan 2013.

– Vi har under många år i rad sett en ökning av befolkningen på Gotland, nu ser vi en svag nedgång och det visar tydligt att vi behöver göra mer för att vi ska nå målet att bli fler gotlänningar året runt och det arbetar vi löpande med säger regionstyrelsens ordförande, Meit Fohlin (S).

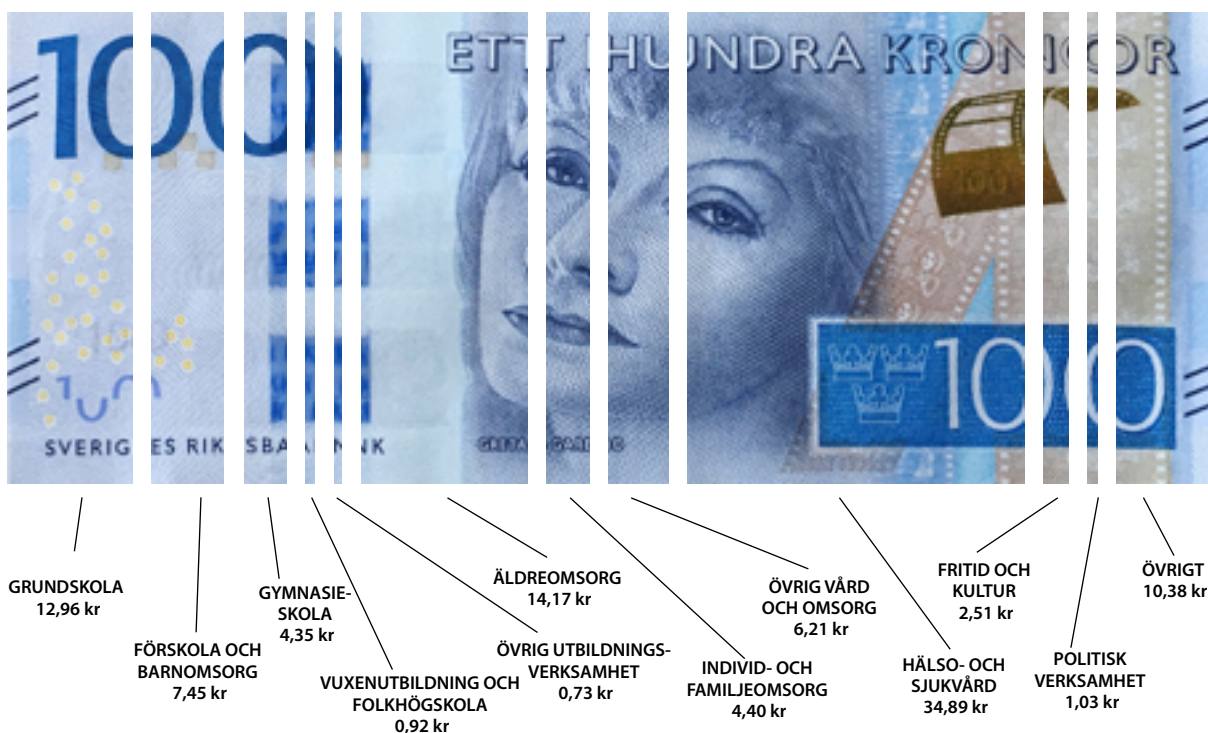

Så används skattepengarna

Region Gotlands största inkomstkälla är skatteintäkter och generella statsbidrag. Största delen används för att finansiera hälso- och sjukvård, vård och omsorg och utbildning. Av en hundralapp går 86 kronor och 8 öre till dessa områden. Fördelningen mellan olika områden skiljer sig till viss del jämfört med förra året. Andelen som används till vård och omsorg har minskat med 16 öre medan hälso- och sjukvård har ökat med 2 kronor och 26 öre. Till det som kallas övrigt går 10 kronor

och 38 öre av en hundralapp. Denna del har minskat med 1 krona och 29 öre. Inom området finns infrastruktur i form av gator och vägar, parkverksamhet, kollektivtrafik, miljö- och hälsoskydd, räddningstjänst och näringslivsfrämjande åtgärder. Även arbetsmarknadsåtgärder och vissa gemensamma stödtjänster för regionens verksamheter ingår i den här posten. Av en hundralapp används 2 kronor och 51 öre till fritid och kultur, vilket är en minskning med 63 öre jämfört med förra året.

100 kronor i skatt på Gotland fördelar sig så här:

Vi välkomnar synpunkter

För att utveckla och förbättra Region Gotlands olika verksamheter är det värdefullt att få in och ta tillvara synpunkter från invånare, företagare och besökare. Alla synpunkter, såväl förbättringsförslag, klagomål och beröm välkomnas och tas om hand. Regionen har en e-tjänst där man på ett enkelt sätt kan lämna sina synpunkter. Under 2023 har 1 226 synpunkter tagits emot vilket är en ökning från tidigare år. Nedan presenteras ett axplock av inkomna synpunkter under året.

SYNPUNKT – FÖRBÄTTRINGSFÖRSLAG

Varför ha så konstig skolmat, varför inte bara ha typ makaroner och korv? Det är både billigt och så får man elever till att äta. När man har typ fisktacos, eller vegoburgare blir det istället för att man ska äta nyttigt så blir det att man då inte äter alls och är det en sak ni vill stå för?

SVAR

Hej, tack för din synpunkt om lunchen på gymnasiet! Att sätta ihop menyer till skolmåltider är ett komplext arbete och vi arbetar dels utifrån Livsmedelsverkets rekommendationer om varierade och näringsriktiga skolluncher. Vi utgår också ifrån den politiskt antagna mat- och måltidspolicyn för Region Gotland, du kan läsa mer om policyn här; Policy för hållbara måltider och mat i Region Gotland. I policyn framgår bland annat att måltiderna som erbjuds ska vara goda, näringsriktiga och lagade med omsorg och just biten om god mat är förstås en smaksak där det finns väldigt många åsikter. Vi har en menygrupp med kockar från köken som löpande arbetar med menyerna och där tar vi hänsyn till både rekommendationer och politiska direktiv och såklart även den feedback vi får från våra gäster. Det betyder att synpunkter som den du skickat in tas upp i menygruppen. Det inte säkert att vi kan möta alla önskemål men det är viktigt för oss att få veta vad ni tycker för att kunna arbeta vidare med menyerna på ett bra sätt. Lunchen som serveras står för ungefär en tredjedel av en elevs dagsbehov av energi och näringsämnen. Till skollunchen erbjuds alltid ett vegetariskt alternativ samt tillbehör som kompletterar måltiderna såsom råkostbord, dryck och knäckebröd och vårt mål är att det ska finnas något som passar alla.

SYNPUNKT – KLAGOMÅL

Gästar Visby Gästhamn och till min stora förvåning så hittar jag ingen Hjärtstartare. Tittar i hjärtstartarregistret och det är väldigt dåligt med hjärtstartare som är tillgängliga efter kontorstid i omgivningen.

SVAR

Tack för din mycket relevanta synpunkt angående hjärtstartare i gästhamnen. Vi har hjärtstartare på flera ställen, men de är placerade i området kring hamnterminalen. Vi kommer att placera en hjärtstartare i gästhamnsreceptionen, som under säsongen är bemannad större delen av dygnet.

SYNPUNKT – BERÖM

Vill lämna veckans ros till [namn], läkare på vårdcentral Wisby Söder. Hen lyssnade på hela min situation och jag fick snabb hjälp. Sen ringer läkaren några dagar senare och undrar hur jag mår. Fantastiskt bemötande av mej som patient. Jag blev sedd och hörd.

SVAR

Hej!
Tack för ditt fina beröm!
Jag ska se till att [namn] får del av dina ord.

Medborgarförslag 2023

Medborgarförslaget är en demokratisk rättighet och ett medel för medborgare att lämna förslag på förbättringsområden inom Region Gotlands ansvarsområden. Alla som är folkbokförda på Gotland har möjlighet att lämna medborgarförslag. Denna rättighet gäller även för barn och ungdomar under 18 år. Föreningar eller företag omfattas inte av den möjligheten. Medborgarförslag kan lämnas via en e-tjänst eller på särskild blankett. Det är som regel regionfullmäktige som fattar beslut om medborgarförslag som är av större vikt. Förslag som rör en specifik facknämnds område kan regionfullmäktige överlämna till berörd facknämnd att besvara. Enligt kommunallagen bör medborgarförslaget besvaras inom ett år, men i vissa fall kan beredningen ta längre tid. I Region Gotland besvaras alla medborgarförslag. Under året inkom 99 ärenden. Under samma period besvarades och fattades det beslut om 28 ärenden. Nedan redovisas tre av de medborgarförslag som inkom, besvarades och beslutades under 2023.

Turistskatt

"Istället för att höja skatten för bofasta tycker jag man skall ta ut en turistskatt. Finns på många ställen i världen. Det skulle innebära stora inkomster för region Gotland som kan finansiera allt som behöver vara överdimensionerat pga. turismen"

Region Gotland svarar:

En kommuns rätt att ta ut skatt är en grundläggande ekonomisk befogenhet som ger dem möjlighet att finansiera viktiga tjänster som skolor, vårdinrättningar, vägar, sophämtning och kulturaktiviteter för sina medborgare. En kommun kan inte utifrån nu gällande lagstiftning besluta om att införa en turistskatt.

Skattefrågor regleras av den nationella lagstiftningen och beslutas på riksnivå av den svenska regeringen och riksdagen. Det är också i sammanhanget viktigt att komma ihåg att turismen genererar ekonomiska fördelar för regionen. En turistskatt för besökare på Gotland skulle kunna få negativa effekter för turismen. Regionstyrelsen anser medborgarförslaget besvarat.

Handlingsplan för identifikation av och stöd för särskilt begåvade elever

"Skollagen ändrades 2010 och det står numera i klartext att elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Med bakgrund av vad jag skrivit ovan vill jag inkomma med ett medborgarförslag att kommunen, med utgångspunkt i SKRs Handlingsplan särskilt begåvade barn och elever 2016, utvecklar och implementerar en handlingsplan för hur särskilt begåvade elever i kommunen ska identifieras och få sina behov uppfyllda"

Region Gotland svarar:

Utifrån gällande lagstiftning, styrdokument och det implementerade arbetssättet tillgängliga lärmiljöer ska varje skolförhållande skapa förutsättningar för alla barn och elever att få det stöd, stimulans och utmaningar som de behöver för sitt lärande. Tillgängliga lärmiljöer ligger idag som aktivitet i det systematiska kvalitetsarbetet.

"Olika är normen", det vill säga att undervisning och utbildning skall utgå från individens behov och förutsättningar. Utifrån detta kommer förvaltningen att utveckla en handlingsplan för att identifiera och utarbeta undervisningsmetoder som säkerställer att arbetet kring särskilt begåvade barn utvecklas och förtydligas för att stödja barn och elever med särskild begåvning.

Pensionärs möjlighet att äta i skolmatsalar - brobyggare mot ensamhet!

"Pensionärer borde ges möjlighet att äta i skolmatsalar till låg kostnad. I Enköpings kommun öppnar de strax upp för äldre att äta lunch i tre olika skolors skolmatsalar för att bidra till nya möten mellan generationer och bidra till aktiviteter som minskar risken för ensamhet bland äldre. Vi bör göra detsamma. Jag föreslår att Gotland gör det samma i syfte att öka möten mellan generationer och som ett sätt att bidra till minskad ensamhet i Gotlands ökande andel äldre"

Region Gotland svarar:

Att öppna upp skolmatsalar för äldre kan främja möten mellan generationer och kan bidra till ökat socialt utbyte. Det kan även bidra till minskad upplevelse av ofrivillig ensamhet för äldre då det skapas nya mötesforum. Skolområdet är inte en allmän plats som vem som helst har tillträde till. Rektor är ytterst ansvarig för att skolmiljön ska präglas av trygghet och studiero, och har därför till uppgift att avgöra vem som ska ha tillträde till, och får

uppehålla sig inom, skolområdet. Det finns en risk att pensionärs-lunch på skolan kommer innebära att regionen, med skatte-medel, konkurrerar med de lokala restaurangerna som sannolikt inte kan erbjuda lunch för motsvarande kostnad.

Det finns en god intention i förslaget men den sammanfattande bedömningen är ändå att förslaget inte kan tillmötesgå. Region Gotland bör även vara restriktiva med eventuella nysatsningar utifrån den exceptionella ekonomiska situation som råder.

Organisation

Förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen är en av årsredovisningens obligatoriska delar. Här presenteras kommunkoncernens samt Region Gotlands utveckling, organisation, ekonomiska ställning, händelser av väsentlig betydelse, styrning och uppföljning av Region Gotlands verksamhet, god ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning, balanskravsresultat, väsentliga personalförhållanden samt förväntad utveckling.

Från och med den 1 juni 2023 rullar nya bussar på Gotlands gator. Det är Buss i väst AB, Bivab, med Gotlandsbuss som underleverantör som kommer driva Gotlands kollektivtrafik under de närmaste 10 åren. I de nya bussarna finns barnstolar för mindre barn.

Översikt över verksamhetens utveckling

I den kommunala koncernredovisningen ingår förutom Region Gotland även det helägda dotterbolaget AB Gotlandshem och dotterbolaget Gotlands Energi AB, i vilket regionen har en ägarandel på 25 %. Huvuddelen av verksamheten bedrivs i regionen. Regionens andel av omsättningen är 95 %, regionens andel av tillgångarna är 72 % och 96 % av de anställda i den kommunala koncernen har Region Gotland som arbetsgivare.

Årets resultat för den kommunala koncernen uppgår till 23 mnkr. Under samtliga år i perioden 2019-2023 har årets resultat varit positivt. Under samma period har befolkningen vuxit med 1 343 personer beroende på ett positivt flyttnetto. Under 2023 minskade befolkningen med 0,2 %. I riket ökade befolkningen med 0,3 %. I genomsnitt har Gotland under den senaste 5-årsperioden haft en årlig befolkningsökning på 0,6 % och motsvarar befolkningsökningen för riket som också har varit 0,6 %. En stabil befolkningsökning bidrar till positiv utveckling av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

Investeringsnivån har under perioden 2019-2023 varit hög. De sammanlagda investeringsutgifterna uppgår till 3,2 mdkr varav 2,4 mdkr i regionen. De stora investeringarna har varit i vatten- och avloppsverksamhet, hamnar, verksamhetslokaler, elnät och bostäder. Låneskulden har legat förhållandevis stabilt på ca 1,6 till 1,9 mdkr. Den huvudsakliga förklaringen till att låneskulden kunnat hållas relativt oförändrad över tid trots höga investeringsutgifter är att fastigheter sålts och att resultaten legat på bra nivåer.

Soliditeten har under perioden 2019-2022 stärkts för att under 2023 falla tillbaka till samma nivå som 2019. Det beror på höga investeringsutgifter i kombination med ett svagt resultat under 2023. Soliditeten enligt balansräkningen uppgår till 39,6 %. Soliditeten inklusive pensionsförpliktelsen har däremot stärkts med 6,0 procentenheter sedan 2019 och uppgår 2023 till 16,5 %. Förutom fastighetsförsäljningar och positiva resultat är förklaringen också att pensionsförpliktelsen minskat till följd av pensionsutbetalningar.

DEN KOMMUNALA KONCERNEN, 2019-2023	2023	2022	2021	2020	2019
Verksamhetens intäkter, mnkr ^{4, 5}	2 386	2 462	2 253	2 039	1 882
Verksamhetens kostnader, mnkr ⁵	-8 479	-7 922	-7 605	-7 077	-6 697
Avskrivningar, mnkr ⁵	-424	-432	-383	-411	-344
Skatteintäkter, mnkr	4 696	4 459	4 191	3 952	3 953
Utjämningsbidrag och generella statsbidrag, mnkr	1 924	1 838	1 762	1 692	1 358
Finansnetto, mnkr	-80	-107	30	-50	-15
Årets resultat, mnkr ^{4, 5}	23	298	248	145	137
Investeringar (brutto), mnkr	817	611	484	526	735
Investeringsbidrag offentliga, mnkr	1	3	15	21	4
Självfinansieringsgrad av investeringar, ggr ^{1, 4, 5}	0,7	1,1	1,9	1,3	0,8
Soliditet enligt balansräkningen, % ^{2, 4, 5}	39,6	40,2	40,0	39,0	39,7
Soliditet inkl ansvarsförbindelse, % ^{3, 4, 5}	16,5	17,0	14,6	12,1	10,5
Långfristig låneskuld, mnkr	1 585	1 590	1 595	1 882	1 797
Antal anställda per 31 december	7 204	6 957	6 896	6 855	6 786

¹ Kassaflöde från den löpande verksamheten / (bruttoinvesteringar - offentliga investeringsbidrag)

² Eget kapital / Totalt kapital

³ (Eget kapital - pensionsskuld i ansvarsförbindelse) / Totalt kapital

⁴ Jämförelsetal har omräknats för 2020 och 2021 på grund av rättelse av väsentligt fel. För mer information se avsnitt Ekonomisk redovisning not 20

⁵ Jämförelsetal har omräknats för 2022 på grund av rättelse av fel samt byte av redovisningsprincip i koncernföretagen. För mer information se avsnitt Ekonomisk redovisning not 20

REGION GOTLAND, 2019-2023	2023	2022	2021	2020	2019
Folkmängd 31 december, antal	61 029	61 173	61 001	60 124	59 686
Befolkningsutveckling, %	-0,2	0,3	1,5	0,7	0,7
Total kommunal skattesats, %	33,60	33,60	33,60	33,60	33,60
Verksamhetens intäkter, mnkr ⁴	1 815	1 819	1 724	1 585	1 411
Verksamhetens kostnader, mnkr	-8 048	-7 468	-7 235	-6 792	-6 368
Avskrivningar, mnkr	-331	-329	-303	-282	-255
Skatteintäkter, mnkr	4 696	4 459	4 191	3 952	3 953
Utjämningsbidrag och generella statsbidrag, mnkr	1 924	1 838	1 762	1 692	1 358
Finansnetto, mnkr	-58	-82	61	-20	14
Årets resultat, mnkr ⁴	-2	237	200	135	113
Årets resultat efter balanskravsjusteringar, mnkr ⁴	-136	285	109	88	74
Årets resultat / skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämningsbidrag, %	0,0	3,8	3,4	2,4	2,1
Årets resultat (exkl jämförelsestörande poster) / skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämningsbidrag, %	-2,2	4,5	3,8	2,9	0,9
Nämndernas driftbudgetavvikelse netto, mnkr	-241	87	54	29	-42
Investeringar (brutto), mnkr	667	438	424	388	497
Investeringsbidrag offentliga, mnkr	1	3	15	21	4
Investeringsbudget, mnkr	1 439	1 249	1 012	842	886
Själfinansieringsgrad av investeringar, ggr ^{1, 4}	0,7	1,4	1,7	1,4	0,9
Tillgångar, mnkr	6 865	6 650	6 113	5 865	5 385
Tillgångar per invånare, kr	112 488	108 708	100 211	97 548	90 222
Långfristig låneskuld, mnkr	380	385	390	575	580
Långfristig låneskuld per invånare, kr	6 227	6 294	6 393	9 564	9 718
Långfristig låneskuld / anläggningstillgångar, %	7	8	8	12	13
Pensionsskuld, avsättning, mnkr	1 517	1 289	1 224	1 087	1 020
Pensionsskuld, ansvarsförbindelse, mnkr	2 202	2 163	2 229	2 250	2 291
Soliditet enligt balansräkningen, % ^{2, 4}	41,8	43,2	43,1	41,6	42,8
Soliditet inkl ansvarsförbindelse, % ^{3, 4}	9,8	10,7	6,7	3,2	0,2
Likvida medel, mnkr	8	304	132	371	116
Omsättningstillgångar / kortfristiga skulder, %	119	129	114	104	81
Borgensförbindelser, mnkr	1 273	1 274	1 374	1 376	1 320
Antal anställda per 31 december	6 903	6 679	6 636	6 602	6 540
Personalkostnader, mnkr	4 530	4 095	4 086	3 847	3 705
Sjukfrånvaro i relation till total avtalad arbetstid, %	6,2	7,0	6,4	7,3	6,1

¹ Kassaflöde från den löpande verksamheten / (bruttoinvesteringar - offentliga investeringsbidrag)

² Eget kapital / Totalt kapital

³ (Eget kapital - pensionsskuld i ansvarsförbindelse) / Totalt kapital

⁴ Jämförelsetal har omräknats för 2020 och 2021 på grund av rättelse av väsentligt fel. För mer information se avsnitt Ekonomisk redovisning not 20

Den kommunala koncernen

Den samlade verksamheten inom Region Gotland bedrivs både i den egna nämnd- och förvaltningsorganisationen samt i koncernföretag där vissa bolag är helägda och vissa delägda. Därtill finns samägda företag och även privata utförare inom vissa verksamheter.

Region Gotlands nämnd- och förvaltningsorganisation består av nio facknämnder, en valnämnd och sex förvaltningar.

Barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har en gemensam förvaltning – utbildnings- och arbetslivsförvaltningen. Patientnämnden och överförmyndarnämnden har inte egna förvaltningar. Dessa kanslier organiseras inom regionstyrelseförvaltningen.

Ett koncernföretag är ett företag där regionen har ett betydande inflytande, det vill säga att röstinnehavet i bolaget överstiger 20 %. Om röstinnehavet är lägre kan företaget ändå definieras som koncernföretag om det har särskild betydelse för regionens verksamhet eller ekonomi. Något sådant föreligger inte inom Region Gotland. I samtliga koncernföretag är röstinnehavet större än 20 %.

Till den kommunala koncernen hör fyra samägda företag; Kommuninvest, Inera, Samtrafiken Sverige och Svenskt ambulansflyg. Kommuninvest ekonomisk förening ägs av de flesta kommuner och regioner och finansierar en stor del av regionens upplåningsbehov. Inera ägs av Sveriges kommuner och regioner (SKR) samt de flesta regioner och kommuner. Samtrafiken Sverige ägs av alla regionala kollektivtrafikmyndigheter samt merparten av de kommersiella trafikoperatörerna. Svenskt ambulansflyg är ett kommunalförbund som ägs av samtliga regioner.

En privat utförare definieras som en juridisk person eller en enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet. I förvaltningsberättelsen redovisas väsentliga privata utförare, det vill säga företag som utfört verksamhet för 5 mnkr eller mer.

ORGANISATIONSFÖRÄNDRINGAR

Under hösten tillträdde Stefan Hollmark som ny regiondirektör för Region Gotland. Stefan efterträdde tidigare regiondirektör Peter Lindvall. I AB Gotlandshem har en ny styrelse utsetts och tillträtt. Gotlands Energi AB och Vattenfall fick en ny ordförande Lovisa Fricot Norén. Stiftelsen Gotlandsmusiken fick en ny chef, Helena Wessman.

KONCERNFÖRETAG

AB Gotlandshem

Gotlandshem är ett helägt bostadsbolag vars verksamhet består av ägande och förvaltning av fastigheter. Bolagets ändamål är att tillhandahålla bostäder och därigenom bidra till Region Gotlands sociala bostadspolitik. AB Gotlandshem ska verka för utveckling, befolkningsökning och att Gotland ska vara en socialt trygg plats att bo och leva på. Verksamheten består av moderbolaget AB Gotlandshem samt två helägda dotterbolag, Gotlandshem Värme AB och Visby Bogen 1 AB (vilande). Gotlandshem Värme levererar för moderbolagets räkning fjärrvärme primärt till moderbolagets fastigheter.

Under året har nytt ägardirektiv beslutats för bolaget. Ägardirektiven gäller för perioden 1 januari 2024 till 31 december 2027. Gotlandshem har till följd av sin lånevolym en naturlig exponering för ränterisk. Genom räntesäkringsavtal har genomsnittsräntan inte påverkats särskilt mycket av ökade marknadsräntor. Kvarteret Signallottan 2 i Visby med 62 bostäder är färdigbyggt och bostäderna är uthyrda. De nya bostäderna är ett litet men viktigt delmål i Gotlandshems arbete att bygga 1 500 nya bostäder på Gotland inom den kommande tioårsperioden.

Projektet att riva och bygga nya bostäder i kvarteren Riggen och Myran i Visby har fortsatt enligt plan. Vären ägnades åt planering och förberedelser, samt dialog med de boende i kvarteren. Såväl rivningslov som bygglov är på plats och hyresgästerna i den första etappen är evakuerade. Företaget har genomfört byte av fastighetssystem för att hantera hyresgästinformation.

Det första huset som ingår i energieffektiviseringsprojektet i kvarteret Concordia 6 i Slite är klart. Här har fasaden renoverats, fönster bytts ut och en rad energibesparande åtgärder genomförts som minskar energiförbrukningen med 40 %.

Gotlands Energi AB

Gotlands Energi AB är ett energiföretag som ägs till 25 % av Region Gotland och till 75 % av Vattenfall AB. Verksamheten spänner över hela energiområdet med elnät över hela Gotland, fjärrvärmeverksamhet på de större orterna samt elhandel, bredband/fiber och entreprenadverksamhet. Verksamhet bedrivs genom tre bolag, moderbolaget Gotlands Energi AB och dotterbolagen Gotlands Elförsäljning AB som ansvarar för elförsäljningen och Gotlands Elnät AB som bygger samt underhåller el- och energianläggningar.

Det råder fortsatta osäkerheter kring elnätsföretagets intäktsramar där Energimarknadsinspektionen ska ompröva intäktsramen om det finns skäl till justering. Under 2023 fattades inga nya beslut gällande intäktsramar för perioden 2020-2023. Nya beslut för perioden väntas under 2024. Energimarknadsinspektionen har aviserat att den reglerade WACC:en (tillåten avkastning på kapital) kommer sänkas. Sänkta intäktsramar skulle utmana Gotlands Energi AB:s möjlighet att investera i elnätet.

Arbetet med att göra elnätet mer robust och säkert fortsätter även kommande år. Arbetet med att förnya och förstärka det centrala elnätet på ön har accelererats och samlas inom programmet Kapacitet Gotland. Under 2023 noterades det lägsta antalet strömvabrott på ön sedan 2001.

Beaktat Gotlands läge i Östersjön och elförsörjningens betydelse för totalförsvaret så kommer säkerhet- och totalförvarsfrågor fortsatt vara i fokus framåt.

Elpriserna har fortsatt att vara instabila, vilket har bidragit till att resultatet blivit sämre än förväntat. Elnätsverksamhetens resultat 2023 är lägre än budget med en lägre transiterad volym, högre transiteringskostnader och högre kostnader för nätförluster. Kostnader för underhåll har ökat bland annat kopplat till koncessioner och ökade administrativa kostnader.

Wisby Strand Congress & Event Gotland AB

Bolagets uppdrag är att äga och förvalta fastigheter och därmed jämförlig verksamhet. Bolaget ägs till 100 % av Region Gotland och bolagets enda fastighet är kongresshallen i Visby. Anläggningen är uthyrd till ett privat bolag som helt självständigt ansvarar för den verksamhet som där bedrivs.

Gotlands Filmfond AB (svb)

Bolagets uppdrag är att stimulera film- och dramaserieproduktion på Gotland och i möjligaste mån i filmstudion Kustateljén, i syfte att stärka Gotlands attraktionskraft och bidra till mediainducerad turism. Genom att vara en viktig part i finansieringen av produktionerna bidrar bolaget till att stärka bilden av Gotland som en kreativ plats att bo, leva och verka på. Bolaget ägs till 100 % av Region Gotland. Under 2023 hade långfilmen Egghead Republic 19 inspelningsdagar på Gotland och långfilmsdokumentären Jag är Pippi spelades in under fyra somrardagar på Kneippbyn.

Almi företagspartner Gotland AB

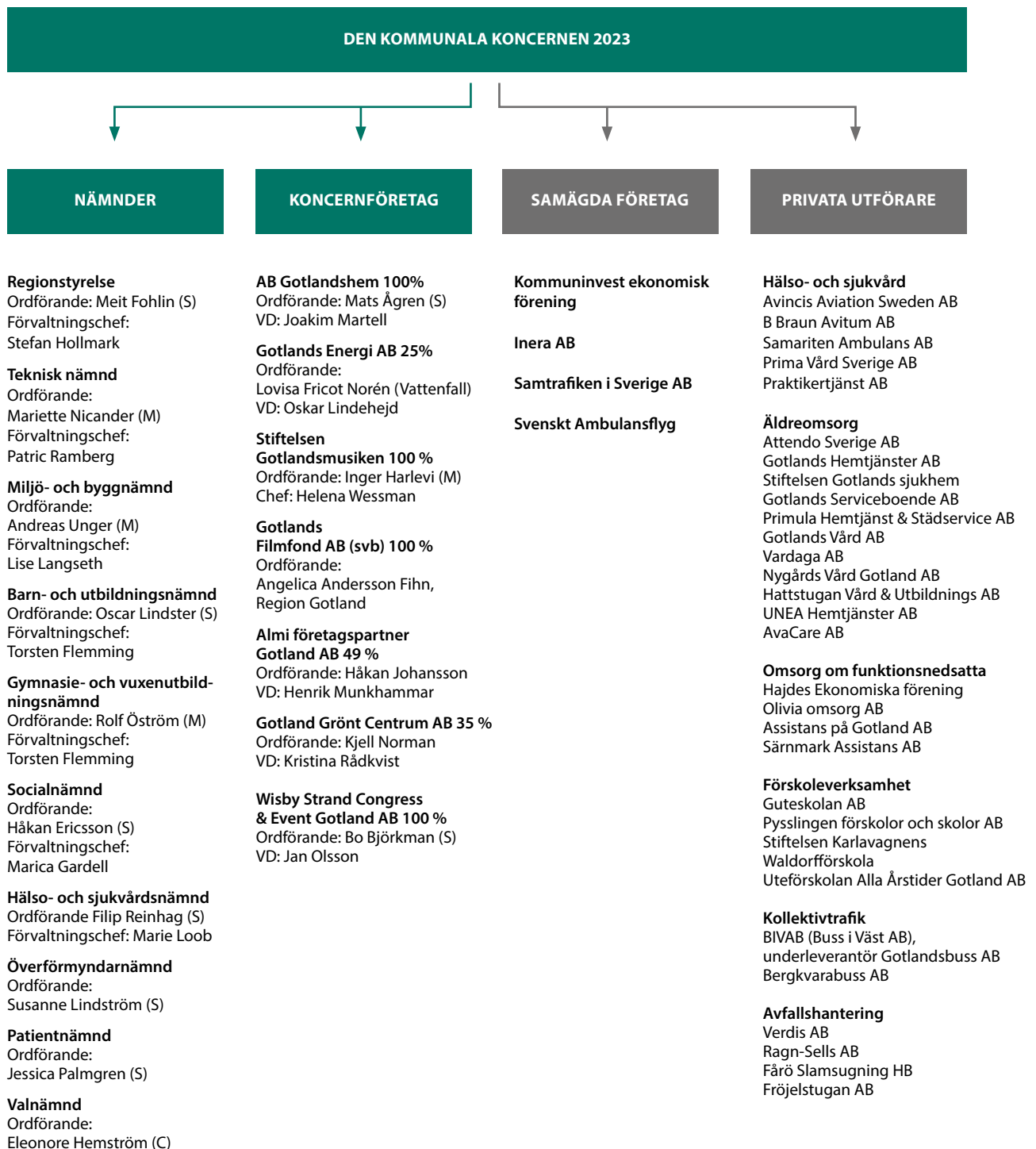
Bolaget är ett regionalt dotterbolag inom Almikoncernen. Uppdraget är att stärka näringslivets utveckling och verka för hållbar tillväxt genom att medverka till att utveckla och finansiera små och medelstora företag med lönsamhets- och tillväxtpotential.

Bolaget ägs till 51 % av moderbolaget i Almikoncernen och till 49 % av Region Gotland. Under året har Almis moderbolag inletts en översyn av koncernstrukturen som kommer att fortsätta under 2024.

Gotland Grönt Centrum AB

Bolagets uppdrag är att bedriva utbildningsverksamhet, skoljordbruk, restaurangverksamhet, konferensverksamhet, uthyrning av lokaler, utvecklingsverksamhet samt därmed i övrigt förenlig verksamhet med inriktning på de gröna näringarna. På uppdrag av Region Gotland driver bolaget naturbruksdelen av gymnasieutbildningen inom naturbruksprogrammet samt flera vuxenutbildningar. Bolaget ägs av Hushållningssällskapet Gotland 55 %, Region Gotland 35 %, Tillväxt Gotland 5 % och Lantbrukarnas riksförbund 5 %.

Ett rekordstort antal gymnasieelever påbörjade sin utbildning inom Gotland Grönt Centrum under höstterminen 2023. Styrelsen har fattat beslut om att bygga en hundsporthall i samarbete med Wisby Brukshundklubb. Detta med delfinansiering från Allmänna arvsfonden. Ett nytt ramavtal har slutits med Region Gotland angående yrkesutbildning inom det agrara området (vuxenutbildning).

PRIVATA UTFÖRARE

De verksamheter där det helt eller delvis finns privata utförare är främst äldreomsorg, insatser enligt LSS, primärvård, ambulans, avfall, kollektivtrafik och förskoleverksamhet. På Gotland omfattas hemtjänst och daglig verksamhet av LOV, lagen om valfrihet. Friskolor definieras inte som privata utförare då de tillkommer genom avtal med staten.

Hälso- och sjukvård

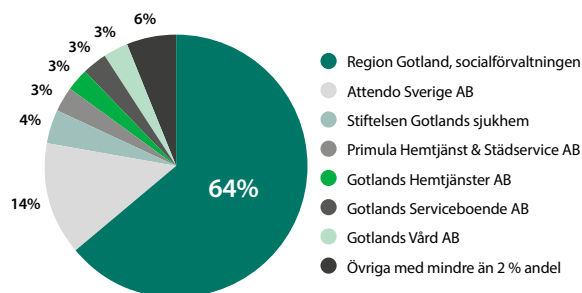
Enligt hälso- och sjukvårdslagen är varje region skyldig att organisera primärvården i ett vårdvalssystem som ger medborgarna rätt att välja mellan olika utförare. De företag som driver vårdcentraler på Gotland är Praktikertjänst AB (Vårdcentralen Visborg) och Prima Vård Sverige AB (Söderports vårdcentral). 28 % av gotlänningarna har valt att lista sig vid en privat vårdcentral. Andelen är oförändrad jämfört med 2022.

Förutom inom primärvården bedrivs ytterligare två verksamheter inom hälso- och sjukvården av privata utförare, luftburen ambulanssjukvård (Avincis Aviation Sweden AB) och markambulanssjukvård (Samariten Ambulans AB).

B Braun Avitum AB valde under året att avsluta med njursjukvård på Gotland genom att inte acceptera förlängningsklausulen i avtalet. Verksamheten övertogs därmed i egen regi från och med 1 september 2023.

Äldreomsorg

Inom äldreomsorgen och omsorg om personer med psykisk funktionsnedsättning står de privata utförarna omsättningsmässigt för 36 %. Avtal finns med elva privata utförare, varav Attendo Sverige AB är störst. Det finns nio särskilda boenden som bedrivs i privat regi. På Gotland finns nu sammanlagt 657 platser i särskilt boende för äldre, varav hälften i privat regi. Inom hemtjänsten tillämpas kundval enligt LOV för hemtjänst dag- och kvällstid. Den största delen bedrivs i egen regi och där finns det fyra privata utförare. Vad gäller bostad med särskild service enligt socialtjänstlagen (SoL) köps platser från två utförare på Gotland, Nygårds vård och Gotlands vård, samt från ett antal utförare i andra delar av landet.

ANDEL UTFÖRARE AV ÄLDREOMSORG SAMT OMSORG OM PERSONER MED PSYKISK FUNKTIONSNEDSÄTTNING, %

De till omsättningen största utförarna av äldreomsorg på Gotland, både utförare av hemtjänst och särskilt boende. Avser köp över 5 mnkr under 2023.

Insatser enligt LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade)

Regionen köper platser från två boenden med särskild service enligt LSS som finns i privat regi på Gotland och dessa är Hajdes ekonomisk förening och Olivia omsorg AB. Utifrån behov köps även platser in från ett flertal olika utförare i andra delar av landet. Inom personlig assistans väljer brukaren själv utförare. Omsorgshuset utför via ett entreprenadavtal all personlig assistans för Region Gotlands räkning, utöver detta finns flera andra utförare. Avseende daglig verksamhet enligt LOV finns avtal med tre leverantörer; Hajdes ekonomisk förening, FUB och Lövsta kooperativet. Övrig daglig verksamhet drivs i egen regi. Inom LSS-verksamhet köptes verksamhet för 84 mnkr vilket är en ökning med 6,3 % jämfört med föregående år. Andelen privat utförda tjänster uppgår nu till 26 %.

Förskoleverksamhet

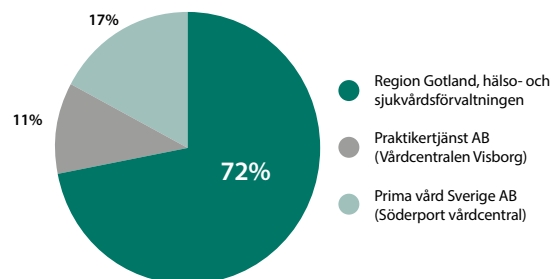
Av de barn på Gotland som är inskrivna i förskolan finns cirka 23 % vid någon av de privata förskolorna. De största företagen är Guteskolan AB, Pysslingen förskolor och skolor AB, Stiftelsen Karlavagnen Waldorfförskola och Uteförskolan Alla årstider Gotland AB.

Kollektivtrafik

Sedan juni 2023 är det BIVAB (Buss i Väst AB), med Gotlandsbuss AB som underentreprenör, som är operatör för den allmänna kollektivtrafiken. Dessförinnan drev Bergkvarabuss AB kollektivtrafiken på Gotland.

Avfall

Verdis AB är operatören som hämtar mat- och restavfall, grov avfall samt latrinkärl för Region Gotland. Avtalet sträcker sig till 2026. Slamtömningen av enskilda avloppsanläggningar sker i regionens regi. Slamhantering från enskilda avlopp på Fårö utförs av Fårö Slamsugning HB, avtalet är förlängt till och med februari 2025. Nytt avtal tecknades med Ragn-Sells AB under 2023 för behandling av insamlat mat- rest- och grov avfall. Separat avtal finns för insamling och behandling av farligt avfall från återvinningscentralerna genom Ragn-Sells AB. Drift av fem återvinningscentraler fortgick under 2023 med Fröjelstugan AB. Ny upphandling pågår för ny drift av säsongöppna ÅVC.

GOTLÄNNINGARNAS VAL AV PRIMÄRVÅRD, %

28 % av gotlänningarna har valt privat vårdcentral. Övriga är listade på någon av de vårdcentraler som drivs av Region Gotland.

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

LÅGKONJUNKTUR

Svensk ekonomi drabbas hårt av den pågående inflationsbekämpningen men samtidigt bedöms inflationstoppen vara passerad. Att inflationen tydligt kommer ned mot målet på 2 % innebär att räntenivån troligen sjunker under 2024. Räntenivåerna de kommande åren väntas dock förbli varaktigt högre än vad som varit, innan den branta ränteuppgång som inleddes 2022.

Lågkonjunkturen innebär att skatteunderlaget utvecklas svagt kommande år. Det nominella skatteunderlaget ökar ungefär i linje med det historiska genomsnittet men det reala skatteunderlaget minskar kraftigt på grund av den höga kostnadsnivån. Köpkraften urholkas kraftigt under 2023-2024. År 2024 står ut som ett historiskt unikt svagt år då det reala skatteunderlaget beräknas minska med 1,8 %. Även för 2023 visar prognosen en real nedgång av skatteunderlaget med 1,1 %. Skatteunderlaget har inte fallit i reala termer sedan 2003.

Skillnaderna mellan kommunernas och regionernas sammanlagda ekonomiska styrka är stor. Då regionerna har en stor andel högavlönade drabbas de hårdare än kommunerna av ökade pensionskostnader. En större andel anställda i regionerna har förmånsbestämd pension. Regionerna har dessutom en svagare ekonomi i grunden än kommunerna. Ett skäl till regionernas svagare ekonomi är att förväntningarna och trycket på sjukvården ständigt ökar. Det är också svårt för regionerna att hålla tillbaka kostnaderna för sjukvården i takt med att nya dyra mediciner och behandlingsmetoder utvecklas. Eftersom Region Gotland har både det kommunala och regionala uppdraget blir effekten något mittemellan. Den ekonomiska situationen kommer att bli svår att hantera framöver, inte minst under 2024.

DEMOGRAFI

Den demografiska utvecklingen med ett ökat antal äldre har varit känd sedan länge. Det betyder att det finns ett ökande kostnadstryck till följd av demografiska förändringar som kommer att behöva hanteras genom omprioritering av resurser men också genom effektivisering. Kompetensbristen i flera verksamheter är samtidigt påtaglig då andelen av befolkningen i arbetsför ålder minskar.

Den positiva befolkningsutvecklingen som Gotland haft sedan 2016 med cirka 4 000 fler gotlänningar, ser nu ut att stanna av då det beräknas födas färre barn samtidigt som invandringen minskar. Pågående åtgärder för att prioritera bostadsbyggande bedöms som centralt för att säkerställa en fortsatt ökad befolkning. Det finns en risk att kostnadsökningar inom färjetrafiken påverkar attraktiviteten för att bo, leva och besöka Gotland.

ARBETSMARKNAD

Gotland är en region och kommun som har en relativt sett låg arbetslöshet som 2023 uppgick till 4,4 %. 2024 har inletts med varsel hos en av öns största arbetsgivare, Svenska Spel. Regionen har uppvakttat regeringen för att påtala konsekvenserna för Gotland. Arbetsmarknaden består även av många små företag som återfinns inom bland annat besöksnäring, jordbruk, industri, bygg, transport och handel. Företagen och Region Gotland har stort behov av kompetensförsörjning vilket ändå ger goda förhoppningar om en fortsatt låg arbetslöshet även under 2024.

Försvarsmakten har de senaste åren med anledning av det osäkra omvärldsläget prioriterat en återmilitarisering av Gotland. Detta har inneburit stora investeringar i nya anläggningar, framförallt med behov av nyanställningar av såväl civil som militär personal.

Foto: Linnea Ronström

Under vintern 2022 började Kvarteret Signallottan 2 på A7-området i Visby att byggas. Målet var att skapa ett kvarter med miljövänliga funktioner. Våren 2023 stod kvarteret färdigt.

STATSBIDRAG

De stora riktade statsbidrag som alla regioner och kommuner fått de senaste åren har nu avvecklats trots att pandemin och den höga inflationen fått stora ekonomiska konsekvenser för offentlig sektor. Enligt SKRs bedömning beräknas underskott i sektorn 2024 på cirka 30 mdkr varav 24 mdkr i regionerna. För Region Gotland har de riktade statsbidragen minskat med 148 mdkr 2023. Det är medel som använts till framförallt hälso- och sjukvård. De generella statsbidragen har samtidigt ökat men inte i samma omfattning.

Det pågår en parlamentarisk utredning av det kommunal-ekonomiska utjämningsystemet. Både inkomstutjämnings- och kostnadsutjämnings ses över. Utredningen kommer att lämna förslag på förändringar under 2024. Region Gotland har upp- vaktat kommittén för att påtala vikten av att utjämnings ska ta hänsyn till att ö-läget påverkar kostnadsnivå för Region Gotlands förmåga att säkerställa att gotlänningarna får tillgång till välfärds- tjänster i samma utsträckning som invånare i övriga Sverige.

STORT INVESTERINGSBEHOV

Investeringsplaneringen till och med 2028 för Region Gotlands nämnder omfattar 4,2 mdkr, varav knappt 1 mdkr avser investeringar inom vatten- och avlopp samt avfall. Beslut finns om ett nytt badhus, två nya äldreboenden, ny skola på A7-området i Visby, två nya idrottshallar, beläggningsprogram för gator och vägar samt fastighetsinvesteringar. I den långsiktiga investerings- planen fram till 2033 finns ytterligare behov av äldreboenden samt omfattande underhållsåtgärder i fastighetsbeståndet. Dessutom pågår ett flertal utredningar kring sjukhuset och vårdens långsiktiga lokalförsörjning. Regionens bostadsbolag Gotlandshem har under samma period behov av att göra stora investeringar i underhåll av fastigheter, samtidigt som behovet av nyproduktion av bostäder är stort. Den planerade investerings- nivån behöver anpassas då kassaflödet inte räcker för att finansiera de planerade investeringarna. Resultaten som nu ligger i resultat- planen kommer inte att räcka och innebär att nya lån kommer att behövas för att finansiera de mest prioriterade investeringarna.

PENSIONSFRÖPLIKTELSE
OCH PENSIONSMEDEL

Den totala pensionskulden för kommunkoncernen är mycket stor, 3 747 mdkr varav 3 719 mdkr avser regionen.

Pensionsförpliktelsen redovisas sedan 1998 enligt den så kallade blandmodellen där pensioner intjänade före 1998 inte skuldförs utan redovisas som ansvarsförbindelse. Förpliktelsen som redovisas i ansvarsförbindelsen uppgår till 2 202 mdkr och är under utbetalning. I samband med utbetalningen sker resultatbelastning.

Pensionskulden avseende regionen är beräknad enligt rikt- linjerna för pensionsskultsberäkning (RIPS 21) och redovisningen följer RKR R10. Enligt riktlinjerna ska räntan fastställas årligen av SKR. RIPS-räntan ska bygga på en långsiktig ränta som inte påverkas av kortsiktiga svängningar på marknaden och som i större grad är kopplad till den långsiktiga reala räntan. SKR ska också ta hänsyn till den kommunala särarten med beskattnings- rätten vid fastställandet av RIPS-räntan. Under 2023 gjordes ingen ändring av RIPS-räntan.

En mindre del av avsättningen, 28 mdkr, avser förmäns- bestämda pensionsplaner i ett av koncernbolagen och redovisas enligt IAS19.

Regionfullmäktige beslutade i november 2019 att nya medel ska avsättas till pensionsmedelsförvaltningen. Under en 20-års- period ska 50 mdkr avsättas årligen med början år 2020. Av- kastningsmålet har också höjts till 4 % real avkastning per år. Beslutet motiveras av att det ska finnas finansiella medel för framtida pensionsutbetalningar så att dessa inte ska begränsa investeringsutrymmet i framtiden.

Region Gotland har hittills avsatt 504 mdkr, varav 400 mdkr sedan år 2020, för att möta kommande pensionsutbetalningar. Under 2023 avsattes 150 mdkr. Marknadsvärdet uppgick på balansdagen till 658 mdkr. Utvecklingen för både aktier och räntor var positiv under 2023, sammantaget var avkastningen 10,0 %.

PENSIONSFRÖPLIKTELSE OCH PENSIONSMEDEL, mdkr	Regionen 2023	Regionen 2022	Koncernen 2023	Koncernen 2022
Total pensionsförpliktelse i balansräkningen				
Avsättning inklusive särskild löneskatt	1 517	1 289	1 545	1 312
Ansvarsförbindelse för pensioner	2 202	2 163	2 202	2 163
Pensionsförpliktelse som tryggats i pensionsförsäkring	0	0	0	0
Pensionsförpliktelse som tryggats i pensionsstiftelse	0	0	0	0
Summa pensionsförpliktelse	3 719	3 452	3 747	3 475
Förvaltade pensionsmedel - marknadsvärde				
Totalt pensionsförsäkringskapital	0	0	0	0
Totalt kapital pensionsstiftelse	0	0	0	0
Finansiella placeringar avseende pensionsmedel (egen förvaltning)	658	456	658	456
Summa förvaltade pensionsmedel	658	456	658	456
Återlånade medel	3 061	2 996	3 089	3 019
Konsolideringsgrad, %	17,7	13,2	17,6	13,1

Händelser av väsentlig betydelse

HÖG INFLATION

Under året har kraftigt ökade kostnader inom flera områden observerats. Höjda livsmedelspriser, bränsle, energipriser samt material är några effekter som alla verksamheter i Region Gotland upplever konsekvenserna av. Högre bränslepriser har fått effekt på kostnaden för hämtning av hushållsavfall och kollektivtrafiken. Den budget som regionfullmäktige beslutat om har bara till vissa delar kompenserat verksamheterna för ökade kostnader.

BAKTERIER I DRICKSVATTNET

Den 9 november konstaterades ökade halter av Clostridium Prefringens i dricksvattnet ur vattenverken i Visby och på ledningsnätet. I samråd med VAKA (nationella vattenkatastrofgruppen) och regionens tillsynsmyndighet utfärdades kokrekommendation för abonnenter i Visby med omnejd. Efter intensiv provtagning kunde man konstatera fekala bakterier i vattentäkten Långs Hage. Därefter genomfördes spolning av vattenverk, reservoar och stora delar av ledningsnätet. Kokrekommendationen togs helt bort den 18 december. Händelserna innebar ett intensivt kommunikativt arbete och bevakningen från medierna var omfattande. Arbetet med provtagning, nödvattenlösningar och spolning var intensiv och resurskrävande och ställde stora krav på flera olika verksamheter i Region Gotland och i synnerhet på VA-avdelningen. Händelsen har hittills medfört merkostnader på 4 mnkr vilket kommer att öka när allt är summerat.

NYA REGLER OM DYGNSSVILA

EU-kommissionen kom med skarp kritik mot Sverige för att reglerna om dygnsvila i EU:s arbetstidsdirektiv inte efterlevdes. Dygnsvilan är den sammanhängande ledighet som medarbetare har rätt till mellan sina arbetspass. Kollektivavtalet är omförhandlat och de nya reglerna om dygnsvila trädde ikraft den 1 oktober 2023. Alla verksamheter som berörs av regeländringen har under året förberett sig och gjort nödvändiga förändringar i enheternas scheman. Omställningen har varit omfattande och utmanande för chefer, planerare och medarbetare och kommer att medföra ökade kostnader. Gällande läkarna har motsvarande förberedelse gjorts eftersom samma regler kommer att gälla även för dem från och med 1 februari 2024.

INVESTERINGAR

Under året har stora investeringar gjorts i vatten- och avloppsanläggningar samt infrastruktur. En ny modulbyggnad vid Visby lasarett har uppförts och invigts till en investeringsutgift på 73 mnkr. Ombyggnad av Alléskolan, Väske förskola samt ett nytt LSS boende i Visby pågår. Alléskolan väntas bli klar 2024 och har en total budget på 137 mnkr.

OMORGANISATION

I syfte att utveckla samhällsbyggnadsförvaltningen har en omorganisation genomförts. Förvaltningen består nu av sex avdelningar. Den nya organisationen ska bättre stödja utvecklingen av processerna och säkerställa nära ledarskap, god arbetsmiljö och god kvalitet.

NYA AVTAL

Kollektivtrafiken har bytt operatör och i samband med bytet togs även nya bussar i drift. Bytet har medfört vissa inkörningsproblem som ännu inte är lösta, vilket har påverkat tjänsten och upplevelsen av kollektivtrafik negativt. Exempelvis har den nya kundtjänstfunktionen hos bussoperatören ännu inte kommit igång.

Region Gotland har tagit över driften av njursjukvården, inklusive dialysverksamheten från B.Braun Avitum AB. B.Braun valde att inte förlänga avtalet vilket betyder att verksamheten nu drivs i egen regi. Verksamheten organiseras inom internmedicins verksamhetsområde och alla medarbetare valde att följa med till regionen.

Upphandling av gröna näringar är genomförd och det finns ett nytt ramavtal med Gotland Grönt Centrum. Start av nya naturbruksutbildningar planeras till våren 2024.

Under 2023 har en ny upphandling avseende drift av personlig assistans genomförts. Då inga anbud kom in kommer beslut om personlig assistans istället att verkställas av socialförvaltningen i avvaktan på ny upphandling. Detta avser de assistansberättigade som valt att Region Gotland ska vara utförare av personlig assistans.

Nytt avtal med Attendo om driften av det särskilda boendet Sudergården har startat. Det nya avtalet kan som längst gälla i åtta år, om alla förlängningsoptioner i avtalet används.

Foto: Malin Ericsson/Region Gotland

Drick inte vatten ur kranen. Du kan bli sjuk.
*Do not drink water from the tap.
 You can get sick.*

I slutet av 2023 upptäcktes en oönskad bakterie i vattenledningarna kring Visby med omnejd. För att inte orsaka sjukdom rekommenderades att koka vattnet innan intag för att ta död på bakterien.

Styrning och uppföljning av Region Gotlands verksamheter

Region Gotlands styrsystem består av en styrmodell, styrande dokument samt planerings- och uppföljningsprocess. Ansvarsfördelningen och uppdraget för regionstyrelsen och övriga nämnder regleras genom reglementen. Regionstyrelsen har beslutat om en instruktion till regiondirektören som beskriver övergripande ansvars- och beslutsbefogenheter.

Koncernen Region Gotland består av regionfullmäktige, regionstyrelse, nämnder, bolag och stiftelser. I förvaltningsberättelsens avsnitt om den kommunala koncernen framgår hur koncernen är organiserad.

Fullmäktige beslutar i ärenden av större vikt för regionen. Det är fullmäktiges uppgift att bland annat besluta om övergripande mål och riktlinjer för verksamheten, budget, skattesats och andra viktiga ekonomiska frågor samt årsredovisning.

Regionstyrelsen har ett helhetsansvar för regionens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning. Styrelsen leder, samordnar och utövar uppsikt över kommunkoncernen. Regionstyrelsen ska, i samråd med nämnderna, följa upp de fastställda målen och återrapportera till regionfullmäktige.

Nämnderna ansvarar för att respektive verksamhet följer det som fullmäktige, antingen genom reglemente, i budget eller genom annat särskilt beslut, bestämt att nämnden ska göra. Nämnden ska arbeta för att målen uppnås och följa beslutade uppdrag och riktlinjer samt verka för god kvalitet och arbetsmiljö i verksamheten.

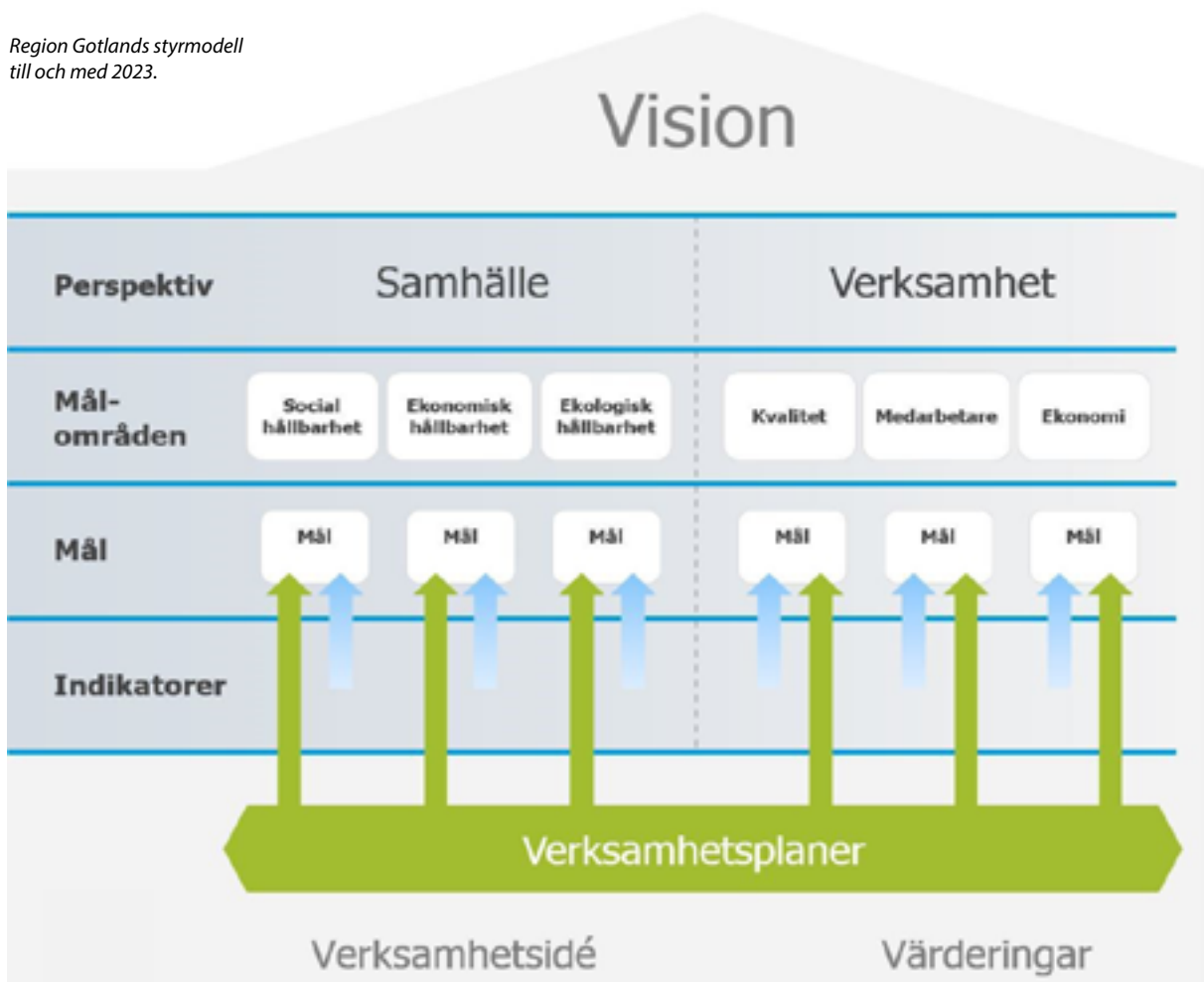
Regiondirektören ansvarar inför och rapporterar till regionstyrelsen. Regiondirektören biträder regionstyrelsen i dess uppsiktsplikt över nämnder, bolag och stiftelser och ska ta de initiativ som behövs med anledning av uppsiktsplikten.

REGION GOTLANDS STYRMODELL

För att styra Region Gotlands verksamheter har de förtroendevalda beslutat om en styrmodell. Den gemensamma visionen är grunden för Region Gotlands styrmodell. Av verksamhetsidéen framgår vad Region Gotland ska göra, för vem och varför. De grundläggande värderingarna delaktighet, förtroende och omtanke är centrala för alla medarbetare i Region Gotland. Styrmodellen innehåller politiskt beslutade mål för hela koncernen. I årliga verksamhetsplaner beskrivs hur nämnden, genom sin förvaltning, ska bidra till att uppfylla målen samt hur de i övrigt ska arbeta för att uppnå goda resultat i verksamheten. Syftet med verksamhetsplanen är att synliggöra den röda tråden från regionfullmäktige till nämnd, förvaltning, avdelning och enhet, så att de prioriterade mål som regionfullmäktige beslutat om, får genomslag och att Region Gotland rör sig i den riktning som är beslutad.

Regionfullmäktige har för perioden 2020-2023 antagit 18 prioriterade mål. Målen är gemensamma för hela Region Gotland och beskriver vad som ska uppnås under perioden.

Region Gotlands styrmodell till och med 2023.

Under 2022 beslutade regionfullmäktige om en ny styrmodell och under 2023 togs beslut om dess innehåll i form av prioriteringar och mål. Beslutade prioriteringar och mål börjar gälla 2024. Under hösten 2023 har Region Gotlands verksamheter, utifrån beslutade prioriteringar och mål, planerat för insatser och aktiviteter som ska genomföras under 2024 och framåt.

STYRANDE DOKUMENT

De flesta verksamheter styrs både av nationella och lokala styrdokument. Det finns ett flertal styrande dokument inom regionen. Regiongemensamma policydokument, planer, program och långsiktiga strategier beslutas som regel av regionfullmäktige, medan regionövergripande riktlinjer beslutas av regionstyrelsen. Region Gotlands koncernföretag styrs av bolagsordningar och ägardirektiv som beslutas av regionfullmäktige. Ett av det mest övergripande styrande dokumenten för regionen är den regionala utvecklingsstrategin, Vårt Gotland 2040. Syftet med strategin är att nå samsyn om hur Gotland ska utvecklas på lång sikt och vad som behöver göras för att nå dit. Ett annat styrdokument är översiktsplanen som anger hur den fysiska planeringen ska ske. Översiktsplan 2040 är under framtagande. Under året har synpunkter samlats in från allmänheten som sammanställts i en samrådsredogörelse och ett nytt granskningsförslag har tagit form. Under första kvartalet 2024 kommer det finnas möjlighet att ta del av det nya förslaget och samrådsredogörelsen.

Under året har regionfullmäktige antagit genomförande-programmet kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland. I och med detta är samtliga tre genomförandeprogram kopplade till regional utvecklingsstrategi antagna. Under året har nya riktlinjer för God ekonomisk hushållning beslutats. Dessa börjar gälla från och med 2024.

I den nya styrmodellen förtydligas att styrdokument är en del i styrningen. Under 2023 har ett arbete påbörjats som syftar till att skapa en bild av styrdokumentens koppling till regionens styrmodell samt tydliggöra överlappningar och målkonflikter. Arbetet kommer fortsätta under 2024.

PLANERINGSPROCESS

Region Gotlands planeringsprocess består av ett antal händelser under året som sammantaget leder till beslut om mål och budget samt verksamhetsplanering för kommande år. Under året har implementeringen av Region Gotlands nya planeringsprocess pågått. Planeringsprocessen inleds med en omvärldsdag där regionens politiska ledning samlas tillsammans med ledande tjänstepersoner och diskuterar regionens omvärldsanalys. Därefter beslutar nämnderna om deras långsiktiga investeringsbehov vilket ger en bild av regionens gemensamma framtida investeringsbehov. Under mars månad genomförs en planeringskonferens där Region Gotlands gemensamma planeringsförutsättningar presenteras. Nämnderna tar även fram mål och budgetskrivelse för kommande tre år. Under våren genomförs dialogmöten mellan regionstyrelsens arbetsutskott, representant från övriga partier, nämnder och förvaltningar.

I maj genomförs budgetberedningen och i juni tar regionfullmäktige beslut om nämndernas budgetramar. Under juni genomförs även intern samverkan gällande regionfullmäktiges prioriteringar och i oktober sker en budgetavstämning utifrån aktuella samhällsekonomiska förutsättningar samt regeringens budgetproposition. I november tar regionfullmäktige bland annat beslut om skattesats samt resultatplan för kommande år. I december fastställer alla nämnder förvaltningens verksamhetsplan.

UPPFÖLJNINGSPROCESS

Uppföljningsprocessen omfattar totalt fyra rapporter under året. Delårsrapport 1 avser perioden januari till mars och tyngdpunkten i rapporten är det ekonomiska läget, årsprognosen för

både drift och investeringar, personaluppföljning samt vilka åtgärder som ska vidtas vid befarat underskott. Månadsrapporten i april är en rapport med fokus på ekonomi och personaluppföljning. Årets tredje rapport är delårsrapport 2 som omfattar perioden januari till augusti. Rapporten är regionens delårsrapport enligt de krav som ställs i lagen om kommunal bokföring och redovisning. Rapporten innehåller en förenklad förvaltningsberättelse, uppföljning av regionfullmäktiges mål samt en resultat- och balansräkning. Slutligen upprättar Region Gotland en årsredovisning som behandlas av regionfullmäktige i april. Varje nämnd upprättar, efter anvisningar från regionstyrelsen, en verksamhetsberättelse som nämnden fastställer i februari.

Under 2024 kommer en tätare uppföljning ske gällande bland annat större investeringar. Samtal pågår även kring att införa tätare verksamhetsuppföljning.

UPPSIKTSPLIKT

Regionstyrelsen ansvarar, med hjälp av regiondirektören, för uppsikt över den kommunala koncernen. Uppsikten tar sin utgångspunkt i mål och budget samt ägardirektiv. Nämnderna och bolagen rapporterar om ekonomi och verksamhetens utveckling i samband med delårsrapport och verksamhetsberättelse. Vid den årliga bokslutsdagen ges regionstyrelsen information om målpuppfyllelse, ekonomi och utveckling framåt och vid den årliga bolagsdagen ges information om bolagen. Utöver de beslut som fattats av regionfullmäktige och regionstyrelse i särskilda ärenden sker årliga återkopplingsmöten mellan regiondirektör och förvaltningsledning. Ägarmöten genomförs med de bolag som Region Gotland är majoritetsägare i. Under 2023 har en tydligare struktur för ägarstyrning arbetats fram.

Vid årets första rapportering i delårsrapport 1 beräknades den ekonomiska årsprognosen till ett underskott för nämnderna på -155 mnkr. Underskottet var till viss del en effekt av ett allmänt högre prisläge men också en effekt av att de riktade statsbidragen från staten hade minskat samtidigt som verksamhetens kostnader inte hade minskat i samma omfattning. Det var särskilt tydligt inom vården. Regionfullmäktige beslutade då att samtliga nämnder skulle vidta åtgärder för att begränsa prognostiserat underskott för 2023. Samtliga nämnder skulle även planera och anpassa sin verksamhet inför 2024 års ekonomiska utmaningar. Socialnämnden och hälso- och sjukvårdsnämnden fick i uppdrag att vidta åtgärder för att minska beroendet av inhyrd personal samt att söka samverkan med andra kommuner och regioner för att gemensamt driva frågan.

Vid delårsrapport 2 beräknades nämndernas underskott till -159 mnkr. Samtliga nämnder fick då åter igen i uppdrag att vidta ytterligare åtgärder för att begränsa underskottet 2023 och bromsa den höga kostnadsutvecklingen. Trots dessa uppdrag ökade nämndernas underskott till -241 mnkr vid årets slut.

I samband med budgetberedning och budgetbeslut beslutar även regionfullmäktige om uppdrag till nämnder som ska redovisas under kommande budgetberedning.

INTERNKONTROLL

Enligt gällande riktlinjer ska alla nämnder i samband med verksamhetsberättelsen rapportera resultatet av den interna kontrollen till regionstyrelsen som i sin roll har en övergripande uppsiktsplikt. Det är den enskilda nämnden som har ansvar för att den interna kontrollen genomförs och som med en rimlig grad av säkerhet ska avgöra om verksamheten bedrivits ändamålsenligt, kostnadseffektivt, om rapportering skett och om tillämpliga lagar, föreskrifter, regler, riktlinjer och rutiner efterlevts. Samtliga nämnder har beslutade internkontrollplaner och alla utom tre är genomförda. Ett förbättringsområde för nämnderna och regionen som helhet är att fortsatt arbeta mer strukturerat med riskbedömningar. Det finns nämnder som gjort riskbedömningar men ännu återstår det att införa metoden inom några av nämnderna.

Granskningsområden

Regionens nämnder och styrelser har under 2023 beslutat att genomföra 52 granskningar inom ramen för den interna kontrollen varav alla utom tre har genomförts (dessa kommer att göras under 2024). Här nedan redovisas några exempel på vilka granskningar som genomförts:

- Utskrivningsprocessen
- Försörjning av kritiskt sjukvårdsmaterial och läkemedel
- Obligatorisk arbetsmiljöutbildning genomförs
- Projektstöd (utbetalning av bidragsmedel)
- Utryckning - akuta skadebegränsande insatser påbörjas inom 30 minuter för 90 procent av befolkningen
- Investering - korrekt klassificering av kostnad
- Tillgängliggörande av beslutsunderlag till nämnd
- Interkommunalsättning - barn och elever från annan kommun
- Inackorderingsstillägg

Granskningsresultat

Resultatet av uppföljningen av den interna kontrollen visar att den i huvudsak är tillfredsställande dock har ett antal brister rapporterats. I 22 av de 49 genomförda kontrollerna har konstaterats någon form av brist och det har redovisats att åtgärder vidtagits. I de rutiner som brister finns tidsgränser för utredning av vårdavvikelse, delaktighet i skapande av genomförandeplaner, upphandling och inköp i enlighet med avtal, uteblivna föräldraavgifter, förtroendekänsliga poster samt överklagan av bygglov.

Extern revision

Under år 2023 har åtta externa granskningar skett av den interna kontrollen. Revisorernas ansvar är att pröva om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig. Revisorerna har under 2023 gjort följande granskningar som omfattat den interna kontrollen:

- Granskning av styrningen av färdtjänsten
- Granskning av styrning och uppföljning av insatser för barn och unga
- Granskning av hur regionen arbetar för att säkerställa kompetensförsörjningen
- Granskning av kommunal vuxenutbildning
- Granskning av informations- och cybersäkerhet
- Granskning av regionens arbete med miljömål
- Granskning arbetsmarknadsinsatser
- Granskning av lönehanteringsprocessen

Revisorerna gör den sammanfattande bedömningen att regionstyrelsens och nämndernas arbete med intern kontroll inte är fullt ut tillräcklig. Granskningarna visar på att regionstyrelsen och majoriteten av nämnderna har ett i stort sett fungerande arbete med intern kontroll men att det finns utvecklingspotential och att det finns brister i vissa processer som bör åtgärdas. Att nämna är bland annat revisorernas granskning av regionens arbete med miljömål där revisorerna påpekar att graden av samverkan avseende miljömålen skiljer sig mellan förvaltningarna och de bedömer att den interna samverkan kan intensifieras. Detta grundas på att det saknas uttalad samverkan för några förvaltningar, samt att det krävs en tydligare samverkan avseende miljömålen på en övergripande nivå.

UPPDRAG 2023**Status**

Barn- och utbildningsnämnden ska löpande, vid budgetberedning och budgetavstämning under de år som ombyggnaden av Alléskolan pågår, återkomma med statusrapport och uppdatering av investeringsbudgeten.

UTFÖRT

Regionstyrelsen får i uppdrag att återrapportera projektet Badhus vid kommande budgetberedningar tills badhuset är klart.

UTFÖRT

Tekniska nämnden får i uppdrag att utreda behovet av nya lokaler för en ändamålsenlig varuförsörjning.

UTFÖRT

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag att tillsammans med Region Stockholm upphandla och införa nytt patientjournalssystem och ansluta sig till gemensamt vårddata lager. Hälso- och sjukvårdsnämnden ska återkomma till budgetberedningen 2023 med beskrivning av hur projektet ska finansieras.

UTFÖRT

Socialnämnden får i uppdrag att inkomma med utredningen om lågtröskelboende som underlag till budgetberedningen 2023 om medel saknas inom ram.

UTFÖRT

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

Enligt kommunallagen ska kommuner och regioner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet samt att fullmäktige i budgeten ska ange de finansiella och verksamhetsmässiga mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. Det är därmed regionfullmäktige som definierar vad som är god ekonomisk hushållning för Region Gotland. Årsredovisningen ska innehålla en utvärdering av om målen uppfyllts.

I regionfullmäktiges riktlinjer för god ekonomisk hushållning slås fast att de mål som är beslutade inom verksamhetsperspektivet i koncernstyrkortet är de mål som definierar god ekonomisk hushållning för Region Gotland. I verksamhetsperspektivet finns förutom ekonomiska mål även mål för kvalitet och medarbetare.

I målområdet kvalitet finns mål inom tillgänglighet, medskapande och bemötande samt kvalitet och effektiva processer. I målområdet medarbetare finns mål inom tillitsbaserad kultur, kompetensförsörjning och hälsofrämjande organisation. De finansiella målen syftar till att det ska finnas tillräcklig marginal för att kunna hantera oförutsedda händelser samt att resultatet ska räcka till att stärka den ekonomiska ställningen och finansiera investeringar i verksamheten.

Flera ingångar finns för att komma i kontakt med Region Gotland, till exempel genom telefon, e-post, chattar, hemsida, sociala medier eller besök direkt i verksamheten. Därtill finns påverkanssystem som synpunkter, medborgarförslag och medborgardialog samt e-tjänster som allmänheten kan använda 24 timmar om dygnet. Möjligheten att kontakta regionen via chatt lanserades under året och har varit en efterfrågad kontaktväg. Vid hälso- och sjukvården har första linjens digitala vård implementerats i form av 1177 via webben och appen invånar. Inom hälso- och sjukvården ligger bedömningen av frågan positiv upplevelse av respekt och bemötande högst i landet hos patienter som är inlagda på sjukhuset i Visby. I de kvalitetsmätningar som genomförts under året har regionen delvis tappat i jämförelse med föregående år. Andelen elever som blir behöriga till gymnasiet har sjunkit och ligger nu precis under riket. Utredningstiden i antal dagar från påbörjad utredning till avslutad utredning inom barn och ungdom har försämrats.

Handläggningstiden inom bygglov har blivit längre och andelen patienter som utreds för cancer enligt standardiserat vårdförlopp inom maximal ledtid har sjunkit. Positivt är att arbetet med förnyelse och viljan att hitta smarta lösningar ökar.

Inom medarbetarområdet har arbetet för att skapa en tillitsbaserad organisationskultur fortsatt. För att utveckla ledarskapet har det under året erbjudits fördjupningsutbildningar inom bland annat tillitsbaserat ledarskap, roller, grupper och kommunikation. Mätningar visar förbättrade resultat inom flera delar. Nästa steg är att även stärka medarbetarskapet. Kompetensförsörjningen är fortsatt en utmaning och inom regionen uppdragas fler och fler bristyrken. Glädjande är att fler medarbetare kan rekommendera Region Gotland som arbetsgivare och antal heltidsanställda medarbetare fortsätter att öka. Alla regionens förvaltningar driver ett målmedvetet kompetensförsörjningsarbete. Ett av de viktigaste verktygen i det aktiva förebyggande arbetsmiljöarbetet är regionens samverkansavtal. Under 2022 undertecknades regionens nya avtal och under året har implementering och utveckling fortsatt.

De finansiella målen uppnås inte. Det budgeterade resultatet uppgick till 1,5 % av nettokostnaderna medan årets resultat uppgick till -2 mnkr. Trots att skatteintäkter och utjämningsbidrag har en god nominell ökningstakt på 5,1 % motsvarande 323 mnkr så räcker det inte när nettokostnaderna ökar med 9,3 % motsvarande 562 mnkr vilket gör att resultatmålet inte uppnås. Den ekonomiska ställningen har försvagats då soliditeten har minskat med 1,4 procentenheter och uppgår till 41,8 % vid årets slut.

Den demografiska utvecklingen innebär ett ökat behov av regionens tjänster och en utmaning i att kompetensförsörja. Regionens långsiktiga framgång beror på förmågan att tillsammans över organisationsgränserna utveckla verksamheterna med brukaren/kunden i centrum, utgå från uppdraget och verksamhetens behov samt stärka det systematiska kvalitetsarbetet. Måluppfyllelse inom verksamhetsmålen har över lag försämrats i jämförelse med föregående år.

Sammanfattningsvis görs bedömningen att den ekonomiska hushållningen för året är godtagbar under rådande förutsättningar. Den finansiella ställningen har försvagats men är fortfarande stark. Ekonomisk hushållning över tid bedöms vara god men åtgärder för att hålla tillbaka kostnadsutvecklingen är nödvändigt de kommande åren.

MÅL FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING 2023

MÅLUPPFYLLELSE

Alla som nyttjar Region Gotlands tjänster upplever att det är lätt att komma i kontakt med berörd verksamhet inom regionen.	Delvis uppfyllt ●
Alla som nyttjar Region Gotlands tjänster kan vara medskapande och blir respektfullt bemötta.	Delvis uppfyllt ●
Hög kvalitet och effektiva processer i verksamhet och tjänster säkras genom ständiga förbättringar, digitalisering, innovation och förnyelsespåring.	Delvis uppfyllt ●
Region Gotland präglas av en tillitsbaserad kultur.	I hög grad uppfyllt ●
Region Gotland lyckas kompetensförsörja genom aktivt och strategiskt arbete.	Delvis uppfyllt ●
Region Gotland är en hälsofrämjande organisation där det aktiva förebyggande arbetsmiljöarbetet är i fokus.	Delvis uppfyllt ●
Budgeterat resultat uppgår till minst 2 % av nettokostnaden.	Ej uppfyllt ●
Region Gotland har ett resultat som uppgår till minst 2 % av nettokostnaden.	Ej uppfyllt ●
Region Gotlands ekonomiska ställning stärks genom att soliditeten varje år förbättras och närmar sig 45 % vid mandatperiodens slut.	Ej uppfyllt ●

Från 2024 gäller nya riktlinjer för God ekonomisk hushållning där finansiella mål ingår

DEN KOMMUNALA KONCERNEN

Årets resultat för den kommunala koncernen är 23 mnkr (298 mnkr, 2022). Regionens resultat är -2 mnkr och bolagen bidrar med 25 mnkr. I jämförelse med föregående år är resultatet väsentligt lägre och beror på regionens svaga resultat. Under åren 2019 till 2022 har resultaten varit positiva och legat en bra bit över 100 mnkr per år.

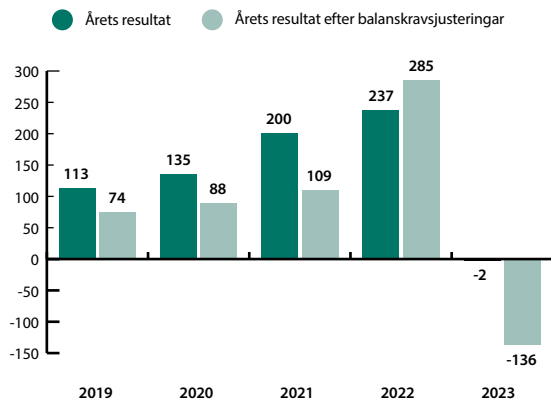
Den huvudsakliga finansieringen utgörs av skatteintäkter och generella statsbidrag, vilka utgör 73 % av de totala intäkterna. Utvecklingen av skatteintäkter och generella statsbidrag avgör hur mycket nettokostnaderna kan tillåtas öka för att bibehålla en god ekonomisk hushållning och en god ekonomisk ställning. Under 2023 ökade skatteintäkterna och de generella statsbidragen med 5,1 %. Nettokostnaderna inklusive finansnetto ökade med 10,0 %, vilket är mycket högt och inte hållbart över tid.

Investeringarna uppgick till 817 mnkr och självfinansieringsgraden var 0,7. Låneskulden minskade med 5 mnkr samtidigt som likvida medel minskade med 289 mnkr. Under de senaste fem åren har investeringarna legat på en hög nivå, sammanlagt 3 174 mnkr. Bland de stora investeringarna märks bland annat nytt bräckvattenverk, nyproduktion av lägenheter samt investeringar i elnät och fjärrvärmeanläggningar. Den genomsnittliga självfinansieringsgraden har legat på 1,2.

Soliditeten vid årets slut uppgick till 39,6 %. Jämfört med 2019 har soliditeten minskat med 0,1 procentenheter. Soliditeten när pensionskulden i ansvarsförbindelsen räknas med har ökat från 10,5 % till 16,5 % sedan 2019.

Soliditeten för kommunkoncerner 2022 var 41,4 % och motsvarande siffra för regionkoncerner var 25,3 %. Den primärkommunala verksamheten utgör ca 2/3 av verksamheten. Med beaktande av detta får nivån på soliditeten för Region Gotlands kommunala koncern anses ligga på en förhållandevis god nivå.

Det finns ingen beslutad budget för den kommunala koncernen. Huvuddelen av kommunala koncernens verksamhet bedrivs i regionen varför en fördjupad analys av resultat och ekonomisk ställning endast görs för regionen.

ÅRETS RESULTAT SAMT ÅRETS RESULTAT EFTER BALANSKRAVSJUSTERINGAR 2019-2023, mnkr

Årets resultat 2023 blev -2 mnkr och beror på att kostnaderna ökat till följd av den höga inflationen samtidigt som de riktade statsbidragen minskat. Årets resultat efter balanskravsjusteringar blev -136 mnkr efter att reavinster och orealiserade vinster/förluster från värdepapper har beaktats. Samtliga år i perioden har resultatet legat på en nivå över 100 mnkr. Jämförelsetalen för 2020 och 2021 har omräknats på grund av rättelse av fel.

REGIONEN

Årets resultat

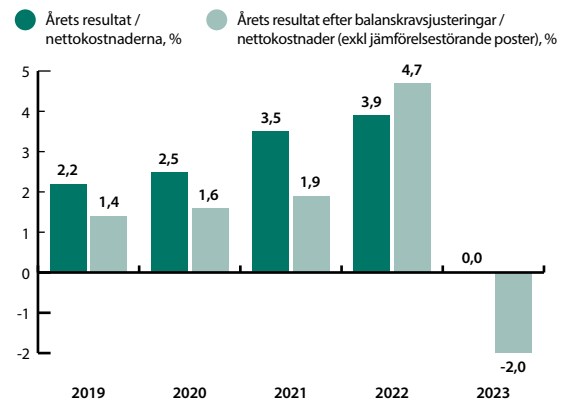
Årets resultat 2023 uppgår till -2 mnkr. Den främsta orsaken till det negativa resultatet är en mycket hög kostnadsutveckling. Nettokostnadsutvecklingen uppgår till 9,3 %. Skatteintäkter och utjämningsbidrag har haft en god ökningstakt på 5,1 % men täcker inte kostnadsökningarna.

Den höga nettokostnadsutvecklingen beror både på kraftigt ökade kostnader och att riktade statsbidrag minskat. Den höga inflationen och ett nytt pensionsavtal har gjort att pensionskostnaderna ökar med 60 % motsvarande 257 mnkr. Även kostnader för material, tjänster och personal ökar. Kostnader för material ökar med 12 %, löner och sociala avgifter ökar med 7 % och hyrpersonal ökar med 16 %. De riktade statsbidragen minskar med 18 % motsvarande 148 mnkr och det är inom hälso- och sjukvården som statsbidragen minskat mest. Statsbidragen kopplade till pandemin finns inte längre kvar.

Årets redovisade resultat uppgår till 0,0 % av nettokostnaderna och uppnår inte målet på 2 %.

Det budgeterade resultatet för 2023 var 96 mnkr. Inga tilläggsanslag har beviljats under året. Budgeterat resultat uppgår till 1,5 % av nettokostnaderna och klarar inte målnivån på 2 %.

Årets resultat efter balanskravsjusteringar slutar på -136 mnkr efter att reavinster från försäljning av anläggningstillgångar samt orealiserade vinster och förluster från värdepapper beaktats.

ÅRETS RESULTAT I FÖRHÅLLANDE TILL NETTOKOSTNADERNA, 2019-2023, %

Årets resultat klarar inte regionens målnivå på 2 % av nettokostnaderna, det vill säga +132 mnkr för 2023. Resultatnivån har legat över 2 % under fyra av de senaste fem åren men försämrats 2023 till följd av den höga nettokostnadsutvecklingen. Om jämförelsestörande poster räknas bort utgör årets resultat -2,0 % av nettokostnaderna. Jämförelsetalen för 2020 och 2021 har omräknats på grund av rättelse av fel, se not 20 i avsnittet ekonomisk redovisning.

Skatteintäkter och statsbidrag

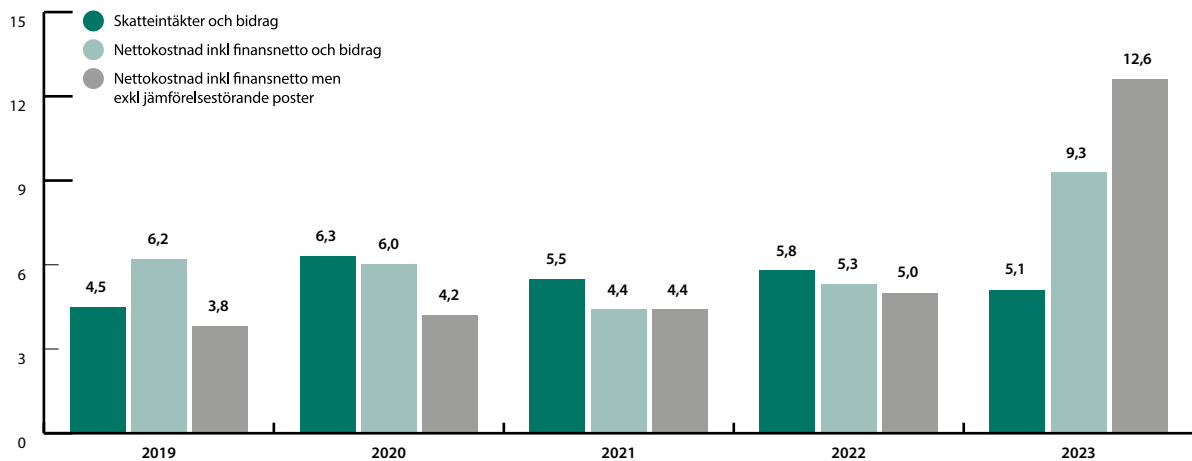
Kommunalskatteintäkterna är den enskilt största inkomstkällan och utgör 56 % av regionens intäkter (exkl. jämförelsestörande poster).

Skatteintäkter och generella statsbidrag ökade med 5,1 % jämfört med föregående år, vilket är lite lägre än den genomsnittliga ökningen för de senaste fem åren på 5,4 % men samtidigt en bra ökningstakt. De generella statsbidragen ökade med 4,7 % motsvarande 86 mnkr jämfört med föregående år. Inkomstutjämningsbidraget ökade med 5,9 % och stod för huvuddelen av ökningen av generella statsbidrag och utjämningsbidrag.

Skatteintäkterna hade en hög ökningstakt på 5,3 % till följd av en god utveckling av skatteunderlaget. Skatteintäkterna blev 237 mnkr högre än 2022.

Region Gotlands totala skattesats är 33,60 %. Av Sveriges 290 kommuner är det 125 kommuner som har en högre total skattesats än Region Gotland. Den genomsnittliga totala skattesatsen för landets kommuner 2023 var 32,23 %.

Bidragen från det kommunala utjämningsystemet är den näst viktigaste inkomstkällan för regionen. Kommunalskatteintäkterna, generella statsbidrag och utjämningsbidrag svarar för 79 % av regionens samlade intäkter (exkl. jämförelsestörande poster).

SKATTE- OCH NETTOKOSTNADsutveckling 2019-2023, %

Den genomsnittliga årliga ökningen av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämningsbidrag har de senaste fem åren varit 5,4 %, vilket får anses vara en hög nivå. Skatteintäkterna har i genomsnitt ökat med 4,2 % per år men med stora skillnader mellan åren. Generella statsbidrag och utjämningsbidrag har haft en genomsnittlig årlig ökning på 9,2 %. Det beror både på ökade statliga satsningar, extra statsbidrag relaterat till pandemin samt ett förändrat kostnadsutjämningsystem. Den genomsnittliga årliga ökningen av

nettokostnaderna (inklusive finansnetto men exklusive jämförelsestörande poster) har samtidigt varit 6,0 % för perioden 2019-2023. För att klara regionens långsiktiga målnivå för resultatet och samtidigt klara kravet på en god ekonomisk hushållning krävs att nettokostnaderna över tid inte ökar mer än skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämningsbidrag. Jämförelsetalen för nettokostnadsutveckling år 2020 och 2021 har omräknats på grund av rättelse av fel.

Foto: Joel Nilsson

Av Sveriges 290 kommuner är det 125 kommuner som har en högre total skattesats än Region Gotland.

Verksamhetens intäkter, kostnader samt finansnetto

Verksamhetens intäkter var i princip oförändrade med en ökning på 0,2 %. De riktade statsbidragen minskade med 148 mnkr motsvarande 18 % men kompenseras av att avgifter och taxor, reavinsterna från fastighetsförsäljningar samt försäljning av tjänster ökade. Det var framför allt de riktade statsbidragen till hälso- och sjukvården som utgjorde merparten av minskningen. Driftbidragen från staten utgör 38 % av verksamhetens intäkter. Intäkterna från avgifter och taxor ökade med 9,1 %. Det är inom verksamheterna vatten- och avlopp, avfall, hamn och äldreomsorg som intäkterna från avgifter och taxor har ökat.

Verksamhetens kostnader ökade med 7,8 %. Kostnadsutvecklingen är mycket hög och beror bland annat på den höga inflationen. Pensionskostnaderna ökar sammanlagt med 257 mnkr till följd av inflation och ett nytt pensionsavtal. Det motsvarar en kostnadsökning med 60 %. Även kostnader för material, tjänster och personal ökar mycket.

Löner och sociala avgifter ökade med 7,1 % vilket är högt. Det beror både på årets löneöversyn som uppgick till 3,7 % och på att arbetad tid ökade med 3,3 % motsvarande cirka 170 heltidsarbetare. Semesterlöneskulden ökade med 1,6 % och uppgår till 248 mnkr.

Kostnaderna för hyrpersonal fortsätter öka och uppgick till 196 mnkr en ökning med 16,7 % eller 28 mnkr. I jämförelse med 2019 har kostnaderna fördubblats. Under pandemin 2020-2021

var kostnaden för hyrpersonal cirka 105 mnkr per år. De senaste åren är det framför allt hyrsjuksköterskor som står för den stora kostnadsökningen även om kostnaden för hyrläkare också ökar.

Förbrukningsmaterial ökar med 12,2 % motsvarande 64 mnkr. Det är kostnader för läkemedel, sjukvårdsmaterial och livsmedel som har hög ökningstakt. Läkemedelskostnaderna ökade med 12,7 % och livsmedelskostnaderna ökade med 21,5 %. Kostnadsökningen var hög även föregående år och det är främst den höga inflationen som är orsaken till ökningarna.

Transporter och resor ökade med 11,8%. Det är skolskjutsar, sjukresor och tjänsteresor som står för ökningen. Kostnaderna för tjänsteresor är nu tillbaka på samma nivå som före pandemin på cirka 24 mnkr.

Finansnettot blev -58 mnkr. De finansiella intäkterna uppgick till 66 mnkr och ökade med 49 mnkr jämfört med föregående år och berodde på en god utveckling för de finansiella placeringarna. De finansiella kostnaderna uppgick till 124 mnkr vilket är ovanligt högt och merparten av kostnaden avser inflationens påverkan på pensionsskulden.

Verksamhetens nettokostnader inklusive finansnettot ska kunna finansieras av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. För att långsiktigt klara en god ekonomisk hushållning krävs en nettokostnadsandel på högst 98 % över tid. Nettokostnadsandelen uppgick till 100,0 %. Om jämförelsestörande poster exkluderas blev nettokostnadsandelen 102,2 %.

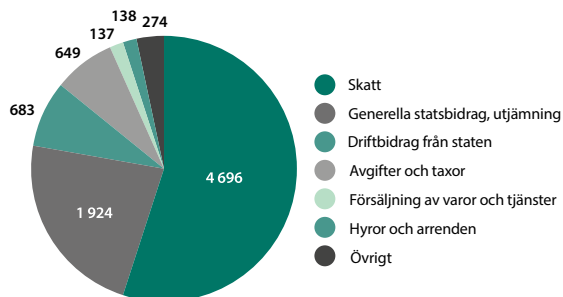
DRIFTBIDRAG FRÅN STATEN 2019-2023, MNKR

Driftbidragen från staten uppgick till 683 mnkr 2023. Under 2020-2022 utgick stora statsbidrag för att hantera effekterna av pandemin; statsbidrag för provtagning, vaccination, ersättning för sjuklönekostnader, ersättning för merkostnader covid-19 och uppskjuten vård. Dessa statsbidrag finns inte längre kvar.

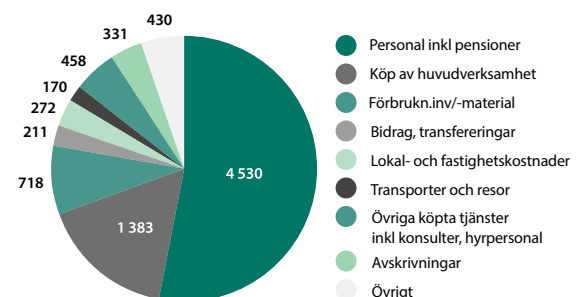
	2023	2022	2021	2020	2019
Skolverket	109	105	91	86	84
Kulturrådet ¹	30	33	36	-	-
Tillväxtverket ¹	10	14	8	-	-
Socialstyrelsen	299	337	293	267	190
Kammarkollegiet ¹	87	180	175	-	-
MSB ¹	6	6	5	-	-
Migrationsverket	35	31	20	30	60
Arbetsförmedlingen	16	25	31	23	25
Övriga myndigheter ²	91	100	105	300	170
Summa	683	831	764	706	529

¹ År 2019-2020 redovisat bland övriga myndigheter

² Jämförelsetal 2020 och 2021 omräknat på grund av rättelse av fel

INTÄKTER 2023, 8 501 MNKR

Skatteintäkter, generella och riktade statsbidrag samt utjämningsbidrag utgör 86 % av regionens totala intäkter. Avgifter och taxor står endast för 8 % av de totala intäkterna.

KOSTNADER 2023, 8 503 MNKR

Personalkostnader är den största kostnadsposten och utgör 53 % av de totala kostnaderna. Den näst största kostnadsposten är köp av huvudverksamhet som utgör 16 % av de totala kostnaderna.

Nämndernas driftredovisning

Nämnderna har en stor negativ budgetavvikelse på -241 mnkr. Nämndernas grundbudget utökades med 6,4 % 2023 men nettokostnadsutvecklingen i nämnderna var mycket hög och uppgick till 9,9 %. Det beror både på en hög kostnadsutveckling och att de riktade statsbidragen minskar. Kostnaderna ökade med 534 mnkr motsvarande 6 % och de största kostnadsökningarna finns på material, tjänster, hyrpersonal, löner och sociala avgifter. De riktade statsbidragen minskade med 17,8 procent motsvarande 148 mnkr och det är inom hälso- och sjukvården som statsbidragen minskat mest.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har tappat 144 mnkr i riktade statsbidrag kopplat till pandemin och tillgänglighetsmedel. Samtidigt har man haft en hög kostnadsökning vilket gör att nämnden har en nettokostnadsökning på 17 %.

Endast tre av sju nämnder klarar sin budget eller har överskott; tekniska nämnden, socialnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Hälso- och sjukvårdsnämnden har ett mycket stort underskott på 229 mnkr. Även barn- och utbildningsnämnden, miljö- och byggnämnden och regionstyrelsen (räddningstjänst) har underskott. Socialnämnden har ett stort underskott för LSS men som kompenseras av överskott i äldreomsorgen.

Vård, omsorg och utbildning är de största verksamheterna och utgör 86 % av nämndernas totala driftbudget. Hälso- och sjukvård står för 33 %, social omsorg 26 % och utbildning 28 %. Under den senaste femårsperioden har en prioritering av budgetresurserna till hälso- och sjukvård och gjorts. Hälso- och sjukvårdens andel av driftbudgeten har ökat med 0,5 procentenheter. Medel har omprioriterats från utbildningsverksamheten.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har de senaste fem åren i genomsnitt haft en nettokostnadsökning på 7,1 %. I jämförelse kan nämnas att den genomsnittliga nettokostnadsökningen under samma period varit 3,8 % för barn- och utbildningsnämnden och 3,5 % för socialnämnden.

Ytterligare kommentarer till nämndernas ekonomiska resultat lämnas i respektive nämnds verksamhetsberättelse.

Investeringar och anläggningstillgångar

Årets investeringsutgifter uppgick till 667 mnkr (438 mnkr, 2022), en positiv budgetavvikelse med 772 mnkr. Investeringarna har inte riktigt kunnat finansieras av kassaflödet från den löpande verksamheten. Egenfinansieringen av investeringar var 85 % totalt. För de skattefinansierade investeringarna var egenfinansieringen 98 % vilket inte riktigt når upp till målsättningen på 100 %. Investeringsbudgeten för 2023 uppgick till 1 439 mnkr, vilket är en alldeles för hög nivå för att genomföra och finansiera på ett år.

Det bokförda värdet på anläggningstillgångarna var vid årets slut 5 289 mnkr, en ökning med 361 mnkr. Lånefinansieringsgraden, det vill säga hur stor del av regionens anläggningstillgångar som finansierats med lån, minskade med en procentenhet och ligger på 7 %.

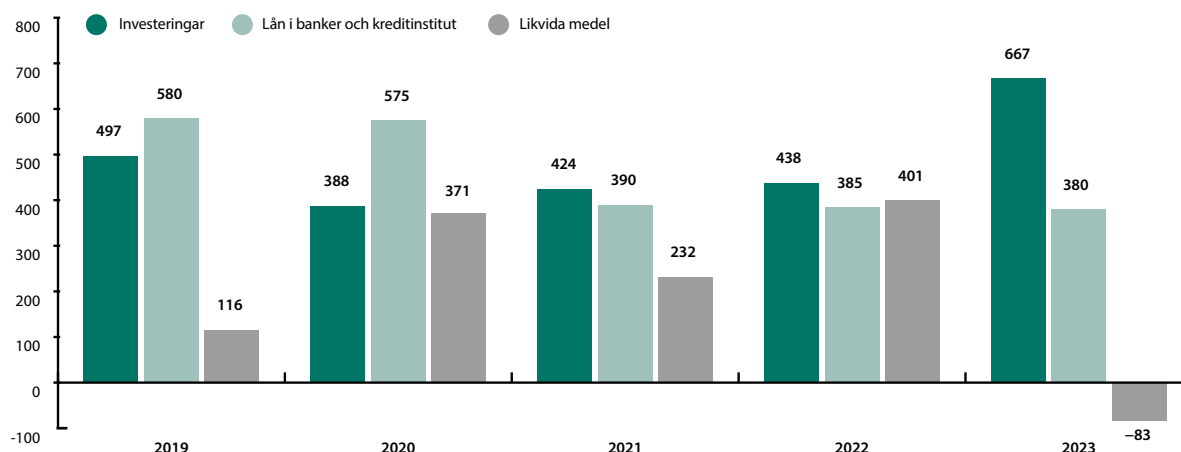
Likviditet och låneskuld

Enligt regionens finanspolicy ska kapitalanskaffningen och kapitalanvändningen vara effektiv. Inom fastställda riskbegränsningar ska en så god avkastning och en så låg upplåningskostnad som möjligt eftersträvas.

Ett svagt resultat i kombination med höga investeringsutgifter har inneburit att likvida medel tagits i anspråk för att finansiera investeringarna. Årets avsättning till pensionsmedelsförvaltningen med 150 mnkr har också finansierats av likvida medel. Likviditeten har minskat med 393 mnkr. Likvida medel uppgick vid årets slut till 8 mnkr (2022, 401 mnkr). Vi årsskiftet nyttjades checkräkningskrediten med 91 mnkr.

Låneskulden uppgick vid årsskiftet till 380 mnkr och amorterades med 5 mnkr under året. Räntekostnaderna för skulden var 8 mnkr. Den genomsnittliga räntan på låneskulden var 2,2 %. Merparten av lånen har fast räntebindning.

Finanspolitikens riskbegränsningar uppfylls. Lånen är upptagna hos Kommuninvest AB. Dessa lån tas upp i utländsk valuta men "swappas" till svenska kronor (SEK). I reversen övertar regionen ansvaret för de avtal som Kommuninvest AB tecknat. I regionens egen upplåning används ränteswappar för att begränsa ränterisken i de rörliga lånen. De finansiella derivaten utgörs av enkla ränteswappar och motparter är Nordea respektive SEB. Den genomsnittliga räntebindningstiden är 3,99 år (limit 2-5 år) och andel ränteförfall inom 1 år uppgår till 18 % (limit max 50 %). Andel lån med kapitalförfall inom 1 år är 34 % (limit max 50 %).

INVESTERINGAR, LÅNESKULD OCH LIKVIDA MEDEL 2019-2023, MNKR

För femårsperioden uppgår de sammanlagda investeringarna till 2,4 mdkr. Trots omfattande investeringar har låneskulden minskat med 200 mnkr. Det har varit möjligt genom bra resultatnivåer och inkomster från fastighetsförsäljningar. Låneskulden används för finansiering av investeringar i de avgiftsfinansierade verksamheterna. Likvida medel har minskat 2023 och uppgår tillsammans med nyttjad kontokredit till -83 mnkr. Den minskade likviditeten beror på höga investeringar och att 150 mnkr avsatts till pensionsmedelsplaceringarna.

Förvaltning av pensionsmedel

Det övergripande målet för pensionsmedelsförvaltningen är att minska de likviditets- och resultatmässiga påfrestningarna från framtida ökning av regionens pensionskostnader. Regionfullmäktige har beslutat att årligen sätta av nya medel till pensionsmedelsförvaltningen. Under en 20-årsperiod ska 50 mnkr avsättas årligen med början år 2020. Anledningen är att det ska finnas finansiella medel för framtida pensionsutbetalningar och undvika undanträngningseffekter på framtida investeringar. Avkastningsmålet är 4 % real avkastning. Pensionsmedelspolicyn har ett säkerhetsgolv som innebär att placeringsportföljen som mest får tappa 20 % i värde i förhållande till det högsta värdet de senaste 24 månaderna. Andel aktier styrs av en dynamisk riskmodell som följer risksituationen på aktiemarknaderna. Policyn har krav på ansvarsfulla och hållbara placeringar.

Placeringsstillgångarna värderas till verkligt värde i enlighet med den kommunala bokförings- och redovisningslagen. Under året har 150 mnkr i nya medel avsatts till pensionsmedelsförvaltningen. Totalt uppgår avsatta medel till 504 mnkr. Marknadsvärdet på pensionsmedlen var vid årsskiftet 658 mnkr. Innehavet var fördelat på aktiefonder 421 mnkr, räntefonder 231 mnkr och obligationer 6 mnkr.

Pensionsmedelsförvaltningen gav en positiv avkastning på 10,0 % under 2023, vilket kan jämföras med ett sammansatt statistiskt jämförelseindex som hade en avkastning på 13,6 %. Detta går huvudsakligen att hänföra till att det statiska jämförelseindexet utgörs av en större andel aktier än vad snittandelen aktier faktiskt har varit i portföljen 2023. Under ett år då aktiemarknader gått starkt har alltså detta påverkat portföljens index i större positiv bemärkelse.

Risksituationen förbättrades under 2023 och gjorde att andelen aktier successivt ökades från 31 % vid årets början till 64 % vid årets slut. Den reala avkastningen 2023 var 5,4 %. Sett över en 5-årsperiod så har portföljen haft en real avkastning om 0,4 % per år, vilket understiger det långsiktiga avkastningsmålet på 4 % realt per år under en rullande 5-årsperiod. Motsvarande siffra 2022 var -1,3 % i real avkastning per år för perioden 2018-2022.

Pensionsskuld

Regionens totala pensionsskuld redovisas enligt den lagstadgade så kallade blandmodellen vilket innebär att pensionsförpliktelsen redovisas i två delar, dels som en avsättning i balansräkningen dels som en ansvarsförbindelse.

Pensionsskulden avseende regionen är beräknad enligt riktlinjerna för pensionsskuldberäkning (RIPS 21) och redovisningen följer RKR R10. Enligt riktlinjerna ska räntan fastställas årligen av SKR. RIPS-räntan ska bygga på en långsiktig ränta som inte påverkas av kortsiktiga svängningar på marknaden

och som i större grad är kopplad till den långsiktiga reala räntan. SKR ska också ta hänsyn till den kommunala särarten med beskattningsrätten vid fastställandet av RIPS-räntan. Under 2023 gjordes ingen ändring av RIPS-räntan.

Den totala pensionsskulden är stor och uppgår till 3 719 mnkr. Avsättningen för pensioner intjänade från 1998 utgörs till störst del av förmånsbestämd ålderspension och redovisas i balansräkningen. Pensionsavsättningen inklusive löneskatt uppgår till 1 517 mnkr. Det är en ökning med 227 mnkr motsvarande 18 % och beror på den höga inflationen. Pensionerna ska enligt avtal värdesäkras och indexeras med prisbasbeloppets förändring som var ovanligt stor för 2023.

Regionens pensionsskuld för pensioner intjänade före 1998 redovisas som ansvarsförbindelse. Pensionsskulden i ansvarsförbindelsen inklusive löneskatt uppgår till 2 202 mnkr och ökade med 39 mnkr jämfört med förra året. I normala fall minskar den här skulden genom pensionsutbetalningarna men även här är det värdesäkring på grund av hög inflation som är orsaken till att skulden istället ökar.

Borgensåtagande

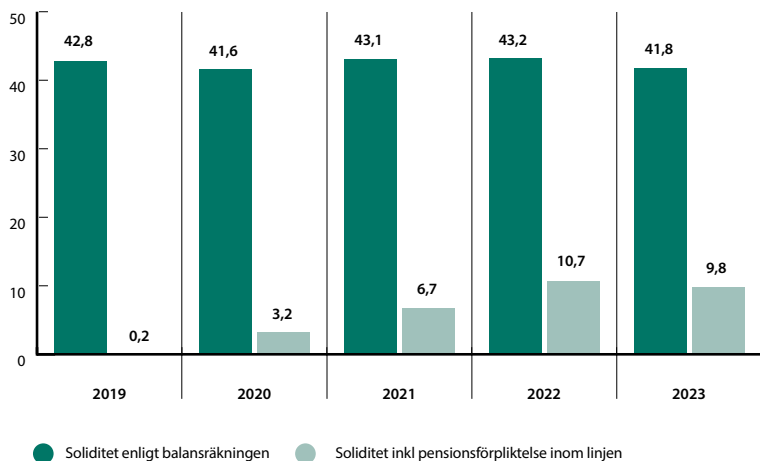
Regionens samlade borgensåtaganden uppgår till 1 273 mnkr, varav 1 210 avser det allmännyttiga bostadsbolaget AB Gotlandshem. Borgensåtagandet för bolaget är oförändrat jämfört med föregående år. Bolaget bedöms ha en god ekonomisk ställning och utveckling. Risken för att behöva infria något borgensåtagande bedöms som liten.

Soliditet

Soliditeten är ett mått på finansiell styrka och visar hur stor andel av de totala tillgångarna som är finansierade med eget kapital. Soliditetsutvecklingen är beroende av två faktorer, dels hur det egna kapitalet förändras, dels hur tillgångarna förändras. Soliditeten enligt balansräkningen var vid årets slut 41,8 %, en relativt stor försämring med 1,4 procentenheter jämfört med föregående år. Förklaringen är en hög investeringsnivå i kombination med ett svagt resultat.

Soliditeten inklusive pensionsskulden i ansvarsförbindelsen, det vill säga när hela pensionsförpliktelsen beaktas, uppgår till 9,8 %. Det är en försämring med 0,9 procentenheter jämfört med föregående år och beror på samma orsaker som nämnts ovan.

Den genomsnittliga soliditeten enligt balansräkningen för landets kommuner 2022 var 44 %. För landets regioner var motsvarande genomsnittliga soliditet 27 %. Den genomsnittliga soliditeten för kommuner och regioner tillsammans var 40 %. I Region Gotland ingår regionuppdraget och utgör cirka 1/3 av verksamheten.

SOLIDITETENS UTVECKLING 2019-2023, %

Under perioden har soliditeten legat förhållandevis stabilt på 42-43 %. Målet för soliditeten är att den ska öka från 2020 års nivå på 41,6 % och närma sig 45 % i slutet av 2023. Soliditeten minskade med 1,4 procentenheter till 41,8 % under 2023 och målet kan inte anses uppnått. Det innebär att den ekonomiska ställningen försvagades och är tillbaka på samma nivå som 2020. Under perioden 2019-2023 har de totala investeringsutgifterna uppgått till 2,4 mdkr. Om det långsiktiga resultatmålet på 2 % av nettokostnaderna uppnås och investeringarna inte överstiger 450 mnkr per år så innebär det att soliditeten successivt stärks.

Slutsats

Vid årets ingång var den finansiella ställningen stark efter tre år med höga resultat och god likviditet. Årets negativa resultat och stora investeringar har gjort att den finansiella ställningen försvagats. De finansiella målen uppnås inte.

Nettokostnadsutvecklingen är hög och uppgår till 9,3 %. Den höga nettokostnadsutvecklingen beror både på kraftigt ökade kostnader och att riktade statsbidrag minskat. Den höga inflationen är en starkt bidragande orsak till den höga kostnadsutvecklingen och gör bland annat pensionskostnaderna ökar exceptionellt mycket 2023 och 2024. Inflationen förväntas komma ner mot inflationsmålet under 2024 och borde göra att kostnadsutvecklingen mattas av. Samtidigt beror kostnadsökningarna inte bara på inflation utan på volymökningar exempelvis har arbetad tid ökat med 3,3 % motsvarande 170 heltidsarbetare under 2023. Antal anställda har sedan 2019 ökat med 364 personer och innebär att personalkostnaderna ökar.

Nämnderna har ett mycket stort underskott på -241 mnkr som en följd av den höga nettokostnadsutvecklingen. Nämnderna har inte förmått att anpassa sin verksamhet till de minskade statsbidragen och de ökade kostnaderna. Den höga nettokostnadsutvecklingen måste bromsas upp. Det kommer att krävas kraftfulla åtgärder och prioriteringar för nämnderna ska nå en ekonomi i balans.

Skatteintäkter och generella statsbidrag har haft en god ökningstakt på 5,1 % men täcker inte kostnadsökningarna. Skatteintäkter och generella statsbidrag utgör den huvudsakliga finansieringen av verksamheten. För att klara en god ekonomisk hushållning krävs att nettokostnadsutvecklingen över tid är lägre eller i nivå med utvecklingen av skatteintäkter och generella statsbidrag.

Den demografiska utvecklingen innebär ökade behov av omsorg, vård och skola som kräver ett fortsatt arbete framåt med att effektivisera verksamheten för att hålla tillbaka kostnadsutvecklingen så att den inte ökar mer än skatteintäkter och bidrag.

Kostnadsjämförelser med jämförbara kommuner visar att Region Gotland fortfarande har högre kostnader för pedagogisk verksamhet och individ- och familjeomsorg även om skillnaden för pedagogisk verksamhet successivt minskat de senaste åren. De högre kostnaderna inom dessa verksamheter innebär samtidigt en potential som skulle kunna användas för att finansiera ökade behov i andra verksamheter.

En god utveckling av den ekonomiska ställningen kräver en balans mellan kassaflödet från den löpande verksamheten och investeringsverksamheten. Under den senaste femårsperioden har soliditeten legat förhållandevis stabilt på mellan 42-43 % trots en lite för hög investeringsnivå. Det har varit möjligt genom mycket goda resultatnivåer åren 2020 till 2022. Även fastighetsförsäljningar har bidragit genom försäljningsinkomster och positiv påverkan på balansomslutningen.

De planerade investeringarna i strategisk plan och budget för 2024-2026 uppgår till 2,5 mdkr och ligger på en mycket hög nivå samtidigt som resultatnivåerna inte är tillräckligt höga vilket kommer att innebära att soliditeten kommer att fortsätta minska relativt mycket. För att soliditeten inte ska minska så behöver antingen resultatnivåerna bli högre eller investeringsnivåerna lägre. En hög investeringsnivå påverkar även likviditet och låneskuld. De planerade investeringarna innebär att låneskulden kommer att öka relativt mycket på bara några år.

Balanskravsresultat

Balanskravet avser regionens nämnd- och förvaltningsorganisation. Enligt kommunallagen ska ett underskott regleras inom de tre följande åren. I en balanskravsutredning ska resultatet justeras för poster som inte härrör från den egentliga verksamheten. I tabellen nedan framgår vilka dessa poster är.

Regionfullmäktige har beslutat om riktlinjer för en resultatutjämningsreserv (RUR) i enlighet med kommunallagens bestämmelser. RUR får uppgå till 10 % av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämningsbidrag. Regionens eget kapital inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser är positivt. Det innebär att det lägsta av antingen årets resultat eller årets resultat efter balanskravsjusteringar måste uppgå till minst 1 % av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämningsbidrag innan någon reservering till RUR får göras. En rättelse av väsentligt fel 2020 och 2021 har gjort att jämförelsetal omräknats för dessa år. Konsekvensen av detta är att reservering till RUR blivit 36 mnkr för högt. För att justera detta så reserverades i bokslut 2022 inte 221,6 mnkr utan 185,6 mnkr och innebär att RUR blivit korrekt.

I årets bokslut uppgår årets resultat efter balanskravsjusteringar till -136,2 mnkr efter att årets resultat justerats för reavinster och realiserade vinster/förluster i värdepapper, se tabellen nedan. Underskottet på -136,2 mnkr ska återställas de kommande tre åren men regionfullmäktige får besluta om att återställning inte behöver göras om det finns medel i RUR eller om det finns synnerliga skäl. Regionstyrelsen har föreslagit att

resultatet efter balanskravsjusteringar på -136,2 mnkr inte ska återställas med hänvisning till synnerliga skäl. De synnerliga skälen är dels att den finansiella ställningen är stark dels att pensionsavsättningen ökat kraftigt till följd av den höga inflationen.

- Regionens soliditet inklusive hela pensionsåtagandet uppgår i bokslut 2023 till 9,8 % och täcker därmed hela pensionsåtagandet.
- Det finns avsatta medel placerade i finansiella tillgångar med syfte att finansiera framtida pensionsutbetalningar. Marknadsvärdet på pensionsmedelsplaceringarna uppgick till 658 mnkr vid årsskiftet.
- Låneskulden uppgår till 380 mnkr vilket är förhållandevis lågt i jämförelse med andra kommuner och regioner. Låneskulden har amorterats med 200 mnkr de senaste 5 åren samtidigt som investeringarna har uppgått till 2 414 mnkr.
- Pensionskulden ökar kraftigt 2023 och 2024 på grund av den höga inflationen. Den höga inflationen bedöms komma ner på normal och hanterbar nivå under 2025. Inflationens effekt på kostnaderna 2023 uppgår till 160 mnkr och är beloppsmässigt större än resultatet på -136,2 mnkr.
-

BALANSKRAVSUTREDNING, mnkr	2023	2022	2021	2020	2019
Årets resultat enligt resultaträkningen ¹	-1,6	237,1	199,5	134,6	112,5
- reducering av samtliga realisationsvinster	-84,8	-31,7	-26,7	-53,9	-14,8
+ realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
+ realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
-/+ orealiserade vinster och förluster i värdepapper	-48,4	28,8	-66,8	-11,7	-24,0
+/- återföring orealiserade vinster och förluster i värdepapper	-1,4	50,4	2,6	18,7	0,0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-136,2	284,6	108,6	87,7	73,7
- reservering av medel till resultatutjämningsreserv	0,0	-185,6	-63,2	-51,3	0,0
+ användning av medel från resultatutjämningsreserv	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Balanskravsresultat	-136,2	99,0	45,4	36,4	73,7
Synnerliga skäl att inte reglera underskott	136,2				
Balanskravsunderskott från tidigare år	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Balanskravsunderskott kvar att reglera	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultatutjämningsreserv	364,2	364,2	178,6	115,4	64,1

¹ Årets resultat för 2021 och 2020 har omräknats på grund av rättelse av fel.

Väsentliga personalförhållanden

DEN KOMMUNALA KONCERNEN

Kompetensförsörjningen är fortsatt en viktig strategisk fråga för hela koncernen och sjukfrånvaron behöver bromsas ytterligare. Antalet anställda i den kommunala koncernen uppgick vid årsskiftet till 7 204 (6 957, 2022) varav Region Gotland 6 903, Gotlandshem med 129 anställda och Gotlands Energi AB med 172 anställda. För 2023 uppgick Region Gotlands sjuktal till 6,2 %, Gotlandshems sjuktal till 7,2 % och Gotlands Energi AB:s sjuktal till 2,5 %. Sjuktalet i koncernen har sjunkit i jämförelse med föregående år.

REGION GOTLAND

Att kompetensförsörja verksamheterna är fortsatt en utmaning. Region Gotland arbetar aktivt och strategiskt med kompetensförsörjning för att kunna attrahera och behålla medarbetare både nu och framåt. Förvaltningarna uttrycker att det finns svårigheter att rekrytera medarbetare till många av regionens yrkesgrupper. Vakanser ger i sin tur ett ökat tryck på de medarbetare som finns i verksamheterna. Inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen fortsätter tillgången på lärare att minska och det blir svårare att bemanna skolorna med behöriga lärare, framför allt på landsbygden. Inom socialförvaltningen finns svårigheter att rekrytera såväl generalister som specialister. Inom socialförvaltningen görs till exempel satsningar på utbildningar av språkombud för medarbetare inom äldreomsorgen och omsorgen om personer med funktionsnedsättning samt utbildning till undersköterska inom ramen för äldreomsorgslyftet.

EU-kommissionen har kommit med skarp kritik mot Sverige för att kollektivavtalen inte tar tillräcklig hänsyn till arbetstidsdirektivet om dygnsvila. På grund av kritiken har regionens kollektivavtal omförhandlats på central nivå. Från och med 1 oktober, samt för vissa grupper från 1 februari 2024, har en skärpning av reglerna om bland annat dygns- och veckovila införts. Syftet med skärpningen är att värna om medarbetarnas

arbetsmiljö, garanterade vila och återhämtning. De nya reglerna innebär omfattande förändringar av scheman för medarbetare inom främst hälso- och sjukvårdsförvaltningen, socialförvaltningen samt räddningstjänsten. Även de verksamheter som har medarbetare i beredskap för att kunna hantera oplanerade händelser utanför ordinarie arbetstid påverkas av de nya reglerna. Ett arbete med att informera, utbilda och förbereda för förändringarna har skett under året. I de flesta av verksamheterna infördes nya scheman den 1 oktober. Arbetet har varit omfattande och utmanande för chefer, planerare och medarbetare och har genomförts i god samverkan med de fackliga organisationerna.

LÖNEBILDNING

En av förutsättningarna för att kunna behålla, attrahera och rekrytera medarbetare är marknadsmässiga löner. Region Gotland har under ett flertal år gjort lönesatsningar utifrån ett brist- och behållningsperspektiv samt utifrån jämställdhet. Vid jämförelse med Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) lönestatistik kan konstateras att medianlönerna för flera av de yrkesgrupper där regionen satsat särskilda lönebidrag ligger på samma nivå som rikets medianlöner. Regionens lönenivåer i 90:e percentilen är dock lägre än rikets för de flesta av våra yrkesgrupper. Regionen behöver därför fortsätta satsa på lönerna för att komma till rätta med lönestrukturer, öka lönespridningen och för att även fortsättningsvis kunna konkurrera med marknadsmässiga löner gentemot andra kommuner och regioner som också gör lönesatsningar på svårrekryterade yrkesgrupper. Årets satsning har bidragit till att lönerna står sig bättre i förhållande till de privata aktörer som vissa verksamheter konkurrerar med, men det krävs fortsatta satsningar framåt för att bibehålla konkurrenskraften. Konkurrensen på arbetsmarknaden innebär också att ingångslönerna drivs upp och det innebär i sin tur att lönespridningen minskar.

Löneöversyn 2023 avslutades i november 2023 i och med att Läkarförbundets nya löner var färdigförhandlade. Kommunal fick sina nya löner i juni och övriga medarbetare i april.

Centrala parter fastställde lönenivåerna för Kommunal och Läkarpförbundets löneavtal i slutet på mars och avtalen landade på 4,1%. Utfallet för löneöversyn 2023 på regionnivå blev 3,66%.

Budget för personalkostnadsökningarna för år 2023 var 125 mnkr, varav 25 mnkr för särskilda satsningar på brist- och jämställdhet. Grupper som erhållit brist- och jämställdhets-satsningar är till exempel sjuksköterskor, lärare och ingenjörer, vissa handläggargrupper och brandmännen. Medianlönen för regionens samtliga anställda har höjts från 31 900 kr år 2022 till 33 000 kr 2023 vilket är en höjning med 3,45%. Regionens lönekartläggning visar att medianlönen för kvinnor respektive män i stort sätt ligger på samma nivå, 33 000 kr för kvinnorna och 33 150 kr för männen.

På förvaltningarna finns så kallade lönebildningsgrupper där arbetsgivaren tillsammans med de fackliga organisationerna diskuterar lönestrukturer och lönestatistik.

Inför 2024 års löneöversyn ska de centrala löneavtalen omförhandlas och det är ett tufft utgångsläge för förhandlingarna med förväntningar på högre löner och bättre villkor från de fackliga organisationerna. Löneöversynen för regionens medarbetare påbörjas så snart de centrala avtalen är färdigförhandlade.

ANTAL MEDARBETARE

Personalstatistiken baseras på uppgifter till och med december 2023. Region Gotland hade i december 2023, 6 903 månadsavlönade medarbetare (6 679, 2022), varav 6 065 tillsvidareanställda (5 836, 2022) och 857 visstidsanställda (863, 2022).

Antalet månadsavlönade medarbetare har sedan årsskiftet ökat med 224 medarbetare. Antalet anställda har ökat vid samtliga förvaltningar. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen anger att ökningen bland annat beror på att när det är svårt att få tag i en viss kompetens så rekryteras istället en annan personalkategori, till exempel en undersköterska för att täcka upp för en sjuksköterska. Men en undersköterska kan inte alltid ersätta en sjuksköterska fullt ut, så det behövs även täckas upp med till exempel en hyrsjuksköterska. En omorganisation har genomförts för att minska antalet anställda per chef, vilket i sin tur innebär att fler chefer anställs. Utökning av vårdplatser samt verksamhetsövergång av njurenheten till egen regi har även genererat behov av fler medarbetare. Socialförvaltningen anger att ökningen i antalet anställda dels beror på vikarier för medarbetare som utbildar sig, dels på medarbetarsatsningar via stimulansmedel samt att antal brukartimmar ökar behovet av grundbemanning. Teknikförvaltningen uppger att de lyckats tillsätta vakanta befattningar och att de fått utökade uppdrag. Teknikförvaltningen har även omvandlat säsongsanställningar till tillsvidareanställningar.

Ökningen av tillsvidareanställda och minskningen av visstidsanställda kan även delvis förklaras med att förvaltningarna arbetar aktivt med att minska antalet vikarier för att istället ge medarbetarna tillsvidareanställningar för ökad anställningstrygghet och kontinuitet i verksamheterna. Även förändringarna i lagen om anställningsskydd innebär skärpta regler kring visstidsanställningar.

Trots att antalet anställda ökar så finns det kompetensutmaningar inom samtliga förvaltningar, till exempel medför demografin att vård- och omsorgsbehovet ökar och för att minska beroendet av hyrpersonal och konsulter så behövs fler medarbetare rekryteras.

Den faktiskt arbetade tiden för månads- och timavlönade, omvandlat till heltidsarbetare har ökat med 167 heltidsarbetande i jämförelse med december 2022. En orsak är att antalet anställda har ökat men också att sjukfrånvaron minskat i jämförelse med 2022. Antalet övertid- och mertidstimmar har minskat 2023 i jämförelse med 2022. Den totala övertiden motsvarar 48,4 heltidsarbetande och har minskat med cirka 8 heltidsarbetare. Minskningen kan delvis förklaras med ökade sysselsättningsgrader men också nya sätt att lägga scheman och hantera den dagliga bemanningen samt att korttidsfrånvaron har minskat.

Antalet årsarbetare enligt anställningsavtalet har ökat, från 6 490 årsarbetare i december 2022 till 6 710 2023. Jämför vi antalet årsarbetare 2023 med 2022 kan vi se att de tillsvidareanställda medarbetarna i förhållande till visstidsanställda ökat, vilket till en del beror på att förvaltningarna arbetar med att minska antalet vikarier för att öka anställningstryggheten genom tillsvidareanställningar.

Den genomsnittliga sysselsättningsgraden är 96,7% (96,6 2022). Den genomsnittliga sysselsättningsgraden är 96,3% för kvinnor och 97,5% för män. Den höjda sysselsättningsgraden ligger i linje med att erbjuda högre sysselsättningsgrader enligt projektet Heltidsresan. Andelen anställda som arbetar heltid har ökat från 86,4% 2022 till 87,5% 2023. Medelåldern för de månadsanställda medarbetarna i regionen var i december 2023 oförändrad i jämförelse med 2022, 46,5 år. Medelåldern för de tillsvidareanställda var 47 år. Av de månadsanställda medarbetarna var 5 091 kvinnor (73,8%) och 1 812 män (26,2%). 137 medarbetare gick i pension 2023 och den genomsnittliga pensionsåldern var 65,2 år (65,1 år, 2022).

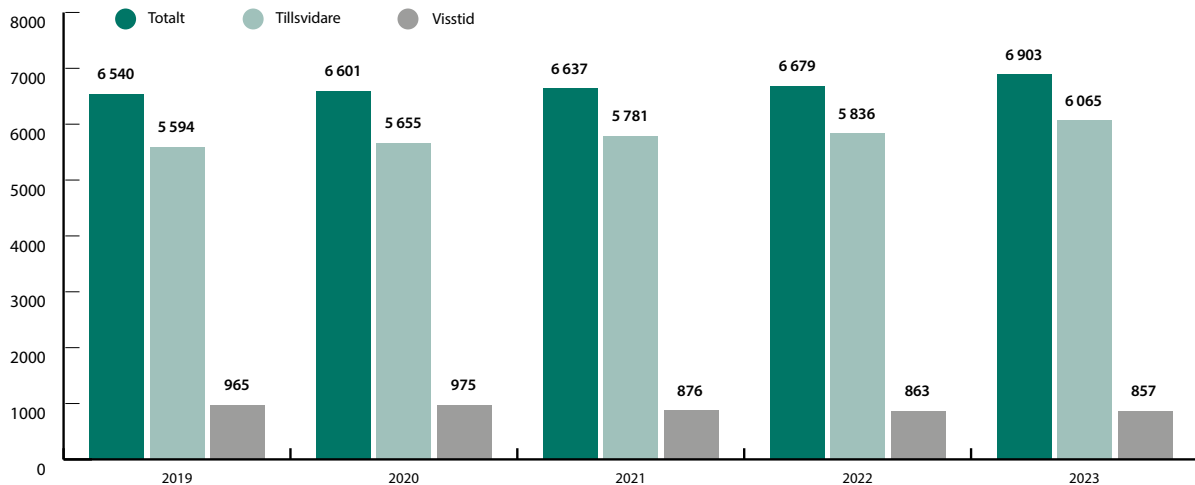
Personalkostnaderna har ökat med totalt 10,6%. Kostnaderna för löner och arvoden har ökat med 6,9%. Ökningen av kostnaderna för löner och arvoden beror dels på att antalet anställda har ökat samt att utfallet av löneöversyn 2023 blev 3,66% i jämförelse med 2022 där utfallet blev 2,12%. Kostnaderna för övertid har minskat i jämförelse med 2022. Även kostnaderna för sjukfrånvaro har minskat som en konsekvens av att regionens sjuktal har gått ner.

Pensionskostnaderna ökar kraftigt och beror främst på att pensionsskulden ökat på grund av den höga inflationen. Pensionerna ska enligt avtal värdesäkras och indexeras med årets prisbasbelopp, en förändring som var ovanligt stor för 2023. En ytterligare förklaring till ökningen av pensionskostnaderna är att vi fick ett nytt pensionsavtal, AKAP-KR, från 2023 där premierna höjdes med 1,5 procentenheter för alla medarbetare. I och med att antal anställda ökar och att lönerna höjs så innebär det även att pensionskostnaden blir högre.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

ANTAL MEDARBETARE 2019-2023

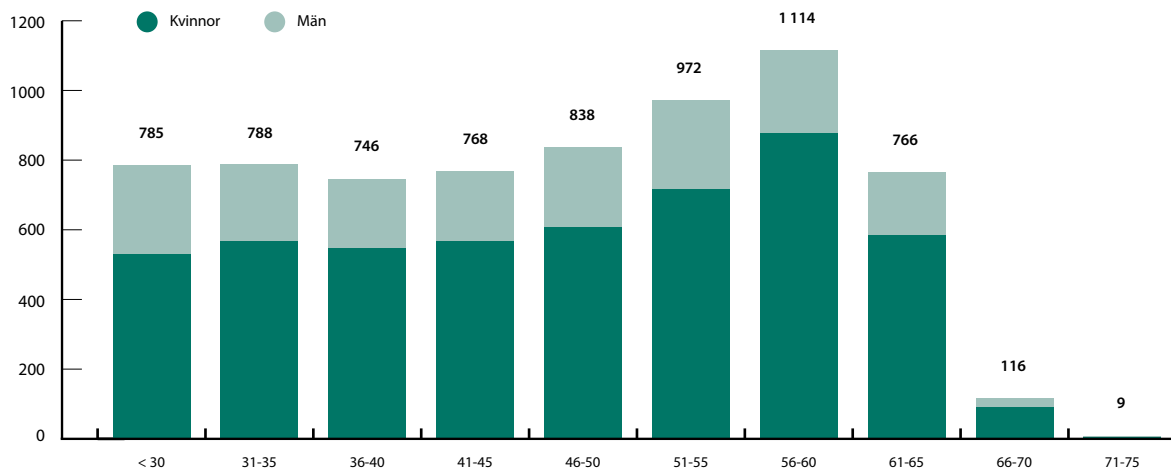
Antalet medarbetare har ökat med 224 mellan år 2022 och år 2023. Av de tillsvidareanställda är 5 091 kvinnor och 1 812 män.

Statistik för år 2019 och framåt tas från beslutsstödsystemet Hypergene och skiljer sig därför från 2019 års årsredovisning. Jämförelser bakåt i tiden ska göras med försiktighet.

ÅLDERS- OCH KÖNSFÖRDELNING DECEMBER 2023, ANTAL PER ÅLDERSGRUPP

Medelåldern för regionens månadsavlönade medarbetare är 46,5 år. Kvinnornas medelålder är 46,9 år och männens 45,2 år.

PERSONALKOSTNADER

2022-2023, mnkr

De totala personalkostnaderna har ökat med 10,6 %	2023	2022	Förändring, %
Löner och arvoden	2 574	2 407	6,9
Frånvaro	440	419	5,0
varav			
- sjukfrånvaro	65	73	-11,0
Arbetsgivaravgifter	928	856	8,4
Pensionskostnad	576	403	42,9
Kostnadsersättningar	12	10	20,0
Summa	4 530	4 095	10,6

SJUKFRÅNVARONS

FÖRDELNING 2022-2023, %

	2023	2022
Sjukfrånvaro	6,2	7,0
varav		
- Kvinnor	6,7	7,5
- Män	4,6	5,4
Andelen med mer än 60 dagars sjukfrånvaro	26,9	24,6
Sjukfrånvaro i åldern 29 år eller yngre	5,7	6,5
Sjukfrånvaro i åldern 30-49 år	5,8	6,5
Sjukfrånvaron i åldern 50 år eller äldre	6,7	7,6

SJUKFRÅNVARO

Sjuktalet för Region Gotland är 6,2 % för 2023. Det är en minskning med 0,8 procentenheter från 2022. Minskningen är väntad och följer den utveckling som setts under året och bygger främst på de höga månadsnoteringarna under början av 2022 som präglades av pandemi och en ökad smittspridning.

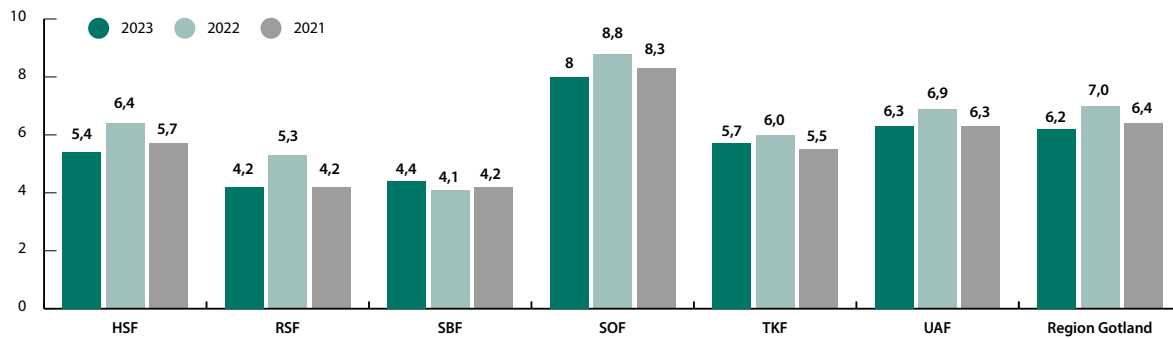
Minskningen i sjuktal ses hos både kvinnor och män men skillnaden mellan könen är fortsatt stor. Minskningen fördelar sig över alla åldrar men är störst i gruppen 50 år och äldre. Den totala minskningen av sjuktalet påverkas till största delen av en minskad korttidsfrånvaro dag 1-14. Korttidsfrånvaron nådde 2022 nivåer som till och med var högre än pandemiåret 2020 och har nu återgått till mer normala nivåer. Dock ökar de längre sjukskrivningarna, över 91 dagar, vilket är en faktor att bevaka.

Fem av sex förvaltningar har sänkt sina sjuktal under året. Samhällsbyggnadsförvaltningens sjuktal ökar något jämfört med föregående år, en förklaring är låga sjuktal under 2022 jämfört med övriga förvaltningar. Det högsta sjuktalet finns inom socialförvaltningen 8,0 % och den största minskningen 1,1 procentenheter under året ses i regionstyrelseförvaltningen.

Utvecklingen av sjuktalet under början av 2023 var positiva, speciellt då höga sjuktal i slutet av 2022 indikerade möjliga höga sjuktal i början av året. Dessa uteblev och årets noteringar på regionnivå är jämförbara med åren innan pandemin tog fart. Att sjukfrånvaron minskar påverkar också arbetsmiljön. Lägre sjuktal ger fler ordinarie medarbetare i tjänst vilket ger minskad stress och arbetsbelastning.

Åren med pandemin har drivit utveckling och insatser för att minska sjuktalet som exempelvis riktade arbeten för den psykosociala arbetsmiljön, satsningar på återhämtning och särskilda hälsosatsningar. Ändrade arbetsätt som en mer flexibel syn på var arbetet utförs är en annan faktor med påverkan på sjuktalet där hemarbete kanske är det tydligaste exemplet. Andra betydande faktorer är riktlinjerna gällande Covid-19 för personal.

Korttidsfrånvaron i regionens verksamheter är den viktigaste faktorn att fokusera kring, då längre sjukskrivningar nästan alltid föregås av korttidsfrånvaro. Att tidigt fånga signaler och förebygga långvarig sjukdom är alltid framgångsrikt, både ur ett mänskligt men även ur ett ekonomiskt perspektiv. Att regionens chefer har kunskap, stöd men också förutsättningar och rimlighet i sina uppdrag är nödvändiga faktorer för att arbetet ska kunna genomföras.

SJUKFRÅNVARO PER FÖRVALTNING 2021-2023, %

Sjuktalet för Region Gotland minskar i jämförelse med föregående år. Fem av sex förvaltningar har sänkt sitt sjuktal. Endast samhällsbyggnadsförvaltningens sjuktal ökar under 2023.

Förväntad utveckling

SAMHÄLLSEKONOMI

Den globala konjunkturen dämpas på bred front till följd av den pågående inflationsbekämpningen. Penningpolitiken är starkt åtstramande och finanspolitiken är relativt stram. Globala utbudsstörningar från pandemin och Rysslands anfallskrig mot Ukraina har klingat av, men oron för nya störningar är fortsatt stor.

Svensk ekonomi drabbas hårt av den pågående inflationsbekämpningen. Högt skuldsatta svenska hushåll, vars känslighet för förändrade marknadsräntor är hög, bidrar till den snabba nedgången. Trots en svag BNP-utveckling har arbetsmarknaden än så länge stått stark. Den starka sysselsättningsgraden har till viss del motverkat de negativa impulserna från de högre prisnivåerna och utgiftsräntor. Detta har bidragit till att dämpa fallet i hushållens konsumtion i nominella termer. Realt minskar dock hushållens disponibla inkomster kraftigt. Det reallönetapp som nu sker till följd av den höga inflationen kommer att ta flera år att ta igen.

Inflationstoppen ligger bakom oss och inflationen minskar även om den fortfarande är hög. Att inflationen tydligt kommer ned mot inflationsmålet på 2 % innebär att räntenivån bedöms sänkas under 2024. Räntenivåerna de kommande åren väntas dock förbli varaktigt högre än vad som gällt de senaste åren, innan den branta ränteuppgång som inleddes 2022. Sammantaget

befinner sig svensk ekonomi fortsatt i lågkonjunktur 2024. Lågkonjunkturen innebär att skatteunderlaget utvecklas svagt. Det nominella skatteunderlaget ökar i princip i linje med det historiska genomsnittet men det reala skatteunderlaget minskar kraftigt på grund av den höga kostnadsnivån.

BEFOLKNINGSUTVECKLING

En viktig faktor för beräkningen av skatteintäkter och generella bidrag är befolkningsutvecklingen. Dels ökar skatteunderlaget, dels bidrar de olika åldersgrupperna på olika sätt inom utjämningsystemen. För Gotlands del har befolkningsökningen avstannat efter de senaste årens ökning. Enligt den senaste prognosen från februari 2023 kommer Gotlands befolkning öka till knappt 65 000 invånare 2032. Problematiken är fördelningen av befolkningen i olika åldersgrupper. Som syns i tabellen så kommer andelen 65+ att öka från 27 % till 29 % samtidigt som andelen i arbetsför ålder minskar. Det betyder att det finns ett kostnadstryck till följd av demografiska förändringar som kommer att kräva både tillskott av resurser men också ställa krav på ökad effektivisering. Kompetensförsörjningsutmaningen blir också särskilt tydlig. För att öka skatteunderlaget och klara kompetensförsörjningen behöver fortsatta satsningar göras för att öka andelen befolkning i arbetsför ålder.

PROGNOS BEFOLKNINGSUTVECKLING 2023-2032

	Utfall 2023	Andel av befolkning, %	Prognos 2032	Andel av befolkning, %
0-19 år	12 477	20,5	12 497	19,3
20-64 år	31 944	52,3	33 343	51,5
65+	16 608	27,2	18 950	29,2
Summa	61 029	100,0	64 789	100,0

KOMPETENSFÖRSÖRJNING

En av de största utmaningarna framåt är att klara kompetensförsörjningen för offentlig sektor. Idag arbetar cirka 25 % av arbetskraften i välfärden. SKR:s beräkningar visar att med oförändrad personaltäthet skulle kommuner och regioner behöva anställa 54 % av den samlade arbetskraften framåt givet oförändrad personaltäthet och demografiska behov. Det betyder att det inte kommer att vara möjligt att bibehålla dagens personaltäthet för vare sig kommunsektorn, staten eller näringslivet.

Verksamheterna ser redan nu stora svårigheter att hitta ersättare för de medarbetare som går i pension samt ser utmaningar i att rekrytera utifrån förändrade behov. För att stå sig i den hårda konkurrensen om arbetskraft behöver regionen fortsätta att vara en attraktiv arbetsgivare. Det är centralt både för att nå framtida medarbetare och nya grupper, men också för att nuvarande medarbetare ska utvecklas, vara engagerade och göra ett bra jobb. Den demografiska utmaningen på Gotland med färre i arbetsför ålder innebär att vi behöver hitta andra arbetssätt för att fullfölja vårt uppdrag. Rätt kompetens är avgörande för förmågan att uppnå uppsatta mål med hög kvalitet och för att organisationen ska utvecklas mot framtiden.

BEREDSKAP

Ökad oro i världen skapar osäkerheter framåt. Ett ökat behov av att arbeta med försörjningsberedskap och kontinuitetsplanering har blivit allt tydligare samtidigt som det pågår ett förebyggande arbete kring uppbyggnaden av totalförsvarsförmågan på Gotland. Gotland är viktigt utifrån ett försvarspolitiskt perspektiv, något som förstärks utifrån förändrat säkerhetspolitiskt läge. Att exempelvis sjukvården och vattenförsörjningen på Gotland fungerar även när samhällsstörningar och kris uppstår är viktigt både för de som bor på ön, de som befinner sig på ön och de som ska bistå ön i kris. God omvärldsbevakning, utbildning, analys, kommunikation och dialoger är viktiga förmågor för att förhålla sig till omvärlden på ett resiliellt sätt

EKONOMISK PLANERING

Region Gotland befinner sig, liksom alla andra regioner och de flesta kommuner i ett exceptionellt ekonomiskt läge. Den höga inflationen har, förutom höga priser på varor och tjänster, medfört kraftigt höjda pensionskostnader. Även när inflationen sjunker kommer den högre prisnivån och ränteutgifterna att bestå, vilket medför en ihållande urholkning av köpkraften för alla sektorer i ekonomin. Tillväxten för det reala skatteunderlaget kommer framåt att räcka till endast små ökningar av verksamhetsvolymen.

Det budgeterade resultatet för Region Gotland 2024 är minus 127 miljoner kronor. För att det inte ska bli ett ännu större underskott krävs att nämndernas budgetar inte överskrids. I resultatplanen beräknas därefter resultatet för 2025 och framåt bli positivt. Men det finns en del osäkerheter i prognoserna, inte minst inflationens utveckling. Nämndernas förmåga att anpassa verksamheten till den beslutade budgeten 2024 blir avgörande för den ekonomiska ställningen framåt.

Samtidigt som kostnaderna ökar och skatteunderlaget utvecklas svagare är behovet av investeringar stort i verksamheterna och även hos regionens bostadsbolag Gotlandshem. Behovet av investeringar grundar sig både på demografi, behov av underhåll och utveckling av befintliga lokaler och andra behov i verksamheten. Om planerade investeringar genomförs enligt plan kommer låneskulden att öka.

Under perioden 2022-2024 har effektiviseringar på totalt 150 mnkr genomförts i verksamheternas budgetar. Genomförandet har koncentrerats kring områdena inköp, bemanning, digitalisering och lokaler. Men även andra besparingar har genomförts för att klara nivån på 150 mnkr. Trots dessa beslutade effektiviseringar är kostnadsnivån framåt för hög i förhållande till intäkterna. Dessutom är underskottet i nämndernas verksamheter 2023 stort, framförallt inom hälso- och sjukvården. Hur konjunkturen utvecklar sig och i vilken utsträckning staten skjuter till ytterligare bidrag till kommuner och regioner är avgörande för hur stora effektiviseringar som kommer att krävas framåt.

EKONOMISK PLANERING FÖR PLANPERIODEN 2024-2026

	Utfall 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Verksamhetens nettokostnad, mnkr	-6 564	-6 790	-6 912	-7 147
Skatteintäkter och generella bidrag, mnkr	6 620	6 815	7 064	7 326
Finansnetto, mnkr	-58	-152	-66	-51
Årets resultat, mnkr	-2	-127	86	128
Investeringar, mnkr	667	739	881	924
Låneskuld, mnkr	380	375	770	1 215
Soliditet inkl. totala pensionsförpliktelser, %	9,8	7,2	8,8	10,9
Egenfinansiering av totala investeringar, %	85	73	60	55
Resultat i förhållande till skatteintäkter och bidrag, %	0	-1,9	1,2	1,7

Resultatnivåerna är lägre än det finansiella målet på 2 % vilket får till följd att kassaflödet inte räcker för att finansiera investeringarna. Därmed ökar låneskulden mycket mot slutet av perioden och andelen investeringar som egenfinansieras minskar.

Ekonomisk Redovisning

Ekonomisk redovisning är en fördjupad informationsdel kring kommunkoncernen samt Region Gotlands ekonomi. Här presenteras drift- och investeringsredovisning, resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys och tillhörande noter för Region Gotland. Mer ekonomisk information hittar du i förvaltningsberättelsen.

Region Gotlands verksamhet ska vara ekonomiskt uthållig och i balans ur ett generationsperspektiv. Det innebär att ge kommande generationer goda förutsättningar att tillhandahålla offentlig service och välfärd.

Driftredovisning

DRIFTBUDGET OCH DRIFTREDOVISNING

Regionfullmäktige fastställer årsbudgeten med nettoanslag (budgetram) för respektive nämnd. Regionfullmäktige fattar beslut om ombudgetering mellan nämnder som påverkar grunduppdraget, berör frågor av principiell art eller annars är av särskild vikt. Övriga ombudgeteringar mellan nämnder kan beslutas av regionstyrelsen. Nämnd beslutar om ombudgetering mellan verksamheter. Tilläggsanslag för befintlig verksamhet ska i princip inte förekomma. I undantagsfall kan nämnden begära tilläggsanslag. I ärendet ska framgå hur nämnden har prövat möjligheterna att inom ramen för nämndens totala verksamhet täcka avvikelserna. Väsentliga händelser av tillfällig karaktär som inte har kunnat förutses i budgetarbetet, kan motivera att tilläggsanslag medges. En förutsättning är att regionens ekonomi tillåter en utökning. Ett tilläggsanslag gäller alltid bara innevarande år. Vid beslut i nämnd om att disponera anslag ur det egna kapitalet ska tilläggsbudgetering ske i driftbudgeten.

Nämnden ska årligen besluta om fördelningen av budgetramen på organisations- eller verksamhetsnivå och har ansvar för att en detaljbudget upprättas. Detaljbudgeten ska fördelas på kostnader och intäkter. Förändrad eller utökad verksamhet hanteras inom nämndens befintliga budgetram eller i ordinarie budgetprocess.

Regionfullmäktige beslutar om varje nämnds resultatöverföring och huvudprincipen är att 100 % av över- och underskott överförs och att ett underskott i första hand regleras mot nämndens eget kapital. I andra hand ska ett negativt eget kapital återställas inom 3 år. Resultatet blir en del av regionens eget kapital men är specificerat per nämnd och kan maximalt utgöra 2 % av nämndens driftbudget. För avgiftsfinansierad verksamhet finns

andra begränsningar genom självkostnadsprincipen. Nämnderna får normalt inte använda eget kapital till åtaganden eller driftkostnader som löper under längre tid än ett år. Schablonmässig utfördelning av det egna kapitalet får inte ske.

Personalomkostnader i form av sociala avgifter och pensioner redovisas som ett personalomkostnadspålägg i driftredovisningen, PO-pålägget uppgår till 42,7 %. Kapitalkostnader består av planenlig avskrivning samt internränta och belastar de verksamheter som nyttjar immateriella och materiella anläggningstillgångar. Internräntan är oförändrad 1,0 % år 2023. Gemensamma kostnader som interndebiteras är främst hyreskostnader, måltider, försörjning samt vissa IT kostnader.

I driftredovisningen ingår både interna och externa kostnader och intäkter medan det i resultaträkningen endast ingår externa poster. I kolumnerna för intäkter och kostnader i tabellen nedan ingår interna poster och kan därför inte stämmas av mot resultaträkningens rader för verksamhetens intäkter respektive kostnader. Verksamhetens nettoutfall i driftredovisningen motsvarar däremot verksamhetens nettokostnader i resultaträkningen. Poster som finns i resultaträkningen men inte i driftredovisningen är skatteintäkter, generella statsbidrag samt finansiella intäkter och kostnader och eventuellt extraordinära poster.

Kommentarer till nämndernas utfall lämnas i förvaltningsberättelsen.

FÖRÄNDRINGAR I BUDGET 2023

Regionfullmäktige har under året inte beslutat om tilläggsanslag på driften till nämnderna. Nämnderna har beslutat att använda 7,9 mnkr av eget kapital.

NÄMNDERNAS INTÄKTER OCH KOSTNADER 2023, mnkr

	Intäkter	Kostnader	Netto	Nettobudget	Nettoavvikelse	Nettokostnader i % av budget	Nettoavvikelse 2022
Regionstyrelse	274	-832	-558	-554	-4	100,7	4
Teknisk nämnd	1 537	-1 732	-195	-226	31	86,3	0
Miljö- och byggnämnd	70	-138	-68	-62	-6	109,7	-5
Barn- och utbildningsnämnd	904	-2 314	-1 410	-1 371	-39	102,8	14
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	257	-620	-363	-363	0	100,0	12
Socialnämnd	904	-2 501	-1 597	-1 603	6	99,6	46
Hälso- och sjukvårdsnämnd	817	-3 064	-2 247	-2 018	-229	111,3	16
Summa	4 763	-11 201	-6 438	-6 197	-241	103,9	87
Finansförvaltning	100	-226	-126	-69	-57		-30
Summa inklusive finansförvaltning	4 863	-11 427	-6 564	-6 266	-298		57

NÄMNDERNAS BUDGET 2023, mnkr

	Ingående budget	Omdisponering	Tilläggsanslag	Nyttjande av eget kapital	Utgående budget
Regionstyrelse	555	-1,4			554
Teknisk nämnd	225	1,2			226
Miljö- och byggnämnd	63	-1,2			62
Barn- och utbildningsnämnd	1 369	0,9		0,8	1 371
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	363	0,2		0,2	363
Socialnämnd	1 603	0,3			1 603
Hälso- och sjukvårdsnämnd	2 011	0,0		7,0	2 018
Summa	6 189	0,0	0	8,0	6 197

**BUDGET OCH UTFALL PER
VERKSAMHET 2023, mnkr**

	Budget intäkter	Bokslut intäkter	Budget kostnader	Bokslut kostnader	Budget netto	Bokslut netto	Netto- avvikelse
1 Politisk verksamhet	6	5	-78	-72	-72	-67	5
11 Nämnd- och styrelseverksamhet	0	0	-31	-27	-31	-27	4
12 Stöd till politiska parti	0	0	-10	-10	-10	-10	0
13 Revision	0	0	-4	-4	-4	-4	0
14 Nämndadministration	0	0	-12	-13	-12	-13	-1
15 Övrig politisk verksamhet	6	5	-21	-18	-15	-13	2
2 Infrastruktur, skydd mm	260	293	-552	-592	-291	-299	-8
20 Infrastruktur, skydd mm	16	14	-23	-16	-7	-2	5
21 Fysisk och teknisk planering	42	28	-66	-67	-24	-39	-15
22 Teknisk verksamhet	105	121	-118	-124	-13	-2	11
23 Särskilda uppdrag skattefinansierade	2	2	-16	-15	-14	-13	1
24 Gatu- och Väghållning	20	38	-83	-97	-63	-59	4
25 Parkverksamhet	31	36	-60	-63	-28	-28	0
26 Näringslivsfrämjande åtgärder	10	13	-71	-74	-61	-61	0
27 Miljö- och hälsoskydd	19	22	-34	-40	-15	-19	-4
28 Räddningstjänst	12	15	-77	-91	-65	-76	-11
29 Övrig infrastruktur	3	4	-4	-5	-1	-1	0
3 Fritid och kultur	57	65	-218	-227	-162	-162	0
30 Kultur- och fritidsverksamhet	0	1	-4	-5	-4	-4	0
31 Kulturverksamhet	34	38	-72	-75	-38	-37	1
32 Fenomenalen Sience Center	4	3	-4	-4	0	1	-1
35 Biblioteksverksamhet	5	8	-33	-36	-28	-28	0
36 Fritidsverksamhet	9	10	-62	-65	-53	-54	-1
38 Ungdomsverksamhet	2	2	-21	-20	-20	-18	2
39 Kulturskolan	3	3	-22	-22	-20	-19	1
4 Pedagogisk verksamhet	1 117	1 126	-2 777	-2 826	-1 660	-1 700	-40
40 Central administration	1	2	-79	-49	-77	-47	30
41 Förskola	306	305	-671	-680	-364	-375	-11
42 Pedagogisk omsorg	0	0	-1	-1	-1	-1	0
43 Fritidshem	104	100	-196	-204	-92	-104	-12
44 Förskoleklass	32	31	-82	-80	-50	-49	1
45 Obligatoriska skolan	439	456	-1 187	-1 242	-749	-786	-37
46 Gymnasieutbildning	163	162	-436	-442	-274	-280	-6
47 Vuxenutbildning	39	39	-72	-72	-34	-34	0
48 Uppdragsutbildning	0	0	0	0	0	0	0
49 Folkhögskola	33	31	-53	-56	-21	-25	-4
5 Vård och omsorg	815	900	-2 414	-2 495	-1 598	-1 595	3
51 Gemensamt socialförvaltningen	3	14	-42	-53	-38	-38	0
52 Vård och omsorg enligt socialtjänstlagen	584	653	-1 549	-1 565	-965	-912	53
53 Insatser enligt LSS	223	222	-496	-545	-273	-323	-50
54 Individ och familjeomsorg	5	11	-285	-294	-280	-283	-3
55 Handläggning	0	0	-32	-29	-32	-29	3
59 Bostadspolitiska frågor	0	0	-10	-9	-10	-9	1
6 Särskilt riktade insatser	29	32	-58	-60	-29	-28	1
61 Flyktingmottagning	4	10	-4	-9	0	1	1
62 Arbetsmarknadsåtgärder	25	22	-54	-51	-29	-29	0

EKONOMISK REDOVISNING

**BUDGET OCH UTFALL PER
VERKSAMHET 2023, mnkr (FORT.)**

	Budget intäkter	Bokslut intäkter	Budget kostnader	Bokslut kostnader	Budget netto	Bokslut netto	Netto- avvikelse
7 Affärsverksamhet	514	554	-638	-671	-125	-117	8
71 Näringsliv och bostäder	33	46	-36	-41	-3	5	8
72 Hamnverksamhet	85	92	-91	-95	-6	-3	3
73 Buss- och biltrafik	25	16	-140	-151	-116	-135	-19
74 Vatten och avlopp	248	279	-248	-258	0	21	21
75 Avfallshantering	123	121	-123	-126	0	-5	-5
8 Hälso- och sjukvård	758	816	-2 775	-3 062	-2 017	-2 246	-229
80 Primärvård	188	199	-392	-448	-204	-249	-45
81 Somatisk specialistvård	82	86	-1 008	-1 199	-926	-1 113	-187
82 Psykiatrisk specialistvård	4	8	-140	-147	-136	-139	-3
83 Tandvård	72	65	-102	-102	-30	-36	-6
84 Övrig hälso- o sjukvård	243	263	-425	-464	-182	-201	-19
85 Medicinsk service	49	62	-255	-332	-206	-270	-64
86 Försörjningsverksamhet	11	22	-171	-184	-161	-162	-1
87 Administrativ service	109	111	-282	-186	-172	-76	96
9 Gemensam verksamhet	915	972	-1 158	-1 202	-243	-230	13
92 Regiongemensam administration	34	40	-279	-274	-245	-234	11
94 Fastighetsförvaltning	513	540	-511	-537	2	3	1
97 Försörjningsverksamhet	368	392	-368	-391	0	1	1
Summa nämnder	4 471	4 763	-10 668	-11 207	-6 197	-6 444	-247
99 Finansförvaltning	115	100	-184	-220	-69	-120	-51
Summa nämnder inklusive finansförvaltning	4 586	4 863	-10 852	-11 427	-6 266	-6 564	-298

Investerings- och exploateringsredovisning

INVESTERINGSBUDGET OCH INVESTERINGSREDOVISNING

Investeringarna i koncernen uppgick till 817 mnkr (612 mnkr, 2022). Region Gotlands investeringar uppgick till 667 mnkr (438 mnkr, 2022). Inkomster från försäljning av materiella tillgångar uppgick till 82 mnkr för regionen och 89 mnkr för koncernen.

Region Gotlands investeringsbudget inklusive kompletteringsbudget och tilläggsanslag var 1 439 mnkr. I investeringsbudgeten ingår infrastrukturinvesteringar i exploateringsområden med 75 mnkr. Under året har tilläggsanslag beviljats med 60 mnkr för investeringar i fastigheter (till exempel kök, bårhus, akut-mottagning), trafik säkra skolvägar, busstation, konstgräsplan och mobilt inomhusnät Visby lasarett.

Budgetavvikelsen var 772 mnkr och innebär att 46 % av budgeten nyttjades. En stor del av den outnyttjade investeringsbudgeten kommer sannolikt att bli kompletteringsbudgeterad till 2024. Under de senaste åren har i genomsnitt cirka 40 % av investeringsbudgeten använts per år och en stor del av budgeten som inte använts har sedan kompletteringsbudgeterats till följande år. Den totala årliga investeringsbudgeten ligger på en för hög nivå för att både klara av att genomföras och finansieras. En hårdare prioritering behöver ske samtidigt som investeringsprojekten behöver fördelas över en längre tidsperiod.

Under året har stora investeringar gjorts i vatten- och avloppsanläggningar med 90 mnkr. Infrastrukturinvesteringar i gator, vägar, parker och hamn uppgår till 127 mnkr. Investeringar i större verksamhetslokaler gjordes med 228 mnkr (Alléskolan 77 mnkr, Väskinda nya förskola 39 mnkr, Visby lasarett ny modulbyggnad 73 mnkr och LSS boende i Visby 20 mnkr). Investeringar i maskiner, inventarier, IT och medicinteknik summerade till 95 mnkr.

Större investeringsprojekt med budget över 20 mnkr som har färdigställt under året är anpassning av landgång och bilramp vid färjeläge 7, total budget 30 mnkr varav under året total utgift 30 mnkr, ny modulbyggnad vid Visby lasarett, total budget 85 mnkr varav under året utgift 73 mnkr och förnyelse VA-ledningar, total budget 30 mnkr varav under året total utgift 32 mnkr.

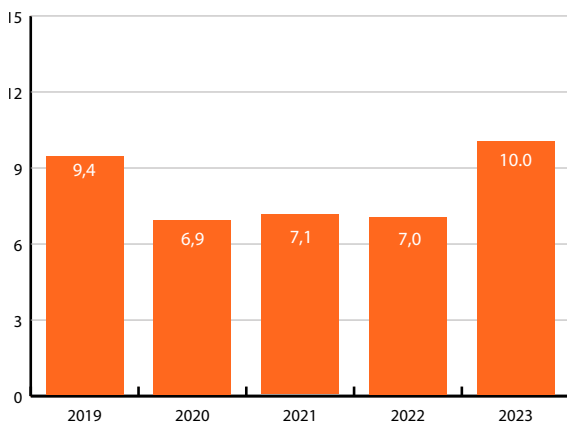
Stora investeringsprojekt som pågår är Alléskolan med en totalbudget på 137 mnkr, badhus 301 mnkr, särskilt boende i Klintehamn 178 mnkr och Visby vattenförsörjning 306 mnkr.

EXPLOATERINGSBUDGET OCH EXPLOATERINGSREDOVISNING

Exploateringsbudgeten uppgår totalt till 79 mnkr. Under året har investeringar i infrastruktur gjorts med 2 mnkr i Visby avseende gator, gång- och cykelvägar.

EGENFINANSIERING AV INVESTERINGAR

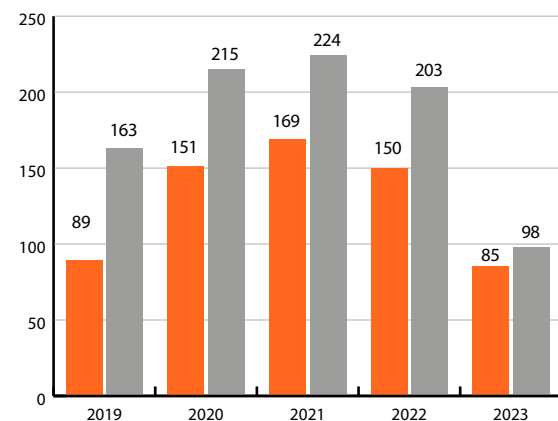
Ett av Region Gotlands finansiella mål är att investeringar i skattefinansierad verksamhet ska vara egenfinansierade till 100 % och innebär att kassaflödet från den löpande verksamheten räcker till för att finansiera investeringarna. Investeringarna har med god marginal egenfinansierats under tidigare år men avviker stort nedåt för 2023. Egenfinansieringen av samtliga investeringar var 85 % totalt (150 %, 2022). För de skattefinansierade investeringarna var egenfinansieringen 98 % (203 %, 2022) och ligger strax under målet på 100 % vilket är en försämring sedan tidigare år. Det är en oroande utveckling. Att andelen egenfinansiering är hög och stabil är långsiktigt viktigt för Region Gotlands ekonomi. En egenfinansiering som uppgår till minst 100 % stärker den ekonomiska ställningen.

INVESTERINGSVOLYM 2019-2023, %

Investeringsvolym kan mätas som investeringsutgifternas andel av skatteintäkter och generella bidrag. Andelen har legat kring 7 % de tre senaste åren men under 2023 har andelen ökade till 10 %.

- Egenfinansiering av investeringar i skattefinansierad verksamhet
- Egenfinansiering av samtliga investeringar

EGENFINANSIERING AV INVESTERINGAR 2019-2023, %

En egenfinansieringsgrad på 100 % innebär att kassaflödet från den löpande verksamheten är lika stort som investeringsutgifterna. Under perioden har målet att egenfinansiera investeringar i skattefinansierad verksamhet uppnåtts de senaste fem åren. Över tid har bra resultatnivåer och vinster från fastighetsförsäljningar har möjliggjort detta. Under 2023 har egenfinansieringsgraden förändrats stort till det sämre och ligger på 98 %, strax under målet 100%.

EKONOMISK REDOVISNING

NETTOINVESTERING PER HUVUDVERKSAMHET 2023, mnkr

	2023	2022	2021	2020	2019	Summa	Andel av summa %
Infrastruktur, skydd, hamn m m	127	82	69	94	95	468	19%
Fritid och kultur	24	13	29	3	3	72	3%
Pedagogisk verksamhet	174	94	77	75	70	490	20%
Vård och omsorg	34	28	63	15	7	147	6%
Avgiftsfinansierad verksamhet; vatten och avlopp samt avfall	90	115	103	116	226	650	27%
Hälso- och sjukvård	155	76	52	50	73	406	17%
Gemensam verksamhet	63	30	31	35	23	182	8%
Summa	667	438	424	388	497	2 415	100%

INVESTERINGAR INKLUSIVE EXPLOATERINGAR PER NÄMND 2023, mnkr

	Budget 2023	varav tilläggsanslag	Utfall 2023
Regionstyrelsen/Regionstyrelseförvaltningen	60	11	29
Regionstyrelsen/Räddningstjänst	13	1	7
Miljö- och byggnämnden	78		4
Tekniska nämnden	1 075	45	571
<i>varav</i>			
<i>vatten och avlopp samt avfall</i>	328		90
<i>andra nämnder</i>	443		295
Barn- och utbildningsnämnden	83		12
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	17		4
Socialnämnden	50		0
Hälso- och sjukvårdsnämnden	67	3	41
Summa	1 443	60	668
<i>varav</i>			
<i>exploatering anläggningstillgång</i>	75		1
<i>exploatering omsättningstillgång</i>	4		1

FÄRDIGSTÄLLDA OCH PÅGÅENDE STÖRRE INVESTERINGAR 2023 MED TOTAL BUDGET ÖVER 20 mnkr, mnkr

INVESTERINGREDOVISNING	TOTALUTGIFT			VARAV: ÅRETS INVESTERINGAR		
	Total budget	Ack. Utfall	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse
Färdigställda investeringar						
Korttidsboende Korpen	71	66	5	5	0	5
Anpassning färjeläge 7, landgång, bilramp	30	30	0	30	30	0
Förnyelse VA-ledningar	30	32	-2	30	32	-2
Vattenledning Stenhuse Sanda - Västergarn	57	48	9	16	7	9
Hemsebadet, renovering	36	37	-1	1	1	0
Visby lasarett, modulbyggnad	85	78	7	73	73	0
Summa färdigställda investeringar	309	291	18	155	143	12

Pågående investeringar

Terra Nova-skolan, renov. kök	28	9	19	25	7	18
Nya Alléskolan	137	94	43	76	77	-1
Visby lasarett, lågspänningsställverk	21	3	18	14	2	12
Tingsbrogården	58	8	50	11	1	10
Terra Nova nybyggnad LSS-boende	30	23	7	28	21	7
Högskolan renovering kök	31	22	9	28	19	9
Väskeby ny förskola	51	41	10	50	39	11
Solbergabadet nybyggnad	301	7	294	13	7	6
Kallelesignalsystem Visby lasarett	33	10	23	5	9	-4
Klintehamn nybyggnad SÄBO	178	5	173	29	4	25
Akutmottagningen	33	3	30	33	3	30
Roma ny idrottshall	50	0	50	0	0	0
Anslutning flygplatsen	21	3	18	20	2	18
Gångbro kryssningskajen (Kopparsviksbron)	60	1	59	30	1	29
Landanslutningar el, färjeläge 5-7	50	44	6	6	0	6
Visby vattenförsörjning	306	12	294	52	10	42
Västergarn-Tofta överföringsledning	45	5	40	44	5	39
Alva-Stånga vattenledning	32	0	32	32	0	32
Färösund avloppsreningsverk	22	1	21	16	0	16
Summa pågående investeringar	1 487	291	1 196	512	207	305

Resultaträkning *mnkr*

		REGIONEN 2023	REGIONEN 2022	KONCERNEN 2023	KONCERNEN 2022
Verksamhetens intäkter	not 1, 8, 28	1 815	1 819	2 386	2 462
Verksamhetens kostnader	not 2, 8, 28	-8 048	-7 468	-8 479	-7 922
Avskrivningar	not 3	-331	-329	-424	-432
Verksamhetens nettokostnader		-6 564	-5 978	-6 517	-5 892
Skatteintäkter	not 4	4 696	4 459	4 696	4 459
Generella statsbidrag och utjämning	not 5	1 924	1 838	1 924	1 838
Verksamhetens resultat		56	319	103	405
Finansiella intäkter	not 6, 8	66	17	109	23
Finansiella kostnader	not 7, 8	-124	-99	-189	-130
Resultat efter finansiella poster		-2	237	23	298
Extraordinära poster		0	0	0	0
Årets resultat	not 20	-2	237	23	298

Kassaflödesanalys *mnkr*

		REGIONEN 2023	REGIONEN 2022	KONCERNEN 2023	KONCERNEN 2022
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat		-2	237	23	298
<i>Justering av ej rörelsekapitalpåverkande poster</i>					
Avskrivningar	not 3	331	329	424	432
Avsättningar	not 22, 23	227	72	232	68
Realisationsvinster		-85	-32	-89	-110
Realisationsförluster, utrangering		2	12	2	12
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		473	618	592	700
Förändring av förråd och exploateringsstillgångar (ökn -, minskn +)	not 15, 16	-7	0	-4	-12
Förändring av kortfristiga fordringar och placeringar (ökn -, minskn +)	not 17, 18	-144	-263	-66	-293
Förändring av kortfristiga skulder (ökn +, minskn -)	not 25	-7	206	-72	162
Kassaflöde från den löpande verksamheten		315	561	450	557
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investering i materiella och immateriella anläggningstillgångar		-667	-438	-817	-611
Investering i finansiella anläggningstillgångar		0	-1	0	-1
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	not 9	82	37	87	159
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar		0	0	0	0
Finansiell leasing anläggningstillgångar		-16	-4	-16	-4
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-601	-406	-746	-457
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Förändring av långfristiga fordringar (ökn -, minskn +)	not 13	-7	-5	-8	49
Förändring av långfristiga skulder (ökn +, minskn -)	not 24	-3	22	15	22
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-10	17	8	71
Årets kassaflöde	not 19	-296	172	-289	171

Balansräkning *mnkr*

		REGIONEN 2023	REGIONEN 2022	KONCERNEN 2023	KONCERNEN 2022
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	not 10	4	4	4	4
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader och tekniska anläggningstillgångar	not 11	4 736	4 417	7 150	6 776
Maskiner och inventarier	not 12	427	392	462	426
Övriga materiella anläggningstillgångar		0	0	0	0
Finansiella anläggningstillgångar	not 13	122	115	85	77
Summa anläggningstillgångar		5 289	4 928	7 701	7 283
Bidrag till statlig infrastruktur	not 14	12	13	12	13
Omsättningstillgångar					
Förråd	not 15	36	29	53	49
Exploateringstillgångar	not 16	9	9	9	9
Kortfristiga fordringar	not 17	853	814	960	999
Kortfristiga placeringar	not 18	658	553	658	553
Kassa och bank	not 19	8	304	138	427
Summa omsättningstillgångar		1 564	1 709	1 818	2 037
SUMMA TILLGÅNGAR		6 865	6 650	9 531	9 333
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Årets resultat	not 20	-2	237	23	298
Resultatutjämningsreserv		364	364	364	364
Övrigt eget kapital	not 20, 21	2 510	2 273	3 385	3 087
Summa eget kapital		2 872	2 874	3 772	3 749
Avsättningar					
Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	not 22	1 517	1 289	1 545	1 312
Andra avsättningar	not 23	165	166	309	310
Summa avsättningar		1 682	1 455	1 854	1 622
Skulder					
Långfristiga skulder	not 24	997	1 000	2 431	2 416
Kortfristiga skulder	not 25	1 314	1 321	1 474	1 546
Summa skulder		2 311	2 321	3 905	3 962
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		6 865	6 650	9 531	9 333
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER					
Panter och därmed jämförliga säkerheter		0	0	0	0
Ansvarsförbindelser					
Pensionsförpliktelser som inte har upptagits bland skulderna eller avsättningarna	not 27	2 202	2 163	2 202	2 163
Borgensförbindelser	not 26, 29	1 273	1 274	1 273	1 274
Framtida leasingkostnader	not 28	16	20	21	27

Noter

	REGIONEN 2023	REGIONEN 2022	KONCERNEN 2023	KONCERNEN 2022
NOT 1 – VERKSAMHETENS INTÄKTER, MNKR				
Försäljning varor och tjänster	137	117	490	451
Avgifter och taxor	649	595	852	815
Hyror och arrenden	138	130	138	130
Driftbidrag från staten	683	831	683	831
Övriga bidrag och ersättningar	21	18	21	18
Reavinster	85	32	89	110
Exploateringsintäkter	8	10	8	10
Övriga intäkter	94	86	105	97
Summa verksamhetens intäkter	1 815	1 819	2 386	2 462

Bidrag och ersättningar från staten utgör 38 % av verksamhetens intäkter (46 %, 2022).

Bidrag som avser flera redovisningsperioder intäktsredovisas i de perioder som bidraget avser.

Statsbidraget för läkemedel redovisas bland verksamhetens intäkter då det är en kostnadsersättning för de läkemedel som ingår i läkemedelsförmånen. Statsbidraget för läkemedelsförmånen uppgår till 234 mnkr (223 mnkr, 2022).

Jämförelsetal för koncernen 2022 har omräknats på grund av rättelse av fel, för mer information se not 20.

	REGIONEN 2023	REGIONEN 2022	KONCERNEN 2023	KONCERNEN 2022
NOT 2 - VERKSAMHETENS KOSTNADER, MNKR				
Material, inventarier	-128	-117	-199	-212
Bidrag, transfereringar	-211	-251	-211	-251
Köp av huvudverksamhet	-1 383	-1 323	-1 432	-1 368
Konsulter	-74	-77	-81	-84
Tillfälligt inhyrd personal	-196	-168	-196	-168
Löner och sociala avgifter	-3 954	-3 691	-4 066	-3 788
Pensioner, löneskatt	-576	-403	-583	-410
Lokal- och fastighetskostnader	-272	-261	-277	-266
Bränsle och energi	-97	-91	-99	-95
Förbrukningsmaterial	-590	-526	-591	-528
Transporter och resor	-170	-152	-175	-156
Övriga köpta tjänster	-188	-183	-190	-184
Reaförlust, utrangering tillgångar	-2	-12	-2	-12
Exploateringsutgifter	0	-1	0	-1
Övriga verksamhetskostnader	-207	-212	-376	-352
Skatt i bolagen	0	0	-1	-47
Summa verksamhetens kostnader	-8 048	-7 468	-8 479	-7 922

Jämförelsetal för koncernen 2022 har omräknats på grund av rättelse av fel, för mer information se not 20.

	REGIONEN 2023	REGIONEN 2022	KONCERNEN 2023	KONCERNEN 2022
NOT 3 - AVSKRIVNINGAR, MNKR				
Avskrivningar immateriella tillgångar	-2	-4	-2	-4
Avskrivningar byggnader, tekniska anläggningar	-237	-237	-303	-303
Avskrivning maskiner och inventarier	-92	-88	-129	-122
Nedskrivning av anläggningstillgångar	0	0	-15	-19
Återföring nedskrivning av anläggningstillgångar	0	0	25	16
Summa avskrivningar	-331	-329	-424	-432

Värdeprövning har gjorts för samtliga fastigheter som ägs av AB Gotlandshem. Detta har lett till att nedskrivningar sker på vissa fastigheter på grund av att bedömt värde understigit bokfört värde. Medan för andra fastigheter har det istället medfört vissa värdeökningar genom återföringar av tidigare års nedskrivningar.

Bedömt värde på Gotlandshems fastighetsbestånd har ökat i jämförelse med föregående år. Detta drivs framför allt av ett förändrat arbetsätt med löpande fastighetsvärderingar i linje med branschstandarden för fastighetsbolag.

För att bedöma nedskrivningsbehov beräknar Gotlandshem ett återvinningsvärde baserat på nettoförsäljningsvärde.

Nettoförsäljningsvärdet för byggnader/mark har beräknats via en intern värderingsmodell med beräkning av objektets avkastningsvärde baserat på kassaflödesanalys med marknadsanpassade parametrar.

Jämförelsetal för koncernen 2022 har omräknats på grund av rättelse av fel, för mer information se not 20.

NOT 4 - SKATTEINTÄKTER, MNKR				
Kommunalskatt, preliminär	4 594	4 315	4 594	4 315
Slutavräkning	26	31	26	31
Prognos slutavräkning	76	113	76	113
Summa skatteintäkter	4 696	4 459	4 696	4 459

NOT 5 - STATSBIIDRAG OCH UTJÄMNING, MNKR				
Inkomstutjämning	1 361	1 285	1 361	1 285
Strukturbidrag	168	167	168	167
LSS-utjämning	1	-1	1	-1
Fastighetsavgift	197	182	197	182
Generella statsbidrag	38	30	38	30
Kostnadsutjämning	-10	-33	-10	-33
Regleringsavgift/-bidrag	169	208	169	208
Summa statsbidrag och utjämning	1 924	1 838	1 924	1 838

NOT 6 - FINANSIELLA INTÄKTER, MNKR				
Utdelning aktier och andelar	0	6	0	1
Ränteintäkter	6	4	52	13
Vinst avyttr finansiella tillgångar	7	1	7	1
Orealiserade vinster värdepapper	49	1	49	1
Övriga finansiella intäkter	4	5	1	7
Summa finansiella intäkter	66	17	109	23

	REGIONEN 2023	REGIONEN 2022	KONCERNEN 2023	KONCERNEN 2022
NOT 7 - FINANSIELLA KOSTNADER, MNKR				
Räntekostnad långfristiga lån	-8	-6	-67	-28
Räntekostnad kortfristiga lån	-4	-7	-10	-12
Räntekostnad pensioner	-109	-25	-109	-25
Förlust avyttr finansiella tillgångar	0	-29	0	-29
Orealiserade förluster värdepapper	-1	-29	-1	-29
Övriga finansiella kostnader	-2	-3	-2	-7
Summa finansiella kostnader	-124	-99	-189	-130

NOT 8 - JÄMFÖRELSESTÖRANDE POSTER, MNKR				
Reavinster	85	32	89	110
Exploateringsintäkter	8	10	8	10
Orealiserade vinster värdepapper	49	1	49	1
Realiserade vinster värdepapper	7	1	7	1
Summa jämförelsestörande intäkter	149	44	153	122
Reaförluster, utrangering anläggningstillgångar	-2	-12	-2	-12
Exploateringsutgifter sålda tomter	0	-1	0	-1
Avsättning deponier, marksanering	0	-20	0	-20
Orealiserade förluster värdepapper	-1	-29	-1	-29
Realiserade förluster värdepapper	0	-29	0	-29
Summa jämförelsestörande kostnader	-3	-91	-3	-91
Summa jämförelsestörande poster	146	-47	150	31

NOT 9 - FÖRSÄLJNING AV ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR, MNKR				
Fastigheter och mark	82	37	87	159
Summa	82	37	87	159

NOT 10 - IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR, MNKR				
Redovisat värde vid årets början	4	8	4	8
Justeringspost/omklassificering	0	0	0	0
Årets avskrivningar	-2	-4	-2	-4
Årets investeringar	2	0	2	0
Årets avyttringar, utrangeringar och nedskrivningar	0	0	0	0
Redovisat värde vid årets slut	4	4	4	4
Anskaffningsvärde	104	102	104	102
Ackumulerade avskrivningar	-100	-98	-100	-98
Redovisat värde vid årets slut	4	4	4	4
IT-system				
varav				
externt förvärvade	4	4	4	4
internt upparbetade	0	0	0	0
Avskrivningstider	3-5 år	3-5 år	3-5 år	3-5 år

Linjär avskrivning tillämpas. Gräns för investering är ett prisbasbelopp och nyttjandeperiod minst 3 år.

För mer information om värdering och nyttjandeperioder se not 32 redovisningsprinciper.

	REGIONEN 2023	REGIONEN 2022	KONCERNEN 2023	KONCERNEN 2022
NOT 11 - MARK, BYGGNADER OCH TEKNISKA ANLÄGGNINGAR, MNKR				
Redovisat värde vid årets början	4 417	4 327	6 776	6 656
Justeringspost/omklassificering	0	0	-3	-2
Årets avskrivningar	-237	-237	-333	-330
Årets investeringar	559	345	704	526
Årets avyttringar, utrangeringar och nedskrivningar	-3	-18	6	-74
Redovisat värde vid årets slut	4 736	4 417	7 150	6 776
Anskaffningsvärde	8 247	7 688	12 243	11 581
Accumulerade avskrivningar	-3 511	-3 271	-5 093	-4 805
Redovisat värde vid årets slut	4 736	4 417	7 150	6 776
varav				
Markreserv	95	92	190	178
Verksamhetsfastigheter	2 193	1 945	2 225	1 970
Fastigheter affärsverksamhet	2 070	2 028	3 775	3 637
Publika fastigheter	361	335	916	462
Fastigheter annan verksamhet	17	17	44	529
Summa	4 736	4 417	7 150	6 776
Avskrivningstider, år	10-60 år	10-60 år	10-60 år	10-60 år
Genomsnittlig avskrivningstid, år	34,4	32,1	36,2	34,6

Linjär avskrivning tillämpas. Gräns för investering är ett prisbasbelopp och nyttjandeperiod minst 3 år.

Ränteutgifter aktiveras inte. För mer information om värdering och nyttjandeperioder se not 32 redovisningsprinciper.

Jämförelsetal för koncernen 2022 har omräknats på grund av rättelse av fel, för mer information se not 20.

NOT 12 - MASKINER OCH INVENTARIER, MNKR				
Redovisat värde vid årets början	392	382	426	421
Justeringspost/omklassificering pågående	0	0	3	2
Årets avskrivningar	-84	-81	-92	-89
Årets investeringar	106	92	111	93
Finansiell leasing lös egendom	13	-1	13	-1
Årets avyttringar, utrangeringar och nedskrivningar	0	0	1	0
Redovisat värde vid årets slut	427	392	462	426
Anskaffningsvärde	1 622	1 503	1 741	1 618
Accumulerade avskrivningar	-1 195	-1 111	-1 279	-1 192
Redovisat värde vid årets slut	427	392	462	426
varav				
Maskiner	35	27	35	27
Inventarier	306	291	341	325
Transportmedel och speciella anläggningar	46	47	46	47
Finansiell leasing lös egendom	40	27	40	27
Summa	427	392	462	426
Avskrivningstider	3-20 år	3-20 år	3-20 år	3-20 år
Genomsnittlig avskrivningstid, år	19,3	18,6	18,9	18,2

Linjär avskrivning tillämpas. Gräns för investering är ett prisbasbelopp och nyttjandeperiod minst 3 år.

Ränteutgifter aktiveras inte. För mer information om värdering och nyttjandeperioder se not 32 redovisningsprinciper.

NOT 13 - FINANSIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR, MNKR				
Aktier i koncernföretag	54	53	2	1
Utlämnade lån	7	7	7	7
Långfristig skattefordran	0	0	0	0
Övrigt	61	55	76	69
Summa	122	115	85	77

Jämförelsetal för koncernen 2022 har omräknats på grund av rättelse av fel, för mer information se not 20.

NOT 14 - BIDRAG STATLIG INFRASTRUKTUR, MNKR				
Bidrag till cirkulationsplats väg 142 Visbyleden	12	13	12	13

Regionen har genom avtal med trafikverket finansierat en ny cirkulationsplats på statlig väg.

Bidraget upplöses på 25 år.

	REGIONEN 2023	REGIONEN 2022	KONCERNEN 2023	KONCERNEN 2022
NOT 15 - FÖRRÅD, MNKR				
<i>Inventerat värde</i>				
Hjälpmiddelscentral	26	19	26	19
Varuförsörjning	9	9	9	9
Teknikförvaltningens förråd	1	1	1	1
Förråd bolagen	0	0	17	20
Summa	36	29	53	49

NOT 16 - EXPLOATERINGSTILLGÅNGAR, MNKR				
Redovisat värde vid årets början	9	10	9	10
Omklassificering/justering	0	0	0	0
Årets exploateringsutgifter	0	0	0	0
Försäljning/avyttring	0	-1	0	-1
Redovisat värde vid årets slut	9	9	9	9

NOT 17 - KORTFRISTIGA FORDRINGAR, MNKR				
Statsbidragsfordringar	9	7	9	7
Kommunalskattefordringar	225	206	225	206
Kundfordringar	130	62	134	73
Interimsfordringar	426	474	523	641
Mervärdesskatt	57	60	59	62
Övrigt	6	5	10	10
Summa	853	814	960	999

NOT 18 - KORTFRISTIGA PLACERINGAR, MNKR				
<i>Pensionsmedel</i>				
Aktiefonder	421	170	421	170
Räntefonder	231	377	231	377
Obligationer	6	6	6	6
Summa	658	553	658	553

Värdering enligt verkligt värde baserat på respektive instruments marknadsvärde på balansdagen.

NOT 19 - KASSA OCH BANK, MNKR				
Kassa	0	0	0	0
Bank	8	304	138	427
Summa	8	304	138	427

Regionen har en kontokredit i bank på 300 mnkr som var utnyttjad med 91 mnkr vid bokslutstillfället.

EKONOMISK REDOVISNING

NOT 20 - FÖRÄNDRING EGET KAPITAL, MNKR

KOMMUNKONCERNEN	Årets resultat	Resultat- utjämningsreserv	Övrigt eget kapital	Summa eget kapital
Utgående balans enligt 2022 års årsredovisning	367	364	3 142	3 873
Rättelse av fel AB Gotlandshem				
- Nedskrivning av uppskjuten skattefordran	-47			-47
- Omvärdering av fastighetsbestånd	-14			-14
- Förändring skatt	-7			-7
Rättelse av fel Gotlands Energi AB				0
- Tillämpning av IFRS 15 intäkter anslutningsavgifter	-1		-55	-56
Ingående balans 2023 efter rättelse	298	364	3 087	3 749

En rättelse av fel avseende uppskjuten skattefordran och värdering av AB Gotlandshems fastighetsbestånd 2022 har gjorts. Efter dialog mellan AB Gotlandshem och företags revisorer så framkom två sena förändringar gällande bokslutet 2022. Det beslutades att ta in en extern värdering av företagets fastighetsbestånd. Värderingen renderade i nettonedskrivningar på cirka 14 mnkr. Det gjordes även en nedskrivning av en uppskjuten skattefordran kopplad till inkomstmissiga underskott på 47 mnkr och en förändring av aktuell skatt, 7 mnkr. De sena ändringarna gjordes efter att regionstyrelsen behandlat Årsredovisning 2022 för Region Gotland och rättelsen av fel i de sammanställda räkenskaperna hanteras i redovisningen 2023.

I samband med att Gotlands Energi AB övergått till att redovisa anslutningsavgifter enligt IFRS 15 så har det uppdagats att rättelse av fel behöver göras i de sammanställda räkenskaperna. Anledningen till detta är att i de sammanställda räkenskaperna har inte Gotlands Energi AB:s anslutningsavgifter tidigare omräknats enligt Region Gotlands periodiseringsprinciper. Bytet av redovisningsprincip innebär att anslutningsavgifterna periodiseras över 30 år och innebär att bolaget nu har samma princip för periodisering av sådana intäkter som regionen.

Jämförelsetal för 2022 har omräknats i balans- och resultaträkning.

	REGIONEN 2023	REGIONEN 2022	KONCERNEN 2023	KONCERNEN 2022
NOT 21 - ÖVRIGT EGET KAPITAL, MNKR				
Pensionsreserv	61	61	61	61
Vatten- och avloppsverksamhet	4	-2	-2	-2
Avfallsverksamhet	0	-14	0	-14
Övrigt eget kapital	2 445	2 228	3 326	3 042
Summa	2 510	2 273	3 385	3 087

I balanskravsutredning 2005 respektive 2007 avsattes totalt 60,9 mnkr som en pensionsreserv inom det egna kapitalet.

Avsikten är att använda reserveringarna för att matcha motsvarande framtida kostnader.

NOT 22 - AVSÄTTNINGAR FÖR PENSIONER, MNKR

Avsättningar för pensioner exkl ÖK-SAP	1 038	985	1 059	1 003
Ingående avsättning	216	81	221	85
Nya förpliktelser under året				
varav				
Nyintjänad pension	114	58	115	58
Ränte- och basbeloppsuppräknig	97	24	100	25
Ändring försäkringstekniska grunder	0	0	0	0
Övrig post	5	-1	5	2
Årets utbetalningar	-33	-28	-34	-29
Utgående avsättning pensioner exkl ÖK-SAP	1 221	1 038	1 246	1 059
Löneskatt	296	252	299	253
Utgående avsättning pensioner exkl ÖK-SAP inkl löneskatt	1 517	1 289	1 545	1 312
varav				
Pensionsbehållning	1	1		
Förmånsbestämd pension	1 408	1 217		
Särskild avtalspension	22	24		
Pension till efterlevande	8	10		
Ålderspension	40	37		
Visstidspension	0	0		
Individuell pensionsrätt 2022	38	0		
Summa	1 517	1 289		
Antal visstidsförordnanden				
Förtroendevalda	1	1		
Tjänstepersoner	0	0		
Ej utlösta visstidspensioner för förtroendevalda har upptagits i ansvarsförbindelsen.				
Utredningsgrad, %	98	97		

	REGIONEN 2023	REGIONEN 2022	KONCERNEN 2023	KONCERNEN 2022
NOT 23 - ANDRA AVSÄTTNINGAR, MNKR				
Deponier, marksanering, återställning mark				
Ingående avsättning	166	159	166	159
Nya avsättningar	3	20	3	20
Övriga förändringar	6	10	6	10
lanspråktaga avsättningar	-10	-23	-10	-23
Utgående avsättning deponier	165	166	165	166
Uppskjuten skatt	0	0	144	144
Summa	165	166	309	310

Avsättningen för deponier beräknas tas i anspråk i samband med att efterbehandlingsåtgärder utförs under en kommande tioårsperiod.

Avsättning för återställning av mark tas i anspråk om tre år.

Ytterligare information om osäkerheter och värdering finns i not 32 redovisningsprinciper.

Jämförelsetal för koncernen 2022 har omräknats på grund av rättelse av fel, för mer information se not 20.

NOT 24 - LÅNGFRISTIGA SKULDER, MNKR

Lån i banker och kreditinstitut	375	380	1 585	1 590
Långfristig leasingskuld	27	19	27	19
Förutbetalda investeringsbidrag	167	176	167	176
Förutbetalda intäkter VA	325	324	325	324
Investeringsfond VA	9	9	9	9
Övriga långfristiga skulder	94	92	318	298
Summa	997	1 000	2 431	2 416

Offentliga investeringsbidrag och anslutningsavgifter överstigande ett prisbasbelopp redovisas som förutbetald intäkt bland långfristiga skulder och intäktsförs över en tidsperiod som motsvarar genomsnittlig nyttjandeperiod för den/de anläggningstillgångarna de avser finansiera.

Inga emissions- eller transaktionskostnader har förekommit för upptagande av lån.

Långfristig leasingskuld avser finansiell leasing av fordon.

Lån i banker och kreditinstitut

Genomsnittlig ränta inkl ränteswappar, %	2,23	1,45
Genomsnittlig ränta exkl ränteswappar, %	3,75	0,88
Genomsnittlig räntebindningstid, år	3,99	3,99
Genomsnittlig räntebindningstid exklusive derivat, år	0,20	0,16
Genomsnittlig kapitalbindningstid, år	2,12	2,09
Lån som förfaller inom		
1 år, %	34	26
2 år, %	13	35
3 år, %	26	13
4 år, %	27	26
5 år, %	0	0

Ränteswappar

Säkrad låneskuld, mnkr	310	310
Marknadsvärde ränteswappar, mnkr	14	29

Den säkrade posten uppgår till nominellt 380 mnkr där samtliga lån löper med Stibor 3M som räntebas. Säkringsinstrumentet utgörs av ränteswappar om nominellt 310 mnkr som säkrar 310 mnkr av säkrad post genom att regionen byter rörlig ränta mot fast. I ränteswapparna erhåller regionen Stibor 3M vilket neutraliserar marknadsränteförändringarnas påverkan på 310 Mkr av den säkrade posten. Maximal avvikelsetid mellan räntebetalingarna på betalad respektive erhållen Stibor 3M är 45 dagar. Refinansieras lånen, swapparna förfaller, förlängs eller nya swappar ingås görs en ny säkringsdokumentation och en ny effektivitetsbedömning genomförs. Den säkrade posten förväntas förlängas så att den fortlever under säkringsinstrumentets löptid.

Vid balansdagen 2023-12-31 bedöms effektiviteten enligt ovanstående uppfyllt.

Totala räntekostnader för låneskulden inklusive räntederivat var 8 mnkr och exklusive räntederivat 14 mnkr.

Marknadsvärdet visar det belopp som skulle betalas/erhållas om swapavtalen skulle upphöra på bokslutsdagen.

Jämförelsetal för koncernen 2022 har omräknats på grund av rättelse av fel, för mer information se not 20.

	REGIONEN 2023	REGIONEN 2022	KONCERNEN 2023	KONCERNEN 2022
NOT 25 - KORTFRISTIGA SKULDER, MNKR				
Leverantörsskulder	450	439	489	481
Semesterlöneskuld	269	264	271	266
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	397	527	482	618
Kortfristiga skulder till kreditinstitut	5	5	5	5
Kortfristig skuld finansiell leasing	13	8	13	8
Kontokredit i bank	91	0	91	0
Personalens skatter	69	65	70	65
Redovisad moms	13	8	15	11
Övrigt	7	5	38	92
Summa	1 314	1 321	1 474	1 546

Jämförelsetal för koncernen 2022 har omräknats på grund av rättelse av fel, för mer information se not 20.

	REGIONEN 2023	REGIONEN 2022	KONCERNEN 2023	KONCERNEN 2022
NOT 26 - BORGENSFÖRBINDELSER, MNKR				
Regionens egna och närstående företag	1 266	1 266	1 266	1 266
Övriga	7	8	7	8
Summa	1 273	1 274	1 273	1 274

Huvuddelen av borgensförbindelsen avser det kommunala bostadsbolaget AB Gotlandshem. Risken att behöva infria borgensförbindelser i regionens egna bolag bedöms vara liten.

Region Gotland har i maj 1994 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga kommuner och regioner som per 2023-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomiska förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest Ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnda borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlem lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest Ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Region Gotlands ansvar enligt ovan nämnda borgensförbindelse, kan noteras att per 2023-12-31 uppgick Kommuninvest i Sveriges AB:s totala förpliktelser till 551.907 mnkr och totala tillgångar till 562.023 mnkr.

Regionens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 1.978 mnkr och andelen av de totala tillgångarna till 2.005 mnkr.

	REGIONEN 2023	REGIONEN 2022	KONCERNEN 2023	KONCERNEN 2022
NOT 27 - PENSIONS FÖRPLIKTELSE, MNKR				
Ingående ansvarsförbindelse	1 741	1 794	1 741	1 794
Ränte- och basbeloppsuppräknig	145	50	145	50
Ändring försäkringstekniska grunder	0	0	0	0
Utbetalningar	-117	-107	-117	-107
Övrig post	3	4	3	4
Summa pensionsförpliktelse	1 772	1 741	1 772	1 741
Löneskatt	430	422	430	422
Utgående ansvarsförbindelse	2 202	2 163	2 202	2 163

I pensionsförpliktelserna ingår ej utlösta visstidspensioner för förtroendevalda.

Pensionsförpliktelserna är värderade enligt riktlinjerna för pensionsskuld (RIPS21).

En sänkt diskonteringsränta med 0,5 procentenheter skulle innebära att förpliktelserna skulle öka med ca 6-7 %.

Ökad livslängd i dödlighetsantagandena med 1 år skulle innebära att förpliktelserna skulle öka med cirka 4-5 %.

	REGIONEN 2023	REGIONEN 2022	KONCERNEN 2023	KONCERNEN 2022
NOT 28 - FRAMTIDA LEASINGKOSTNADER, MNKR				
<i>Finansiella leasingavtal - maskiner och inventarier</i>				
<i>Nuvärde minimileaseavgifter</i>				
Inom ett år	13	8	13	8
Senare än ett år men inom fem år	27	19	27	19
Senare än fem år	0	0	0	0
Summa	40	27	40	27

Variabla avgifter som ingår i periodens resultat uppgår till ca 132 tkr.

<i>Operationella leasingavtal</i>				
<i>Minimileaseavgifter</i>				
Inom ett år	11	12	13	14
Senare än ett år men inom fem år	5	8	8	13
Senare än fem år	0	0	0	0
Summa	16	20	21	27

Inga leasingavtal har klassificerats som operationella enbart med hänsyn till avtalets värde.

NOT 29 – KONCERNINTERNA MELLANHAVANDEN

Bidrag, tillskott och utdelningar, mnkr	Ägd andel	Ägartillskott		Koncernbidrag		Utdelning	
		Givna	Mottagna	Givna	Mottagna	Givna	Mottagna
Region Gotland							
AB Gotlandshem	100%						
Gotlands Energi AB	25%						
Summa		0	0	0	0	0	0

Kostnader, intäkter, fordringar och skulder, mnkr	Ägd andel	Försäljning		Lån		Borgen	
		Köpare	Säljare	Givare	Mottagare	Givare	Mottagare
Region Gotland		34	37				1210
AB Gotlandshem	100%	46	15			1 210	
Gotlands Energi AB	25%	1	29				
Summa		81	81	0	0	1 210	1 210

NOT 30 - RÄKENSKAPSREVISION

Kostnaderna för räkenskapsrevision 2023 uppgår till 0,6 mnkr (0,5 mnkr, 2022).

NOT 31 - UPPRÄTTADE SÄRREDOVISNINGAR

Särredovisning har upprättats för vatten- och avloppsverksamheten samt avfallsverksamheten.

Särredovisningen finns tillgänglig på www.gotland.se/region-och-politik/regionfakta-och-statistik/ekonomi-budget-och-publikationer/publikationer

NOT 32 - REDOVISNINGSPRINCIPER

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR). I detta avsnitt kommenteras hur vissa av de rekommendationer som har stor betydelse för redovisning av resultat och ekonomisk ställning tillämpas.

Immateriella och materiella anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar utgörs av utgifter för IT-system och programvarulicenser som huvudsakligen är förvärvade.

Anläggningstillgångar är upptagna till anskaffningsvärde reducerat med gjorda avskrivningar och nedskrivningar. Beloppsgräns för investering är ett prisbasbelopp.

Avskrivning påbörjas i samband med ianspråktagande av anläggningstillgången. Avskrivningstiderna baseras på tillgångarnas beräknade ekonomiska livslängd och med utgångspunkt från "Rådet för kommunal redovisnings" skrift om avskrivningar. En samlad bedömning av nyttjandeperiod för respektive tillgångstyp görs. Omprövning av nyttjandeperioden sker om det finns omständigheter som pekar på att det är nödvändigt. Linjär avskrivningsmetod tillämpas. Ränteutgifter aktiveras ej. Komponentavskrivning tillämpas för byggnader, vatten- och avloppsanläggningar, hamnar samt för gator och vägar.

Försäljning och köp av materiella anläggningstillgångar redovisas vid dagen för tillträdet.

Finansiella tillgångar

Huvuddelen av de finansiella tillgångarna utgörs av pensionsmedelsplaceringar i aktiefonder, räntefonder och obligationer. Pensionsmedlen redovisas som omsättningstillgångar. Pensionsmedlen värderas till verkligt värde på balansdagen.

Övriga finansiella tillgångar redovisas som anläggningstillgångar och utgörs till största del av aktier i dotterbolag och långfristiga fordringar. De finansiella anläggningstillgångarna är redovisade till anskaffningsvärde.

Leasing

Finansiell leasing avser i huvudsak fordon med en avtalstid längre än tre år. Övriga leasingavtal är klassificerade som operationella i enlighet med rekommendation R5 från Rådet för kommunal redovisning.

Investeringsbidrag

Offentliga investeringsbidrag och anslutningsavgifter överstigande ett prisbasbelopp redovisas som förutbetalda intäkt bland långfristiga skulder och periodiseras över anläggningstillgångarnas respektive avskrivningstid. Ett investeringsbidrag från privat motpart är skuldfört och kommer att intäktsredovisas i takt med att investeringarna genomförs.

Pensioner

Regionens pensionsskuld redovisas enligt den lagstadgade "blandmodellen", vilket innebär att all pension inklusive särskild löneskatt som intjänats före 1998 i tidigare pensionsavtal inte tas upp som avsättning i balansräkningen, utan redovisas som ansvarsförbindelse inom linjen. Utbetalningar avseende pensionsförmåner intjänade före 1998 redovisas som kostnad i resultaträkningen.

Pensionsförmåner intjänade i pensionsavtal från och med 1998 redovisas som en kostnad i resultaträkningen och en avsättning i balansräkningen. För samtliga pensionsförmåner redovisas även särskild löneskatt.

Pensioner för förtroendevalda ingår i avsättningen respektive ansvarsförbindelsen för pensioner. Visstidsförordnanden som ger rätt till särskild avtalspension redovisas som avsättning när det är troligt att de kommer att leda till utbetalningar. Avtal som inte lösts ut redovisas som ansvarsförbindelse. Beräkning av pensionsförpliktelsen har gjorts av regionens pensionsadministratör och följer aktuella pensionsavtal samt Sveriges kommuner och regioners riktlinjer för beräkning pensionsskuld "RIPS21".

Övriga avsättningar - deponier och återställning av mark

Framtida efterbehandlingsåtgärder för deponier redovisas som en avsättning i balansräkningen. Efterbehandlingsåtgärderna kommer att pågå under 30 år.

Två avsättningar för återställning av mark är redovisade. Avsättningen är en följd av tidsbegränsat bygglov dels för paviljonger i grundskolan dels paviljonger vid Visby lasarett. Paviljongerna för grundskolan beräknas stå ett par år till medan paviljongen vid Visby lasarett kommer att stå 10-15 år.

Värdet på avsättningarna har beräknats baserat på vad samtliga åtgärder skulle kosta att genomföra om de skulle genomförts på balansdagen.

Skatteintäkter

Periodisering av skatteintäkter har gjorts baserat på Sveriges Kommuner och Regioners decemberprognos 2023 för skatteavräkningen 2023 samt justering av skatteavräkning 2022.

Sammanställda räkenskaper

I de sammanställda räkenskaperna ingår det helägda dotterbolaget AB Gotlandshem och dotterbolaget Gotlands Energi AB, i vilket regionen har en ägarandel på 25 %.

De sammanställda räkenskaperna för koncernen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering, vilket innebär att det av regionen vid förvärvstillfället förvärvade egna kapitalet i dotterbolaget har eliminerats. Proportionell konsolidering innebär att endast den ägda andelen av räkenskapsposterna har tagits med.

I koncernens egna kapital ingår, förutom regionens egna kapital, endast den del av dotterbolagens egna kapital som intjänats efter förvärvet. Obeskattade reserver har vid konsolideringen, exklusive uppskjuten skattedel, hänförs till respektive dotterbolags egna kapital. Den uppskjutna skattedelen har redovisats som avsättning.

I resultaträkningen har dotterbolagens bokslutsdispositioner återförts. Interna mellanhavanden har eliminerats. Aktieutdelning från dotterbolag har eliminerats bort. Skillnader i redovisningsprinciper som väsentligen påverkat utfallet har inte förekommit.

Rättelse av fel

Efter dialog mellan AB Gotlandshem och företagens revisorer så framkom två sena förändringar gällande bokslutet 2022. Det beslutades att ta in en extern värdering av företagens fastighetsbestånd. Värderingen renderade i nettonedskrivningar på cirka 14 mnkr. Det gjordes även en nedskrivning av en uppskjuten skattefordran kopplad till inkomstmissiga underskott på 47 mnkr och en förändring av aktuell skatt, 7 mnkr. De sena ändringarna gjordes efter att regionstyrelsen behandlat Årsredovisning 2022 för Region Gotland och rättelsen av fel i de sammanställda räkenskaperna har hanterats som rättelse av fel i redovisningen 2023.

Gotlands Energi AB har bytt redovisningsprincip för hur intäkter från anslutningsavgifter redovisas och följer nu IFRS 15. Bytet av redovisningsprincip innebär att anslutningsavgifterna periodiseras över 30 år. Jämförelsetal för bokslut 2022 har omräknats i balans- och resultaträkning och framgår av noterna.

Måluppfyllelse

Här presenteras och analyseras årets insatser mot ökad måluppfyllelse inom de av regionfullmäktige beslutade styrkortsmålen. För varje mål har en bedömning gjorts utifrån om målet har uppfyllts helt, i hög grad, delvis eller ej. Förutom målanalys har även en sammanfattande analys gjorts av arbetet inom respektive målområde.

2023 är sista året målen i styrkortet följs upp. Målen har då varit gällande under fyra år. Under 2023 har ett arbete genomförts för att besluta om nya mål för Region Gotlands verksamheter. Målen går att läsa om på gotland.se eller i Region Gotlands Mål och budget 2024 - 2026.

Social hållbarhet

För Region Gotland innebär social hållbarhet att bygga ett tryggt och öppet samhälle för invånare och besökare. Ett jämlikt och jämställt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa. Gotland är en ö som präglas av en mångfald av uttryck och ett rikt kulturliv. En plats där människor känner tillit och förtroende för samhället och varandra samt känner sig delaktiga i samhällsutvecklingen. Ett socialt hållbart samhälle som tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget. Samhället ska tillgodose alla människors grundläggande behov, säkerställa de mänskliga rättigheterna, bidra till att alla människor är inkluderade samt anpassas och utformas utifrån de grupper som har störst behov.

SAMMANFATTNING AV MÅLOMRÅDET

På Gotland, precis som i riket, finns komplexa utmaningar som kräver enträgna insatser, vars effekter ofta syns i statistiken först efter flera år. Under perioden 2020-2023 har Region Gotlands verksamheter gjort insatser som sannolikt motverkat negativa konsekvenser på kort sikt och påverkar social hållbarhet positivt på längre sikt.

Under perioden har flera omvärldsfaktorer riskerat att inverka negativt på utvecklingen mot social hållbarhet, bland annat corona-pandemin, Rysslands invadering av Ukraina, ökade el- och fraktkostnader, hög inflation och pågående klimatkris. Bland vuxna ses trots allt en stillastående trend för förekomst av psykisk ohälsa men psykiska besvär har ökat bland barn och ungdomar. Andelen vuxna som är fysiskt inaktiva har minskat något under perioden men stillasittandet har ökat i flera grupper. Lågt socialt deltagande har ökat i hela befolkningen och tillit till andra har minskat bland unga vuxna. Någon generell ökning av hälsoklyftor mellan olika grupper i befolkningen ses inte, men omotiverade skillnader kvarstår.

I samband med pandemin genomfördes åtgärder för att motverka ökad psykisk ohälsa, våld i nära relation, inaktivitet och ökade hälsoklyftor. Exempelvis genomfördes digitala samtalscaféer och vårdmöten, sommarkollo och företagsjour. Under hela perioden har åtgärder genomförts för att främja hälsa, förebygga sjukdom och motverka skillnader i hälsa mellan olika grupper. Samverkan har skett bland annat genom samverkansstruktur för barn och unga respektive vuxna och i ett internt forum för social välfärd. Omställningsarbete till ett hälso- och sjukvårdssystem för hälsa genom hela livet har pågått i samverkan mellan flera förvaltningar. För regional samverkan utifrån den regionala utvecklingsstrategin har ett kraftsamlingsprogram för social hållbarhet tagits fram. Relaterade temamöten har hållits i ett forum för social välfärd, med god uppslutning från näringsliv, civilsamhälle och offentlig verksamhet.

Insatser har gjorts för att minska ofrivillig ensamhet, exempelvis projekt med vårdsamordnare på vårdcentral och samverkan kring kultur för hälsa. Alla förvaltningar har gjort insatser för främjande av hälsosamma levnadsvanor. Genomförda friskvårdssatsningar för medarbetare är betydelsefulla eftersom en stor del av Gotlands arbetsföra befolkning arbetar inom regionen. Fokuserat arbete har gjorts inom det arbetsmarknads-politiska området, med deltagande från regionen, arbetsgivare

inom offentlig och privat sektor, polisen och arbetsförmedlingen. Arbetslösheten har varit låg under perioden, med undantag av kort ökning i pandemins början. Fortfarande har dock drygt varannan arbetslös person varit det länge och vissa grupper har svårare att få fäste på arbetsmarknaden. Under perioden har många åtgärder gjorts som gynnar möjligheten för barn, unga och vuxna att genomföra utbildning med godkända resultat. Exempelvis bokstart Gotland, utbildningen förälder i nytt land, arbete med tillgängliga lärmiljöer, samverkan för ökad skolnärvaro, arbete för säker skolväg och satsningar för ökad rörelse och jämställdhetsarbete på ungdomsgårdarna, skola och vuxenutbildning. Även ökat samarbete mellan skola, polis och socialtjänst har varit betydelsefullt för ökad trygghet i skolan och minskad risk för utanförskap och kriminalitet. Fortfarande saknar dock två av tio elever i årskurs nio behörighet till gymnasiet och tre av tio ungdomar fullföljer inte sina gymnasiestudier. Skolan ser ett ökat behov av stöd för barn och unga för att klara sin skolgång.

Regionen och polisen har samverkat i det brottsförebyggande arbetet genom regelbundna avstämningar i Operativt Samverkansforum och arbete utifrån medborgarlöften kring unga kvinnors droganvändande och motverkande av mäns våld mot kvinnor. Två kriminella nätverk har etablerats på ön under perioden, vilket gör att regionens verksamheter även framöver är viktiga i arbetet att motverka exempelvis insocialisering av unga i kriminella nätverk.

Under perioden har medvetenheten om behovet av en god krishanteringsförmåga ökat, förmågan har stärkts och regionens enhet för beredskap och säkerhetsskydd har förstärkts. I samband med krishantering under pandemin pausades utbildningsinsatser, arbete med risk- och sårbarhetsanalyser, kontinuitetsplaner och totalförsvarsplanering. Detta har sedan återupptagits. Flera verksamhetsövergripande övningar har genomförts, till exempel krisövning med läns- och regionledning, övningar av nödvattenhantering och hantering av pågående dödligt våld i skolmiljö. Flera verksamheter har påbörjat kontinuitetsplanering, arbete är inlett för beredskapslagring inom hälso- och sjukvården och räddningstjänsten har arbetat med säkring av verksamheten vid avskuren förbindelse till fastlandet. Analyser har påbörjats av nödvändiga anpassningar i den fysiska miljön utifrån påverkan av klimatförändringar. Framöver krävs fortsatt arbete i verksamheterna, för samordnad regional beredskapsplanering och ytterligare utveckling av sjukvårdens katastrofmedicinska förmåga.

Mål 1. Alla fullföljer gymnasiet och har förutsättningar för ett livslångt lärande.

Bedömning: **DELVIS UPPFYLLT**

Målet bedöms delvis uppfyllt.

Andel gymnasieelever med examen inom 4 år är tämligen jämnt fördelat över åren, men något lägre för män år 2023. Kvinnor når i högre grad examen än män och skillnaden mellan kvinnor och män avseende eftergymnasial utbildning kvarstår. Andel elever som uppnår behörighet till gymnasiets yrkesprogram ligger i paritet med riket och andelen ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller är i studier två år efter slutförd gymnasieutbildning ökar. SFI-elever som klarat minst två kurser är fortsatt lågt och kan till del förklaras av en högre andel kombinationsutbildningar.

Det har genomförts flera insatser för att barn och ungdomar ska få förutsättningar att klara sina studier och bli etablerade på arbetsmarknaden. Tidiga insatser, samarbeten och samverkan lyfts fram som gynnsamt. Arbetet med att främja skolnärvaro med bred medverkan från utbildnings- och arbetslivsförvaltningens verksamheter har fortgått under året och är implementerat i

flera verksamheter. Samtidigt har man sett en än mer ökande andel barn och ungdomar i behov av särskilt stöd och en ökande psykisk ohälsa. Fungerande övergångar mellan utbildningsformer, trygghets- och motivationsskapande samt hälsofrämjande åtgärder som genomförts är fortsatt betydelsefulla samt olika språkfrämjande kunskapsinsatser. Kompetensförsörjningsutmaningen kvarstår och har påverkan på en likvärdig skola för alla. Yrkes- och kombinationsutbildningar samt utvecklandet av lärcentrum har varit betydelsefullt för livslångt lärande.

Att klara gymnasiet skapar goda förutsättningar framöver i livet. Att tidigt fånga upp barn och ungdomar med särskilda behov och erbjuda relevanta insatser är fortsatt viktigt. Där till stärka kompetensförsörjning och samarbetet mellan skola och arbetsliv. Att hålla i utvecklingsarbeten, fortsätta utveckla fungerande samarbets- och samverkansformer och jobba med likvärdig skola för alla är fortsatt betydelsefullt arbete.

01. INDIKATORER (Jämförelse med riket)	2023	2022	2021	2020	Jämförelse
Elever i anpassad gymnasieskola med fullständiga betyg inom sin skolför, andel (%)	100	100	100	83	-
Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%)	67	69	69	72	74
- kvinnor	73	74	70	77	77
- män	62	66	67	68	71
Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter slutförd gymnasieutbildning, hemkommun, andel (%)			81	71	83
- kvinnor			81	73	85
- män			81	70	81
Invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%)		39	38	37	46
- kvinnor		47	46	45	53
- män		31	30	30	40
Elever på SFI som klarat minst två kurser, av nybörjare två år tidigare, andel (%)		21	22	35	34
- kvinnor		29	25	41	39
- män		11	19	29	26

Mål 2. Befolkningen har likvärdiga förutsättningar för god och jämlik hälsa och alla barn har goda uppväxtvillkor

Bedömning: **EJ UPPFYLLT**

Målet bedöms ej uppfyllt.

Det finns omotiverade skillnader i hälsa, sociala faktorer och levnadsvanor mellan olika grupper i samhället, till exempel utifrån kön, utbildningsnivå och hushållsinkomst. Dessa ojämlikheter tillsammans med förekomst av psykisk ohälsa och våld i nära relation gör att alla barn inte har goda uppväxtvillkor. Många unga har psykiska besvär och likväl som vuxna har en betydande andel barn och ungdomar ohälsosamma levnadsvanor. Under året har mycket arbete gjorts, se A-D nedan, som bedöms påverka måluppfyllelsen positivt på längre sikt.

A) *Insatser som påverkar grundläggande förutsättningar för god hälsa.* Exempelvis start av ESF-projektet Gotland Forward för att skapa arbetsmöjlighet för personer som står långt från arbetsmarknaden, i samverkan med näringslivet, civilsamhället, polisen och arbetsförmedlingen, och projektet Södra Gotland samverkar för att motverka mäns våld mot kvinnor, genom samverkan i hela samhället.

B) *Insatser inom verksamheternas grunduppdrag för att öka jämlikhet i hälsa.* Exempelvis arbete med tillgänglighet i den fysiska miljön, kunskapsstyrd och personcentrerad vård, barnperspektiv i socialtjänsten, och arbete för jämställdhet och likabehandling i förskola, skola och vuxenutbildning.

C) *Generella hälsofrämjande insatser parallellt med fokuserade insatser för grupper med störst risk för ohälsa.* Exempelvis aktiviteter för att underlätta och stimulera till hälsofrämjande levnadsvanor bland medarbetare, kunder, elever, klienter, brukare och patienter.

D) *Insatser för styrning och samordning.* Exempelvis beslutade regionfullmäktige under året att hälsofrämjande arbete och tidiga förebyggande insatser är prioriterade områden inom Region Gotland. Samverkansprogrammet kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland 2023-2027 och ny samverkansstruktur för brottsförebyggande arbete antogs.

För måluppfyllelse behövs fortsatt enärat arbete och samverkan, vilket behöver avspeglas i budget- och resurstilldelning.

02. INDIKATORER (Jämförelse med riket)	2023	2022	2021	2020	Jämförelse
Invånare 25-74 år med eftergymnasial utbildning med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%) ¹		77	-	77	-
Invånare 25-74 år med förgymnasial utbildning med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%) ¹		60	-	60	-
Invånare 25-74 år med gymnasial utbildning med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%) ¹		73	-	64	-
Sjukskrivningar för psykisk ohälsa, antal pågående sjukfall	380	400	400	412	-
- kvinnor	285	288	286	296	-
- män	95	112	114	116	-
Elever i årskurs 9 som röker dagligen, nästan dagligen eller ibland, andel (%)	13	-	-	10	-
- kvinnor	14	-	-	13	-
- män	10	-	-	8	-
Andel av befolkningen 16-84 år med lågt socialt deltagande, andel (%) ²		24	-	17	-
- kvinnor		23	-	14	-
- män		25	-	20	-
- 65-84 år		38	-	31	-
Anmälda misshandelsbrott mot kvinna, inomhus, närstående genom parrelation med offret i kommunen, antal/100 000 inv		95	72	81	107
Invånare 16-24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%)			6	6	6
- kvinnor			5	7	5
- män			6	6	6
Elever i årskurs 8 som skattar att de mår bra eller mycket bra, andel (%)	67	73	74	76	-
- kvinnor	51	60	67	65	-
- män	83	84	82	88	-

¹ Resultat uppdelat på kön utgår på grund av för låg svarsfrekvens

² Jämförelsetal utgår på grund av mätfel

Mål 3. Gotland har god beredskap och förmåga att hantera samhällsstörningar

Bedömning: **I HÖG GRAD UPPFYLLT**

Målet bedöms i hög grad uppfyllt.

Rysslands invasionskrig mot Ukraina präglar fortsatt Region Gotlands beredskapsarbete. Förvaltningarnas risk- och sårbarhetsanalyser var en av de större insatserna under året. Tillsammans med ledningen i respektive nämnds tjänstemannaorganisation har en risk- och sårbarhetsanalys samt säkerhetskyddsanalys genomförts. Dessa har sammanställts till gemensam analys och ligger till grund för det fortsatta arbete som ska genomföras.

Under hösten drabbades Visby av en bakterie i dricksvattnet. Under fem veckor genomfördes krisledningsinsatser där VA-avdelningen, kommunikation och beredskapsenheten samverkade. Krisen har lärt organisation mycket om stabsarbete men också om de tekniska begränsningar som finns i verksamhetslokaler (kopplat till dricksvatten). Detta är en erfarenhet som Region Gotland kommer utvärdera och lära sig av.

Beredskap fortsätter att bli en större del av Region Gotlands verksamhet och under året har flertalet rekryteringar gjorts inom området. Beredskap är inte längre en specialfunktion utan finns integrerat i flera verksamheter. För att samordna arbetet har en överenskommelse skrivits mellan Länsstyrelsen Gotland, Polisen och Försvarsmakten om hur ledning och samordning ska fungera under hela hotskalan. I egen organisation har det skapats en ledningsgrupp med representanter från regionstyrelseförvaltningen, hälso- och sjukvården och räddningstjänsten. Denna ledningsgrupp ska skapa samordning och styrning mellan de olika beredskapsverksamheterna i organisationen.

Från och med 2024 är beredskap ett av regionfullmäktiges fem prioriteringar vilket förväntas leda till samordning och ökad genomslagskraft i ordinarie verksamhet. Det finns en stor vilja i verksamheterna att bidra till Gotlands beredskap.

03. INDIKATOR	2023	2022	2021	2020
Uppdaterade risk- och sårbarhetsanalyser inom Region Gotland (antal)	6	2	2	3
Planer och rutiner för hantering av samhällsstörning inom Region Gotland (antal)	6 av 6	4 av 6	6 av 6	5 av 6
Genomförda utbildningar för att hantera samhällsstörning på ledningsnivå inom Region Gotland (antal)	4 av 6	2 av 6	3 av 6	3 av 6
Utbildning/övningar att hantera samhällsstörningar inom krisledningsnämnd har genomförts (ja/nej)	Nej	Nej	Nej	Ja

Ekonomisk hållbarhet

För Region Gotland innebär ekonomisk hållbarhet att skapa tillväxt på ett balanserat sätt i nyttjandet av resurser. Genom ökad attraktionskraft, höjd utbildningsnivå, innovativa idéer och samverkan skapas förutsättningar för tillgång till arbetskraft med rätt kompetens på lång sikt och därmed en ekonomisk tillväxt. Vidare är ett bra näringslivsklimat, goda kommunikationer, tillgång till ett varierat utbud av bostäder och en väl utbyggd infrastruktur viktiga förutsättningar för att hela Gotland ska fortsätta att utvecklas positivt och nå en ökad befolkningsmängd.

SAMMANFATTNING AV MÅLOMRÅDET

För första gången på länge sjunker befolkningen på Gotland. Den 31 december 2023 fanns 61 029 folkbokförda gotlänningar på ön. Det är 144 personer färre än föregående år. Ökningen av befolkningen som pågått under flera år har nu vänt nedåt. Det beror delvis på att det föds färre barn än vad som avlider på Gotland. Det som kanske påverkar mest är att det är fler som valt att flytta från Gotland jämfört med tidigare år men också på att flyttnettot är svagare än tidigare. Det är 34 personer fler som flyttar till Gotland än flyttar härifrån. Den fortsatta oron i vår nära omvärld samt att det under längre tid varit utmanande privatekonomiskt för många, påverkar sannolikt inflyttningen negativt nu och framåt.

Flertalet insatser har genomförts för att locka inflyttare, bland annat genom kommunikation och marknadsföring på gotland.com och i sociala medier. Likaså har det gjorts insatser för att stärka attraktionskraften och det gotländska varumärket. Därutöver sker löpande arbete med rekrytering och bibehållande av medarbetare. Projektet Relocation Gotland, med syfte att etablera en digital inflyttarservice, har startat under året. Tävlingen Gotlands fulaste gräsmatta och The World's Ugliest Lawn har tillsammans nått två miljarder människor världen över. Att utveckla smarta och nydanande sätt att kommunicera Gotlands hållbara värden ger Gotland stora fördelar i flytt-, etablerings- och rekryteringsssammanhang.

Vuxenutbildningen har utvecklat verksamheten på Lärocentrum för att möjliggöra för fler gotlänningar att studera vidare på högre nivå. Genom att erbjuda decentraliserade utbildningar mot lärosäten på fastlandet blir det mer attraktivt att bo kvar eller flytta till Gotland. Detta kan bidra till att locka inflyttare i arbetsför ålder. Region Gotland bedriver även ett regionalt projekt i vuxenutbildningens regi som ska etablera och utveckla hållbara strukturer för validering främst inom området strategisk kompetensförsörjning. Tillsammans med Tillväxt Gotland ska validering marknadsföras som ett sätt att minska utbildningstiden för att förbättra kompetensförsörjningen och därmed bidra till måluppfyllelsen. Under året har även ett regionalt samarbete återstartats kring kompetensplattformen

Det allmänt höga kostnadsläget och de fortsatta kostnadsökningarna för både gods- och persontrafik mellan Gotland och fastlandet är en av de svåraste utmaningarna för företagsutveckling på ön. Nya företagsstöd för små och medelstora företag med fokus på omställning och hållbar tillväxt har etablerats under året för ökad innovationsförmåga, konkurrenskraft och energiomställning. Ett samarbete mellan de fyra regionerna i Småland och öarna som ska stärka det företagsfrämjande systemets förmåga och spets med fokus på smart specialisering har etablerats. Via gotland.com har Region Gotland tillsammans med olika företrädare som erbjuder riskkapital etablerat en finansieringskarta som ska göra det enklare för företag att hitta finansiering för innovationer och affärsutveckling.

Handlingsplan för regionalt serviceprogram för att öka tillgång till dagligvaror och drivmedel, apotek och apoteksombud, post och paketservice samt betaltjänster har arbetats fram.

Under 2023 har Region Gotland via gotland.com lagt grunden för nya exponeringsmöjligheter för det gotländska näringslivet som en av landets första regioner att ansluta till ett pilotprojekt för användningen av öppen data. Visit Sweden och Tillväxtverket har tillsammans initierat ett pilotprojekt som syftar till att skapa en nationell turistdataportal och därmed bidra till att Sverige ska bli världens mest hållbara och attraktiva resmål byggt på innovation.

När det gäller gott företagsklimat så har upphandlingsfrågor stor betydelse för att skapa ett gynnsamt konkurrensklimat och möjligheter för fler företag att etablera sig på Gotland. Region Gotland har tillsammans med Tillväxt Gotland ett upphandlingsforum där regionens tjänstemän och näringslivsaktörer möts för att utbyta kunskaper och erfarenheter kring upphandling. Likaså har regionens hamnavdelning skapat bättre logistikförutsättningar för näringslivet i Klintehamns hamn.

Bygg- och bostadsmarknaden har även under 2023 påverkats negativt av oron i omvärlden. Kostnadsökningar för nybyggnation har bland annat bidragit till minskad rörlighet på bostadsmarknaden. Processarbete för mer planlagd mark är fortsatt högt prioriterat, då byggbar mark är en stor bristvara. En ny mark- och exploateringsenhet har bildats med fokus på exploateringsprojekt och markanvisningar för bostadsändamål.

Region Gotland har årligen fattat beslut om statliga medel för regionalt utvecklingsarbete med cirka 30 mnkr i medfinansiering. Syftet med medlen är att stödja hållbar regional utveckling med tydlig framdrift mot målen i den regionala utvecklingsstrategin, Vårt Gotland 2040.

Gotland ligger fortsatt väl till när det gäller förutsättningar för företagande generellt avseende företagsamhet. Enligt SKRs insiktsmätning (NKI 2022) som mäter regionens myndighetsutövande i kontakten med företagare inom sju olika områden minskade resultatet något inom fem områden medan myndighetsutövandet inom upphandling förbättrades tydligt. Även området bygglov förändrades något till det bättre men är enligt NKI-gradering kvar på en låg nivå. NKI-resultaten visar således att det finns förbättringspotential särskilt gällande bygglov. Samarbete och dialog mellan regionens olika förvaltningar och med näringslivet är viktigt för att åstadkomma konkret förändring och utveckling i positiv riktning.

Entreprenöriellt lärande och Ung Företagsamhet, det vidgade uppdraget för studie- och yrkesvägledare och Kulturskolan bidrar på olika sätt till att bredda elevernas syn på yrkesval som anställda eller företagare. Unga människors syn och möjligheter till lärande om entreprenörskap och företagande är långsiktigt viktigt för Gotlands företagsklimat.

Mål 4. Ökad befolkning i arbetsför ålder

Målet bedöms ej uppfyllt.

För första gången på flera år sjunker befolkningen i arbetsför ålder. Vi är nu färre personer i arbetsför ålder än år 2020 då målet sattes. Takten i ökningen av befolkningsmängden som pågått under flera år vänder nu tydligt nedåt. Den fortsatta situationen med oro i vår nära omvärld, det höga ränteläget, inflationen som varit gällande samt högre kostnader rent allmänt bedöms påverka inflyttningen negativt nu och framåt.

Arbetet för att locka inflyttare har genomförts på en bred front genom kommunikations- och marknadsföringsinsatser på bland annat gotland.com och i sociala medier. Detta sker genom arbete med gotlands attraktionskraft, rekrytering och bibehållandet av medarbetare. Vuxenutbildningen har haft ett brett utbildningsutbud samt utvecklat lärcentrumverksamheten för att möjliggöra för gotlänningar att studera även på högre nivå. Genom att erbjuda decentraliserade utbildningar mot lärosäten på fastlandet blir det mer attraktivt att bo kvar eller flytta till Gotland. Detta kan vara ett sätt att locka till sig medborgare i arbetsför ålder. Arbete med näringslivsutvecklande åtgärder både avseende regional utveckling och infrastrukturella frågor är också en viktig grund för ökad inflyttning.

Bedömning: **EJ UPPFYLLT**

Projektet Relocation Gotland, med syfte att etablera en digital inflyttarservice, har startat under året och har bland annat deltagit i ett nationellt program Co-Create som syftar till att utveckla arbetet med talangattraktion. Programmet som bidrar till att attrahera och behålla rätt kompetens sker i samverkan mellan flera kommuner och regioner. Tävligen Gotlands fulaste gräsmatta och The World's Ugliest Lawn har tillsammans nått två miljarder människor världen över. Att utveckla smarta och nydanande sätt att kommunicera Gotlands hållbara värden ger Gotland stora fördelar i flytt, etablerings- och rekryteringsområden.

När det gäller samhällsbyggnadsprocessen är det viktigt att det finns ett utbud av boendemöjligheter som matchar behovet både hos inflyttare och gotlänningar. Detta arbetas kontinuerligt med genom översiktsplan, detaljplaner, markstrategi, exploateringsprojekt, förstudier, markanvisningar, grönplan, bygglov och miljö- och hälsoskyddsarbete.

För ökad måluppfyllelse krävs uthållighet och än mera spets i insatser avseende bostäder, rekrytering, företagsetableringar och kommunikationsinsatser om Gotland som en hållbar plats att leva och verka på.

04. INDIKATOR (Jämförelse med riket)	2023	2022	2021	2020	Jämförelse
Antal invånare 20-64 år, antal	31 944	32 268	32 301	32 095	-
- kvinnor	15 806	15 988	16 002	15 916	-
- män	16 138	16 280	16 299	16 179	-
Förvärvsarbetande invånare 20-64 år, andel (%)		82	81	80	81
- kvinnor		82	81	80	80
- män		83	81	80	82
Demografisk försörjningskvot	0,91	0,90	0,89	0,87	0,77

Mål 5. Det finns goda förutsättningar för att starta, driva och utveckla hållbara företag på Gotland

Målet bedöms delvis uppfyllt.

Gotland ligger väl till avseende förutsättningar för företagande när det gäller företagsamhet enligt genomförda undresökningar. I Svenskt näringslivs attitydundersökning visar Gotland jämfört med riket alltså ett svagt resultat. Enligt SKRs insiktsmätning (NKI) som mäter regioners myndighetsutövande i kontakten med företagare minskar resultatet något inom fem områden medan myndighetsutövandet inom upphandling förbättras tydligt. Även området bygglov förbättras lite men är enligt NKI-gradering kvar på en låg nivå. NKI-resultaten visar således att det finns förbättringspotential. Kundrådgivning i bygglovsfrågor startades under 2023 och kundrådgivning erbjuds nu automatiskt till kunder som hör av sig med frågeställningar inför en kommande bygglovsansökan.

Det allmänt höga kostnadsläget och de fortsatta kostnadsökningarna för både gods- och persontrafik mellan Gotland och fastlandet är en av de svåraste utmaningarna för företagsutveckling på ön. Flera insatser har genomförts för att stärka företagets innovationsförmåga, konkurrenskraft och energiomställning. Nya företagsstöd för små och medelstora företag med fokus på omställning och hållbar tillväxt har etablerats under året. Ett samarbete mellan de fyra regionerna i Småland och öarna som ska stärka det företagsfrämjande systemets förmåga och spets med fokus på smart

Bedömning: **DELVIS UPPFYLLT**

specialisering har etablerats. Via gotland.com har olika företrädare som erbjuder riskkapital etablerat en finansieringskarta med syfte att göra det enklare för företag att hitta finansiering för innovationer och affärsutveckling. En handlingsplan för regionalt serviceprogram som stärker tillgången till dagligvaror och drivmedel, apotek och apoteksombud, post och paketservice samt betaltjänster har arbetats fram.

Entreprenöriellt lärande och Ung Företagsamhet, det vidgade uppdraget för studie- och yrkesvägledare och Kulturskolan bidrar på olika sätt till att bredda elevernas syn på yrkesval som anställda eller företagare.

Region Gotland har beslutat om stöd för regionalt utvecklingsarbete med cirka 56 mnkr i medfinansiering till 19 beslutade och pågående projekt. Syftet med projektmedlen är att stödja och driva en hållbar regional utveckling med tydlig framdrift mot målen i regionala utvecklingsstrategin, Vårt Gotland 2040.

För en ökad måluppfyllelse krävs tydliga insatser och engagemang inom och mellan förvaltningar gällande kvalitetsutvecklingen av myndighetsutövning gentemot företag. Arbetet för förbättrade och hållbara kommunikationer utifrån gemensamt framtagna gotländska ståndpunkter är fortsatt mycket viktigt.

05. INDIKATOR (Jämförelse med riket)	2023	2022	2021	2020	Jämförelse
Sammanfattande omdöme om företagsklimatet i Svenskt Näringslivs undersökning (1-6)	3,0	3,0	3,0	2,9	3,5
Företagsklimat enligt öppna jämförelser (Insikt) - Totalt, Index ¹	68 ²	66	70	67	75 ²
Nettoutveckling, antal företag		127	427	431	-
Företagsamhet, andel (%) Totalt		18	18	18	13
Nystartade företag/1000 invånare, antal		12	13	13	12

¹ Jämförelse med deltagande kommuner i insiktsmätningen

² Preliminärt resultat

Mål 6. Det finns goda förutsättningar för ett offensivt bostadsbyggande över hela ön

Bedömning: **EJ UPPFYLLT**

Målet bedöms ej uppfyllt då resultatet på samtliga indikatorer har sjunkit. De allmänna förutsättningarna för bostadsbyggande har påverkats negativt av stigande räntor och hög inflation.

Den nya prioriteringsmodellen för detaljplaner har 2023 inarbetats i ärendehanteringssystemet, där det går att sortera efter beslutad prioriteringsordning och den förväntas börja ge effekt från och med 2024. Samhällsbyggnadsförvaltningen kommer i större utsträckning än tidigare att arbeta aktivt med planuppdrag med stora bostadsvolymer och Region Gotlands egna exploateringsprojekt, vilket ska ge förutsättningar för att fler projekt genomförs och leda till att fler bostäder byggs. Det har även gjorts andra omorganisationer som ska leda till effektivare processer från 2024.

För att öka måluppfyllelsen behöver Region Gotland arbeta vidare med ett antal aktiviteter. Dessa är; att ta fram nya riktlinjer för bostadsförsörjning med tillhörande handlingsplan, detta är en viktig del av bostadsförsörjningsarbetet, och syftar till att skapa förutsättningar för alla att leva i goda bostäder och att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Slutföra arbetet med en ny översiktsplan för Gotland och påbörja arbetet med att ta fram en markstrategi i syfte att få till stånd en långsiktig planering för markförsörjningen när det gäller framtida bostadsbyggande. Fortsätta arbetet med att utveckla framtagande av detaljplaner enligt den nya prioriteringsmodellen samt fortsätta utveckla samhällsbyggnadsprocessen genom effektivisering och ökat samarbete mellan förvaltningarna. Fokusera på exploateringsprojekt och markanvisningar utifrån gällande exploateringsplanering. Visborgsprojektet har exempelvis en stor potential att kunna utgöra en väsentlig del av Gotlands bostadsförsörjning under kommande decennier.

06. INDIKATOR	2023	2022	2021	2020
Startbesked för bostäder (småhus eller flerbostadshus), antal	134	228	228	214
Antal bostadsenheter i under året antagna detaljplaner, antal	17	48	126	76
Markanvisningar/markförsäljningar av regionens mark för bostadsändamål, antal	2	11	47	3

Foto: Linnea Ronström

Region Gotland har under 2023 arbetat med att ta fram en översiktsplan. Översiktsplanen handlar om hur Region Gotland ska utveckla hela Gotland med dess 92 socknar, anpassning till ett klimat i förändring och hur utvecklingen kan planeras på ett bra sätt.

Ekologisk hållbarhet

Region Gotlands arbete ska möjliggöra för boende, besökare och verksamheter på Gotland att bli klimatneutrala, i linje med nationella mål baserade på FN:s Parisavtal. Det innebär kontinuerliga utsläppsminskningar av växthusgaser genom omställning till förnybar energi och energieffektivisering. Vidare ska Region Gotland arbeta för ett rent grundvatten och en levande Östersjö samt bidra till giffria kretslopp. Den cirkulära ekonomins betydelse ska öka och naturen ska brukas så att ekosystemtjänsterna värnas och öns biologiska mångfald säkras.

SAMMANFATTNING AV MÅLOMRÅDET

Region Gotlands verksamheter ska bidra till kontinuerliga utsläppsminskningar av växthusgaser genom omställning till förnybar energi, energieffektivisering och cirkulär ekonomi. De direkta utsläppen från energiförsörjningen har minskat under en lång följd av år, men mer krävs. Klimatpåverkan från regionens livmedelsinköp minskar och allt fler verksamheter väger in miljö- och klimatfaktorer, vilket bidrar positivt till omställningen. Enligt beslut i regionfullmäktige 2020 har Region Gotland erkänt klimatnödläge och rutiner utvecklas för att göra en intern klimatredovisning som visar bredden i klimatpåverkan. Samtidigt har det under perioden beslutats att inte förnya bland annat regionens miljöprogram, då det ersätts med ett regioninternt hållbarhetsprogram för att täcka in alla aspekterna av de globala målen i Agenda 2030. Gentemot allmänhet och näringsliv är etableringen av Energicentrum Gotland periodens största bidrag till att ge stöd i energiomställningen.

Region Gotlands verksamheter har stor betydelse i vardagen för många gotlänningar; som arbetsgivare, i skola, vård, omsorg, bibliotek, måltidsverksamhet, fritidsgårdar, för bygglov, miljö-tillsyn, idrottsanläggningar, avfallshantering, kollektivtrafik och skolskjutsar eller som ansvarig för medborgarnas närmsta utemiljö i form av gatu- eller parkmiljö. Att alla dessa verksamheter tillsammans blir klimatneutrala kommer att betyda mycket också för hela Gotlands möjlighet att nå klimatmålen. Många av regionens verksamheter har genomfört aktiviteter inom ekologisk hållbarhet, inte minst ifråga om klimat. Verksamheterna kan dock bli bättre på att lyfta vad som åstadkommit.

Genomförandeprogram för klimat, miljö och energi, som antogs av regionfullmäktige 2022 och sträcker sig till 2027, anger: ”Klimatarbetet kommer under det här programmets tid att kräva mer innovationer och fokuserade satsningar än någonsin tidigare. Det kommer ställa stora krav på kompetensförsörjning, strategisk styrning och allokering av resurser både till klimatåtgärder och till energiomställning. Samtidigt är klimatarbetet en betydande del av den samhandling och styrning som behövs enligt målen för detta program och Vårt Gotland 2040.”

Programmet har ett tydligt fokus på samhandling för positionsförflyttning. För några av dessa har Region Gotland en viktig roll. En insats för att öka kollektivtrafikresandet och kombinerat resande har under perioden varit arbetet med det nya regionala trafikförsörjningsprogrammet för Gotland som antogs 2023.

Andra insatser gäller pågående projekt för hållbara resvanor och insatser gentemot Trafikverket, regering och riksdag, i syfte att färjeavtalet från 2027 ska innebära reducerade koldioxidutsläpp. Dessa fick under 2022-2023 ett annat fokus på grund av bränslepriset ökning. Likaså har den uteblivna skattereduktionen på 20 % för biogas fått stor kostnadseffekt särskilt för kollektivtrafik och avfallsinsamling. Samtidigt pågår utveckling och samarbeten på och kring Gotland för både vätgas, el och biogas till framtida färjetrafik och vägtrafik. För flyget finns aktiviteter för att nå målet att Gotland ska vara bland de första destinationerna för linjelagd trafik med elflyg.

För att säkra Gotlands biologiska mångfald, trots påverkan av klimatförändringen, samt för att initiera förebyggande åtgärder blir grönplanen, klimatanpassningsplanen och översiktsplanen mycket viktiga underlag. Dessa tre har tagits fram under perioden. Genom LONA-projekten, som hanteras av region och länsstyrelse, bidrar Region Gotland till att statliga naturvårdsbidrag ges till olika projekt runt om på ön.

Två insatsområden i genomförandeprogrammet beskriver det långsiktiga arbetet för att säkra tillgången till dricksvatten av tillräcklig kvantitet och godtagbar kvalitet, eftersom det är en strategisk och avgörande förutsättning för utvecklingen av det gotländska samhället. Revideringen av Region Gotlands omfattande VA-plan pågår. Tillsynsprojektet klart vatten, som började 2009, har snart nått hela ön och hade vid periodens slut endast åtta socknar kvar att nå. Bedömningen är att 76 % av alla enskilda avlopp på Gotland numera är godkända av miljö- och byggnämnden. Region Gotland har under perioden haft ett utvecklingsarbete tillsammans med IVL Svenska Miljöinstitutet inom projekt Testbädd Storsudret. Region Gotland fortsatte också engagemanget inom samverkansprojektet Blått Centrum Gotland tillsammans med Uppsala universitet Campus Gotland och Länsstyrelsen Gotland, där flera projekt pågår, ofta i samarbeten med andra aktörer i Sverige.

Gotland har också avgränsade men svårösta utmaningar på miljöområdet där regionen har ett särskilt ansvar. Ett återkommande problem är att Visby inte klarar miljökvalitetsnormen för luftkvalitet avseende små partiklar. Större delen av året är partikelhalterna låga, men problemet med dammande gatumiljöer under torra vintrar och vårar har lett till en svårlost problematik kopplad till gatutrafiken.

Mål 7. Gotlands klimatavtryck minskar

Bedömning: **DELVIS UPPFYLLD****Målet bedöms delvis uppfyllt. Utvecklingen inom regionen har under 2023 inte gett de minskade utsläpp som krävs.**

Bedömningen grundas på genomförda aktiviteter inom nämndvis beslutade planer, samverkansaktiviteter över förvaltningsgränser och deltagande i olika nätverk och projekt både internt och externt.

Nämndernas rapporter ger främst information om i vilken grad beslutade aktiviteter pågår eller är genomförda. Ett förbättringsområde är att konkretisera vilka aktiviteter som bidrar till minskat klimatavtryck. För detta krävs förbättrade och enklare rutiner för datainsamling till utsläppsredovisning och analys av möjligheter till klimatomställning. Ökade kostnader för energi och insatsvaror ger minskat utrymme för klimatomställning lyfts. Ökade bränslepriser och utebliven skattereduktion med 20 %

för biogas får stor kostnadseffekt, särskilt för kollektivtrafik och avfallsinsamling. Teknikförvaltningens aktivitet för att minska koldioxidutsläppen med 12-15 % per år, främst genom att ersätta diesel med HVO i regionens fordon, blev framflyttad.

Energicentrum är en av regionens satsningar för att vara en stödjande och pådrivande aktör för boende, besökare och näringsliv på Gotland i Gotlands energiomställning. Energicentrum är också ett stöd för att främja aktiviteter inom Region Gotland, framförallt i arbetet med hållbara transporter. Inom näringslivets energiomställning pågår flera projekt med offentlig medfinansiering och i slutet av året fattade regionstyrelsen beslut om ett treårigt projekt Energiön Gotland 2022-2026. Målet är att samordna och driva energiomställningen framåt. Detta i samverkan med statliga aktörer och näringsliv.

07. INDIKATOR (Jämförelse med riket)

	2023	2022	2021	2020	Jämförelse
Energianvändning i verksamhetslokaler, kWh/m ² BRA ¹	166	164	167	161	181
Inköpta drivmedel till egna fordon inom Region Gotland - Bensin, m ³	33	30	21	30	-
Inköpta drivmedel till egna fordon inom Region Gotland - Biodiesel, m ³	13	10	9	8	-
Inköpta drivmedel till egna fordon inom Region Gotland - Biogas, ton	139	133	131	91	-
Inköpta drivmedel till egna fordon inom Region Gotland - Diesel, m ³	682	675	606	597	-
Förnybara drivmedel i kollektivtrafiken, andel (%)	100	100	100	79	93
Fossil olja införd i Visby hamn, 1000 m ³	66	75	73	79	-
Förnybara drivmedel för tjänsteresor med bil, andel (%) ²	43	40	-	-	48

¹ Källan har bytts från Kolada till teknikförvaltningens interna uppgifter för att fånga hela Region Gotlands energianvändning

² Ny mätning från och med 2022

Foto: Joel Nilsson

Gotland har en stor produktion av el från vindkraft. Våren 2023 producerade vindkraften på Gotland cirka 0,5 TWh per år, vilket är hälften av Gotlands totala elanvändning.

Mål 8. Tillgången till vatten av god kvalitet är långsiktigt säkrad

Bedömning: **DELVIS UPPFYLLD**

Målet bedöms delvis uppfyllt och insatser för att nå målet görs kontinuerligt av många verksamheter inom Region Gotland.

Till skillnad mot de senaste årens fokus på vattentillgång stod under senhösten 2023 vattenkvaliteten i centrum. I november konstaterades att det kommunala vattnet i Visbyområdet med omnejd innehöll för höga halter bakterier. Region Gotland utfärdade därför en rekommendation för abonnenterna i det aktuella området att koka allt vatten som skulle användas till dryck eller matlagning. Trots att rekommendationerna varade i 39 dygn, har antal dagar med begränsning på del av VA nät minskat i jämförelse med föregående år. En anledning är att bevakningsförbudet infördes först 20 juni vilket var senare än tidigare år. Under 70 % av årets dagar fanns inga begränsningar.

För en långsiktig måluppfyllnad måste beredskapen för kortsiktiga störningar vara god. Bakteriebrottet påvisade en sårbarhet, men också att beredskapen fungerade. En bidragande orsak till att beredskapen fungerade var att Region Gotland hade genomfört en övning tidigare under året i nödvattenhantering.

När läget blev skarpt, kunde nödvatten installeras på lasarettet inom ett dygn.

Införandet av vattenskyddsområden för aktiva vattentäktar är en viktig förebyggande åtgärd för måluppfyllnad. En dryg fjärdedel av Gotlands kommunala, aktiva vattentäktar saknar vattenskyddsområde. Under 2023 tillkom inga nya.

Tillsynen av enskilda avlopp är viktig för dricksvattenkvaliteten för alla med egen brunn. Totalt har samhällsbyggnadsförvaltningen sedan starten genomfört tillsyn av 77 socknar samt kontaktat fastighetsägarna i ytterligare sju. Vid årets slut återstår åtta socknar. Uppskattningsvis är 76 % av alla enskilda avlopp på Gotland godkända.

Att säkra en god kvantitativ och kvalitativ vattenförsörjning är och kommer förbli en av de stora frågorna för samhällsbyggandet på Gotland under lång tid framöver.

08. INDIKATOR (jämförelse med alla kommuner ovägt medel)	2023	2022	2021	2020	Jämförelse
Dagar per år med ingen begränsning på någon del av VA nätet andel (%)	70	64	63	58	-
Kommunala vattentäktar med vattenskyddsområde, andel (%)	73	73	73	68	73
Godkända enskilda avlopp av totala antalet enskilda avlopp, andel (%)	76	72	72	71	-

Mål 9. Hållbara val bidrar till ansvarsfullt samhällsbyggande som minskar belastningen på ekosystemen

Bedömning: **DELVIS UPPFYLLD**

Målet bedöms delvis uppfyllt.

Region Gotland ställer miljö- och klimatkrav i upphandlingar för att bidra till ökad hållbarhet. Vattenfrågor är i fokus för hållbara val i verksamheterna. Inom skolan lyfts betydelsen av att målen i Agenda 2030 är integrerad i de olika skolformernas läroplaner.

Användningen av engångsprodukter i plast ökar och de stora volymerna bidrar till koldioxidutsläpp. Att identifiera förbrukningsvaror av engångskaraktär där användning skulle kunna minska, är ett påbörjat förbättringsområde. Inom Region Gotland har rutiner införts som ger minskat resande och minskad pappersanvändning. Måltiderna inom skola, vård och omsorg är ett område som ger flera möjligheter till hållbara val.

Måltidsverksamheten bidrar genom att öka andelen vegetariska, närproducerade och ekologiska livsmedel. Andelen vegetariska måltider till skolan har ökat och andelen vegetariskt är nu 30 %. Vidare arbetas aktivt med att minska svinn inom området.

Teknikförvaltningen har under året arbetat med externa kommunikationsinsatser inom hållbarhetsområdet. Exempelvis genom att lyfta innehållet i klimatanpassningsplanen. Vidare har deltagande på företagardagen, besöksnäringsdagen och under Almedalsveckan bidragit till att lyfta hållbar utveckling. Hästen Tick-tack, de cyklande parkarbetarna, spara vattenkampanjen och avfallskampanjen med namnet Gör det inte svårare, är också exempel på framgångsrik kommunikation inom målområdet.

09. INDIKATOR (Jämförelse med riket)	2023	2022	2021	2020	Jämförelse
Klimatpåverkan från Region Gotlands livsmedelsinköp, kg CO ₂ -ekv/kg inköpt	1,9	1,9	1,9	2,3	-
Klimatpåverkan från medicinska gaser, kg CO ₂ -ekv/inv	2,3	2,1	2,1	1,8	1,5

Kvalitet

För Region Gotland innebär kvalitet att vi skapar värde tillsammans med dem vi är till för. Kvalitet är en princip som styr verksamheterna och stödjer utformning av arbetssätt så att behov och förväntningar tillgodoses hos dem verksamheten är till för. Verksamheten arbetar med regelbunden analys och uppföljning av resultat som genererar ständiga förbättringar och i vissa fall innovation. Region Gotlands processer är värdeskapande, effektiva, rättssäkra, transparenta, och förebyggande. De bidrar därmed till social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. För att klara utmaningarna i välfärden är regionen en modig organisation med ett intensifierat utvecklingsarbete genom systematiskt kvalitetsarbete, ständiga förbättringar, digitalisering, innovationer och förnyelsespång.

SAMMANFATTNING AV MÅLOMRÅDET

Under perioden 2020-2023 har Region Gotlands kvalitetsarbete fortsatt att utvecklas. Ökad förankring och tillämpning av Region Gotlands kvalitetsmodell har lett till insikter om behovet av systematiskt kvalitetsarbete med ständiga förbättringar och verksamhetsutveckling som utgångspunkt. Samtliga verksamheter inom Region Gotland behöver ha ett systematiskt kvalitetsarbete där analys av resultat och faktabaserade beslut är viktiga utgångspunkter.

I kvalitetsarbetet är det väsentligt att följa organisationens utveckling som helhet. Lika angeläget är att också jämföra Region Gotlands resultat med andra kommuner och regioners resultat. Sveriges kommuner och regioner (SKR) redovisar årligen kvaliteten i kommunernas verksamhet genom sammanställningen kommuners kvalitet i korthet (KKiK). Region Gotland står sig väl i jämförelse med övriga deltagande kommuner. Inom området barn och unga visar de senaste resultaten att personaltäteten inom förskolan fortsatt är bland den högsta i jämförelse med deltagande kommuner. Nöjdheten i årskurs 8 är även den bland den högsta i jämförelsen. Resultaten för elever i årskurs 6 med godkänt betyg i matematik har dock försämrats jämfört med tidigare år, men ligger över riksnormsnittet.

Inom området stöd och omsorg mäts bland annat antal dagar det tar från att ansökan inkom till beslut tas kring försörjningsstöd. Resultatet, åtta dagars väntetid, är bland de bästa i landet. Inom äldreomsorgen görs återkommande brukarundersökningar och där visar bland annat resultat inom särskilt boende och inom hemtjänst på höga resultat. Likaså är personalkontinuiteten i hemtjänsten hög och resultatet är bland de bästa i landet.

Inom området samhälle och miljö mäts bland annat antalet fossiloberoende personbilar samt lätta lastbilar i kommunorganisationen. Med fossiloberoende menas bilar som kan köra

med bränsle från förnybara källor. Region Gotlands resultat visar att antalet fossiloberoende bilar ligger bland de 25 % högsta i landet.

En organisations framgång beror på förmåga att skapa värde tillsammans med de verksamheten finns till för. Ett exempel på detta är hälso- och sjukvården och barnhälsans metod för att säkerställa en barnanpassad vård. Inom samhällsbyggnadsförvaltningen sker samskapande genom dialog. Ytterligare exempel är samråd kring översiktsplanen där det under 2023 inkom 500 synpunkter. Fler exempel finns inom hemtjänst, särskilt boende och utförare inom funktionshinderområdet där det finns branschråd där resultat från brukarundersökningarna presenteras och diskuteras.

Processorientering stimulerar till att grundorsaker till problem identifieras och att faktabaserade beslut tas. Ett exempel på ett sådant arbetssätt är det planeringsverktyg som används inom hemtjänsten. Verktyget ger information om den faktiska tiden besök tar hos brukare och informationen används som utgångspunkt för fortsatt planering. Processer, som kan liknas med valda arbetssätt, ska utformas för att skapa förutsägbara resultat. Inom samhällsbyggnadsförvaltningen och teknikförvaltningen arbetas exempelvis med att utveckla gemensamma värdeskapande processer.

För att uppnå målen behöver Region Gotlands kvalitetsmodell vara än mer förankrad i organisationen då modellens framgångsfaktorer ger stöd i genomförandet. Utvecklingsarbetet bör ske utifrån användarnas behov genom användardriven utveckling. Region Gotland behöver fortsätta arbetet med medskapande då det är en förutsättning för att kunna erbjuda tjänster med hög kvalitet. Att följa resultat och identifiera arbetssätt som påverkar resultat i viss riktning har till viss del förbättrats. Processmognaden kan dock bli än högre genom att öka kunskapen och förståelse för att det är valda arbetssätt som genererar specifika resultat.

Mål 10. Alla som nyttjar Region Gotlands tjänster upplever att det är lätt att komma i kontakt med berörd verksamhet inom regionen

Bedömning: **DELVIS UPPFYLLD**

Målet bedöms delvis uppfyllt.

Flera ingångar finns för att komma i kontakt med Region Gotland till exempel genom telefon, e-post, chattar, hemsida, sociala medier eller besök direkt i verksamheten. Därtill finns möjlighet att påverka genom synpunkter, medborgarförslag och medborgardialog samt e-tjänster som allmänheten kan använda 24 timmar om dygnet. Den senaste servicemätningen gjordes 2022. Resultatet för tillgänglighet, enkelhet och tydlighet visar att Region Gotland ligger i nivå med riket.

Arbetet fortsätter med att utveckla ett flertal digitala tjänster och informationsvägar i syfte att underlätta kontakten med och informationen till de Region Gotland finns till för. Det sker framför allt genom att utveckla webbtillgänglighet, e-tjänster, hemsidor och olika appar. En chattfunktion som komplement till kundtjänst lanserades under året. I mars inkom 186 frågor via chatt och i augusti 256.

Inom hälso- och sjukvården har första linjens digitala vård implementerats i form av 1177 via webben och via telefoni där medborgare kan chatta med vårdpersonal. Telefontillgänglighet till primärvården mäts utifrån att patienter anger om de får kontakt samma dag och här är tillgängligheten god, resultatet ligger högre än riket. Inom bygglov har den genomsnittliga kötiden till kundtjänst nästintill halverats mellan åren 2021 och 2023.

För att öka måluppfyllelsen krävs att regionen arbetar med att förbättra tillgängligheten för såväl digitala som analoga kontaktvägar inom alla verksamheter och att arbetet utgår från medborgarnas behov. Det är viktigt att beakta alla medborgares behov av tillgänglighet för att minimera risken för digitalt utanförskap.

10. INDIKATOR (Jämförelse med deltagande kommuner)	2023	2022	2021	2020	Jämförelse
Kontakt med primärvården samma dag - telefontillgänglighet (%) ^{1, 2}		95	92	88	83
Svar på frågor vid kontakt med kommunen, andel (%) ³		64	-	-	67
- kvinnor		66	-	-	69
- män		63	-	-	66
Servicemätning - Enkelt att få hjälp med sin fråga via e-post, index ⁴		76	-	-	79
Servicemätning - Enkelt att få hjälp med sin fråga via telefoni, index ⁴		74	-	-	74

¹ Jämförelse med samtliga regioner

² För 2023 har sättet att mäta förändrats vilket gör att resultatet inte är jämförbart med tidigare år

³ Nya frågor i mätning 2022 ej jämförbara med tidigare mätningar, resultat från medborgarundersökningen

⁴ Ny mätning från 2022, resultat från servicemätningen

Mål 11. Alla som nyttjar Region Gotlands tjänster kan vara medskapande och blir respektfullt bemötta

Bedömning: **DELVIS UPPFYLLD**

Målet bedöms delvis uppfyllt.

I SCB:s medborgarundersökning gällande gott bemötande har Region Gotland ett resultat som är bättre än riket. Bemötande mäts också i den återkommande servicemätningen. Resultatet för service och bemötande visar att Region Gotland ligger i nivå med eller över nivån för andra kommuner.

Inom hälso- och sjukvården ligger bedömningen kring positiv upplevelse av respekt och bemötande högst i landet hos patienter som är inlagda på sjukhuset och över riksgenomsnittet för besök på akuten och öppenvårdsmottagning. Vid brukarbedömning gällande inflytande inom individ- och familjeomsorg ligger resultatet i nivå med riket och för daglig verksamhet LSS har Region Gotland högre resultat än riket. Inom grundskolan är nöjdheten hos elever i årskurs 8 bland den högsta i jämförelse med riket.

Inom Region Gotlands verksamheter finns struktur för att inhämta synpunkter och ta emot förbättringsförslag som bidrar till medskapande med medborgarna, exempelvis genom brukarråd och anhörigråd.

Kultur- och fritidsverksamheten har tillsatt ett ungdomsråd för medskapande och involvering. Individ och familjeomsorg har varit del i ett samverkansprojekt (FOSSAM) med aktörer från tre förvaltningar med syfte att skapa tidiga och lättillgängliga insatser för barn, ungdomar och deras familjer. Insatserna utformas genom medskapande med deltagarna.

Region Gotland har också underlättat för medborgare att lämna synpunkter och förbättringsförslag genom att exempelvis scanna en QR-kod för att lämna synpunkter.

För att öka måluppfyllelsen behöver samtliga verksamheter fortsätta med att utveckla ett systematiskt arbetssätt för medskapande. Utvecklingsarbetet ska ske utifrån användarnas behov och delaktighet genom användardriven utveckling.

11. INDIKATOR (Jämförelse med riket)	2023	2022	2021	2020	Jämförelse
Brukarbedömning individ- och familjeomsorg totalt - inflytande, andel (%)	88	92	90	85	87
- kvinnor	88	92	89	89	87
- män	86	92	92	88	89
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%)		82	-	80	75
- kvinnor		85	-	80	76
- män		79	-	80	75
Patientupplevd kvalitet avseende delaktighet och involvering i primärvården, index	82	-	77	-	80
- kvinnor	81	-	76	-	79
- män	83	-	79	-	81
Elever i åk 8: Hur mycket tycker du att ni elever får vara med och påverka hur ni ska arbeta på lektionerna? Andel som svarat Veldig mycket eller Ganska mycket, (%) ¹		35	51	51	37
- kvinnor		32	52	52	33
- män		38	52	52	43
Gott bemötande vid kontakt med kommunen, andel % ²		89	-	-	84
- kvinnor		91	-	-	87
- män		86	-	-	81

¹ Åren 2020 och 2021 redovisas svar från åk 9, jämförelse med alla kommuner ovägt medel

² Nya frågor i mätning 2022 ej jämförbara med tidigare mätningar, resultat från medborgarundersökningen, jämförelse med deltagande kommuner

Mål 12. Hög kvalitet och effektiva processer i verksamhet och tjänster säkras genom ständiga förbättringar, digitalisering, innovation och förnyelsesprång

Bedömning: **DELVIS UPPFYLLD**

Målet bedöms delvis uppfyllt.

Inom Region Gotland finns flera förbättringsområden inom målet. Exempelvis har Region Gotlands resultat för utredningstiden i antal dagar, från påbörjad utredning till avslutad utredning på barn- och ungdomsområdet, ökat i jämförelse med riket. Region Gotlands resultat visar att andelen elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram kommunala skolor har sjunkit och ligger strax under nivån för riket och kostnaderna för elev i grundskolan har ökat.

Handläggningstiden för bygglov är fortsatt lång i jämförelse med riket. Inför 2024 har flera förändringar initierats för att bland annat korta ner handläggningstiderna.

Inom hälso- och sjukvården har antalet vårdtillfällen med påverkbar slutenvård för patienter 65 år och äldre ökat och ligger högre än riket. Hälso- och sjukvården har också arbetat systematiskt med

att implementera metoden gröna korset. Gröna korset är en visuell metod för att identifiera risker, tillbud och skador i realtid.

Ständiga förbättringar, digitalisering, innovation och förnyelsesprång uppmärksammas genom förnyelsepriset. 2023 var antalet nominerade förnyelse och förbättringsarbeten 26, vilket är en ökning från föregående år.

För att möta allmänhetens digitala behov har det gjorts flera digitala satsningar. Exempelvis genom digitaliseringscoacher som stöder verksamheter vid digital verksamhetsutveckling såsom införande av läkemedelsautomater och trygghetskameror.

För att öka måluppfyllelsen behöver verksamheterna inom Region Gotland fortsätta att utveckla sitt systematiskt kvalitetsarbete och sitt processororienterade arbetssätt. Verksamheterna behöver arbeta med regelbunden analys och uppföljning av resultat som genererar ständiga förbättringar och i vissa fall innovation.

12. INDIKATOR (Jämförelse med riket)	2023	2022	2021	2020	Jämförelse
Utredningstid i antal dagar från påbörjad utredning till avslutad utredning inom barn och ungdom 0-20 år, medelvärde ¹	114	107	96	103	99
- kvinnor	115	111	97	105	102
- män	113	105	95	102	98
Kostnad individ- och familjeomsorg, kr/inv		4 705	4 755	4 901	5 235
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor, andel (%)	83	87	88	86	84
- kvinnor	85	89	90	84	84
- män	80	85	85	85	83
Kostnad kommunal grundskola F-9, kr/elev		126 130	118 728	115 326	120 571
Handläggningstid (median) från inkommen ansökan till beslut för bygglov för nybyggnad av en- och tvåbostadshus, antal dagar ²	155	111	115	92	61
Vårdtillfällen med påverkbar slutenvård -65 år och äldre, antal/100 000 inv		4 598	4 588	4 718	3 695
- kvinnor		4 040	3 833	3 948	3 270
- män		5 222	5 434	5 582	4 181
Patienter som utreds för cancer enligt standardiserat vårdförlopp inom maximal ledtid, andel (%)	48	51	63	67	40
Nettokostnad hälso- och sjukvård totalt (inkl. läkemedel), kr/inv		39 642	35 245	34 049	29 996
Antal nomineringar till förnyelsepriset (trend)	26	21	29	21	-

¹ Jämförelse med alla kommuner ovägt medel

² Jämförelse med deltagande kommuner i KKI

Medarbetare

Region Gotland är en modig organisation som klarar omställning och förändring. Vi är en tillitsbaserad organisation där engagerade ledare och medarbetare är avgörande för att nå resultat för dem vi är till för. Medarbetarna upplever ett gott ledarskap präglat av dialog och förankring. Alla ser sin del i helheten och bidrar aktivt till positiva resultat i verksamheten. Vi är tillsammans goda ambassadörer för Region Gotland.

SAMMANFATTNING AV MÅLOMRÅDET

Region Gotland har utmaningar inom målområde medarbetare utifrån demografi och kompetensförsörjning. För att klara dessa och för att nå uppsatta mål är det avgörande för organisationen att fortsätta arbeta för att skapa förutsättningar för en god arbetsmiljö med ett hållbart och aktivt ledar- och medarbetarskap i alla verksamheter. Under perioden 2020-2023 har regionens arbete med att attrahera fler till alla yrken, givit resultat. Detta bland annat genom lönesatsningar för jämställdhet och bristyrken, samt ökad anställningstrygghet. Andelen tillsvidareanställda har under perioden stigit från 86 % till 88 %. Andelen tillsvidareanställda män har ökat från 25,1 % till 26,3 %. Kvinnornas medianlön har stigit från 98 % till 100 % av männens medianlön och totalt sett har medianlönen inom regionen stigit från 30 800 kr till 33 000 kr.

Flera målandikatorer hämtas ur Region Gotlands medarbetarundersökning, vilken mäter de områden som i hög grad påverkar medarbetares vardag och förutsättningar. Resultatet för hela perioden 2020-2023 visar på en positiv förflyttning inom i stort sett alla index. Det finns goda förutsättningar för medarbetare att känna motivation och engagemang, dessa resultat behöver behållas och utvecklas. Det utvecklingsområde som främst identifierats är den organisatoriska och sociala arbetsmiljön som på indexnivå gått tillbaka till samma nivå som 2020. Här behöver frågor som stressnivå, förutsättningar, påverkansmöjligheter, tillgång till stöd och tid för återhämtning följas. Dessa är centrala frågor för att skapa hållbarhet i arbetet. På frågan om medarbetare kan rekommendera andra att söka jobb hos Region Gotland har indexet gjort en positiv förflyttning från -14 till -9 (eNPS). För fortsatt förflyttning inom området krävs fortsatt fokus på en god arbetsmiljö, ledarskap och medarbetarskap, lönebildning och förmåner.

Ett nära samarbete med de fackliga organisationerna och skyddsorganisationen har resulterat i ett nytt samverkansavtal, där implementeringen varit en prioriterad aktivitet under perioden. Avtalet är ett steg i att ge chefer och medarbetare rätt förutsättningar för dialog i vardagen och för att sätta fokus på arbetsmiljö och verksamhetsutveckling. Dialogen i vardagen om både verksamhetens utveckling och arbetsmiljön är friskfaktorer och även starkt kopplat till kvalitet. Det arbetet behöver fortsätta.

Under perioden har pandemin påverkat våra verksamheter på många sätt både gällande sjuktal och i att det ställts höga krav på ledarskap och medarbetarskap med ändrade förutsättningar så som hårt arbetsbelastade verksamheter, nya arbetssätt, teknik med mera. Under perioden har många lärdomar gjorts.

En del i att möta kompetensförsörjningsutmaningen är att se över bemanningen av Region Gotlands verksamheter (strategisk och hållbar bemanning) vilket leder till en ökad efterfråga på kunskap, stöd och struktur i bemanningsfrågor. I och med förändringar i centrala avtal kring dygnsvilan har fokus under året varit att förbereda verksamheterna för detta. Arbetet har varit omfattande och utmanande för chefer, planerare och medarbetare. Arbetet med att få till förändringen innan starten i oktober 2023 har genomförts i god samverkan med fackliga organisationer. Under perioden har även ett strategiskt hjälpmedel i form av en bemanningshandbok tagits fram.

Projektet God hälsa och hållbart arbetsliv startade hösten 2022 där samtliga genomförda delprojekt adresserar ett långsiktigt perspektiv för att främja hälsa och ett hållbart arbetsliv. Flera delprojekt har levererat viktiga erfarenheter och lärdomar som varit ett värdefullt bidrag till översynen av Region Gotlands hälsofrämjande insatser, bland annat gällande hälso- och friskvårdsriktlinjerna samt inför kommande implementering av dessa.

Arbetsgivarvarumärket är en viktig faktor när det gäller att attrahera och behålla medarbetare. En del av det är att lyfta alla goda exempel på hur Region Gotlands verksamheter dagligen gör skillnad för människor på Gotland, i vardagen och i livets alla delar. När det ges möjligheter och förutsättningar för medarbetare att utvecklas som individ och tillsammans med andra blir medarbetarna viktiga ambassadörer för att stärka arbetsgivarvarumärket.

Målen i målområde medarbetare har bidragit till förflyttningar under perioden. Region Gotland är på god väg men behöver fortsätta detta arbete.

Mål 13. Region Gotland präglas av en tillitsbaserad organisationskultur

Målet bedöms i hög grad uppfyllt.

De aktiviteter som genomförts regionövergripande samt på förvaltningarna bedöms stödja målet. Måluppfyllelsen mäts genom förändring i medarbetarundersökningens team effektivitetsindex, ledarskapsindex, engagemangindex och hållbart medarbetarindex. För att målet ska anses vara helt uppfyllt ska resultatet vara inom spannet 85-100 för samtliga index.

Resultatet visar att det görs förflyttningar inom målet i positiv riktning. För att få till en intern kultur som präglas av tillit, behövs det arbetas med aktiviteter och beteenden som ger förutsättningar både för kultur och för strukturer. Region Gotlands chefer och ledare är nyckelfunktioner i denna förflyttning. För att utveckla ledarskapet inom regionen har det tagits fram en gemensam grundplatta omfattande fyra utbildningsdagar riktat till alla chefer, både för nya och de som arbetat länge. Den gemensamma grundplattan omfattar fördjupning kring det tillitsbaserade ledarskapet, roller, grupper och kommunikation.

Utöver det har även en dag i det tillitsbaserade ledarskapet för teamledare/arbetsledare tagits fram och genomförts. Regionens ledarstrategi har setts över och reviderats under året.

Att stärka medarbetarskapet är också viktigt. Nästa steg är att ta fram ram riktning och grundplatta även för regionens medarbetarskap. Under året har arbetet med att förenkla och förbättra introduktion, information och systemstöd för chefer fortsatt. Alla förvaltningar har identifierat aktiviteter som bedöms ge förflyttning till en tillitsbaserad organisationskultur. Detta tillsammans med det regionövergripande arbetet bedöms ha en positiv effekt på hela regionen.

För att förbättra resultatet ytterligare behöver arbetet med att ge chefer och medarbetare rätt förutsättningar för att kunna utföra ett tillitsbaserat ledar- och medarbetarskap fortsätta. Fokus behöver även vara på att fortsätta arbetet för en god arbetsmiljö och aktiviteter som gör att fler medarbetare vill rekommendera Region Gotland som arbetsgivare.

13. INDIKATOR	2023	2022	2021	2020
Team effektivitetsindex	73	71	70	70
- kvinnor	73	71	70	70
- män	73	75	73	73
Ledarskapsindex	75	75	73	72
- kvinnor	75	75	74	72
- män	76	79	77	76
Engagemangindex	80	75	75	75
- kvinnor	81	76	76	76
- män	77	76	75	75
Hållbart medarbetarindex (HME)	81	80	80	79
- kvinnor	82	81	81	80
- män	80	81	80	80

Mål 14. Region Gotland lyckas kompetensförsörja genom aktivt och strategiskt arbete

Målet bedöms delvis uppfyllt och de aktiviteter som genomförts regionövergripande samt på förvaltningarna bedöms stödja målet.

Inom regionen får vi fler och fler bristyrken och därmed allt svårare att rekrytera till alla uppdrag. Insatser för att både attrahera nya, men främst behålla befintliga medarbetare behöver prioriteras. Att ha en god arbetsmiljö med aktiva ledare och medarbetare som kan rekommendera Region Gotland som arbetsgivare är avgörande för att klara våra uppdrag.

Fler medarbetare kan rekommendera Region Gotland som arbetsgivare, närmare 27 % (ambassadörer) har fyllt i nio eller tio på den tiogradiga skalan. Antalet heltidsanställda medarbetare fortsätter att öka, 87 % av samtliga månadsanställda. Både mertid och övertid har minskat.

Vad gäller arbetet med strategisk och hållbar bemanning så har året präglats av de nya arbetstidsreglerna. Arbetet med att få till förändringen innan starten i oktober genomfördes i god samverkan med fackliga organisationer. Ett fortsatt arbete med att få till kunskap, stöd och struktur i frågor kring bemanning behöver fortsätta.

Regionens instagramkonto #viarregiongotland ger medarbetare möjlighet att visa upp sin arbetsvardag. Kontot har närmare 10 000 följare. Utveckling av regionens intranät har bidragit till att skapa förutsättningar för chefer och medarbetare att vara mer aktiva och få rätt information. Almedalsveckan fortsätter att vara en plattform för att kunna visa upp regionens verksamheter och attrahera nya medarbetare. Mätningar på kandidatupplevelsen i samtliga rekryteringar har införts i syfte att utveckla den regiongemensamma rekryteringsprocessen så också stödet till rekryterande chefer såväl i processer som i systemstöd.

Alla regionens förvaltningar driver ett målmedvetet kompetensförsörjningsarbete. Det tillsammans med det regionövergripande arbetet bedöms ha en positiv effekt på hela regionens möjligheter och förutsättningar att behålla och attrahera medarbetare.

För att förbättra resultatet behöver arbetet med kompetensförsörjningen fortsätta. Fokus behöver vara på god arbetsmiljö, aktivt ledar- och medarbetarskap samt aktiviteter som lyfts i medarbetarundersökningens eNPS om vad som behövs för att kunna rekommendera Region Gotland som arbetsgivare.

14. INDIKATOR	2023	2022	2021	2020
Net Promoter Score (NPS)	-9	-13	-12	-14
- kvinnor	-6	-10	-8	-12
- män	-13	-9	-13	-9
Heltidsanställda av samtliga månadsavlönade, andel (%)	87	86	84	81
- kvinnor	86	84	82	78
- män	92	92	91	89
Arbetad mertid hos månadsavlönade (antal timmar)	37 697	42 106	39 382	45 441
- kvinnor	30 527	35 291	32 446	37 344
- män	7 170	6 815	6 937	8 098
Arbetad övertid hos månadsavlönade (antal timmar)	90 288	105 490	84 508	75 826
- kvinnor	58 551	70 390	54 677	51 235
- män	31 737	35 100	29 831	24 591

Mål 15. Region Gotland är en hälsofrämjande organisation där det aktiva förebyggande arbetsmiljöarbetet är i fokus

Bedömning: **DELVIS UPPFYLLD**

Målet bedöms delvis uppfyllt. De aktiviteter som genomförts regionövergripande samt på förvaltningarna bedöms stödja målet.

Ett av de viktigaste verktygen i det aktiva förebyggande arbetsmiljöarbetet är regionens samverkansavtal. Den partsgemensamma implementeringen och utvecklingen har fortsatt under 2023. Fokus har legat på medarbetarnivån och ett stödmaterial finns nu framtaget (tillämpningsanvisningar, mallar och filmer) på intranätet som hjälp att utveckla våra arbetsplatser, vår arbetsmiljö och våra verksamheter. Satsningar på att stärka skyddsombudsrollen har fortgått. I oktober uppmärksammades för andra året skyddsombuden och deras viktiga arbete genom skyddsombudens dag där cirka 160 deltagare träffades och fick kompetensutveckling.

Projektet God hälsa och hållbart arbetsliv, som startade hösten 2022, avslutades under året. Samtliga genomförda delprojekt adresserar ett långsiktigt perspektiv för att främja hälsa och ett hållbart arbetsliv. Ett särskilt fokus har legat på att fördjupa förvaltningarnas förmåga att arbeta mer proaktivt genom exempelvis

kunskapshöjningar vad gäller hälsa, rörelse och återhämtningens betydelse och en översyn av Region Gotlands hälsofrämjande insatser har genomförts.

Inom området digitalisering har förvaltning och utveckling av regionens systemstöd för arbetsmiljö varit ett prioriterat område.

Arbetet med att stärka chefers förutsättningar pågår där aktiviteter för att effektivisera processer inom anställning och introduktion har genomförts. Även uppdatering på intranätet, utbildningar för chefer samt omorganisationsprocessen har varit i fokus.

En positiv utveckling under 2023 är att korttidssjukfrånvaron har minskat i jämförelse med tidigare år.

För att öka måluppfyllelsen behöver arbetet kring chefers och medarbetares förutsättningar intensifieras. Faktorer som förutsättningar för att göra ett bra jobb, tillräcklig tid för återhämtning samt rimlig stressnivå i arbetet är faktorer som har stor påverkan på måluppfyllelsen.

15. INDIKATOR	2023	2022	2021	2020
Organisatorisk och social arbetsmiljöindex (OSA)	71	73	72	71
- kvinnor	71	72	72	71
- män	73	78	76	75
Chefer inom Region Gotland som skattar sin kompetens inom arbetsmiljöområdet som god, andel (%)	-	99	96	97
Medarbetare inom Region Gotland som uppnår de nationellt satta rekommendationerna för fysisk aktivitet, andel (%)	80	82	82	83
- kvinnor	80	82	81	82
- män	81	84	83	84
Korttidssjukfrånvaro, andel (%)	58	62	59	60
- kvinnor	57	60	57	58
- män	65	68	66	69

Ekonomi

Region Gotlands verksamhet ska vara ekonomiskt uthållig och i balans ur ett generationsperspektiv. Det innebär att vi ger kommande generationer goda förutsättningar att tillhandahålla offentlig service och välfärd. Vi använder inte mer resurser än de som finns och sätter oss inte i skuld till framtiden, det betyder att nettokostnadsutvecklingen inte kan överstiga intäkternas utveckling. Det innebär också att medel ska avsättas för att täcka kommande utbetalningar av pensioner samt att det finns tillräckliga marginaler för att parera oförutsedda kostnadsökningar och intäktsminskningar. Våra tillgångar ska vårdas och värdesäkras och samtliga resurser ska nyttjas på ett effektivt och hållbart sätt. Nämndernas verksamhet ska rymmas inom beslutad budget.

SAMMANFATTNING AV MÅLOMRÅDET

Årets resultat blev -2 mnkr. Den främsta orsaken till det negativa resultatet är en mycket hög kostnadsutveckling. Skatteintäkter och utjämningsbidrag har haft en god ökningstakt men täcker inte kostnadsökningarna.

Soliditeten har under året försämrats med 1,4 procentenheter och uppgick till 41,8 % vid årets slut. Vid periodens början 2020 var soliditeten 41,6 %. Detta innebär i praktiken att den ekonomiska ställningen är oförändrad och endast marginellt har närmast sig 45 %. Under den senaste femårsperioden har soliditeten legat förhållandevis stabilt mellan 42-43 % trots en mycket hög investeringsnivå.

Den höga nettokostnadsutvecklingen på 9,3 % beror både på kraftigt ökade kostnader och att riktade statsbidrag minskat mycket. Den höga inflationen och ett nytt pensionsavtal har gjort att pensionskostnaderna ökar med 60 % motsvarande 257 mnkr. Andra delar där kostnaderna ökat är bland annat för material, tjänster och personal. Skatteintäkter och generella statsbidrag ökade med 5,1 % jämfört med föregående år, vilket är lite lägre än den genomsnittliga ökningen för de senaste fem åren på 5,4 % men samtidigt en bra ökningstakt. För att behålla en bra balans i ekonomin ska inte nettokostnaderna öka mer än skatteintäkter och bidrag. Under den senaste femårsperioden ligger den genomsnittliga ökningen av verksamhetens nettokostnader på 6,0 % och skatteintäkter och generella statsbidrag har ökat i genomsnitt 5,4 % per år.

Nämnderna har ett mycket stort underskott på -241 mnkr som en följd av den höga nettokostnadsutvecklingen. Endast tre av sju nämnder klarar sin budget eller har överskott; tekniska nämnden, socialnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har ett mycket stort underskott på 229 mnkr. Även barn- och utbildningsnämnden, miljö- och byggnämnden och regionstyrelsen (räddningstjänst) har underskott. Socialnämnden har ett stort underskott för LSS men som kompenseras av överskott i äldreomsorgen. I de prognoser som gjorts under året har underskott prognostiserats och beslut har tagits om att nämnderna ska säkerställa att ordinarie verksamhet rymms inom beslutad budget och då vidta nödvändiga åtgärder för att bedriva verksamhet inom budget.

Enligt beslut ska 50 mnkr per år avsättas till pensionsmedelsförvaltningen. Anledningen är att det ska finnas finansiella medel för framtida pensionsutbetalningar och slippa undanträngningseffekter på framtida investeringar. På grund av god likviditet har 150 mnkr i nya medel avsatts till pensionsmedelsförvaltning under 2023. Totalt uppgår nu avsatta medel till 658 mnkr.

Sammantaget görs bedömningen att den ekonomiska hushållningen varit godtagbar under rådande förutsättningar. Den finansiella ställningen har försvagats men är fortfarande god. Nämnderna har en ekonomisk obalans till följd av en hög nettokostnadsutveckling. Åtgärder för att bromsa kostnadsutvecklingen framöver måste vidtas. Samtidigt innebär den demografiska utvecklingen med stora kompetensförsörjningsbehov stora utmaningar framåt.

Mål 16. Budgeterat resultat uppgår till minst 2 procent av nettokostnaden

Bedömning: EJ UPPFYLLT

Målet är inte uppfyllt då det budgeterade resultatet på 96 mnkr motsvarar 1,5 % av verksamhetens nettokostnader.

Den snabbt stigande inflationen under 2022 fick stora konsekvenser för pensionskostnadernas utveckling 2023 men även för kostnadsutvecklingen på varor och tjänster. Effekten av detta blev känt under hösten 2022 och regionfullmäktige ville i så hög grad som möjligt kompensera nämnderna för kostnadsökningar. Regionfullmäktiges budgetbeslut innebar att nämndernas budgetar utökades med 6,4 % motsvarande 371 mnkr samt att medel avsattes för en stor ökning av pensionskostnaderna. För

att finansiera detta så budgeterades stora reavinster på 115 mnkr. Sammantaget innebar detta att det budgeterade resultatet landade på 96 mnkr och nådde då inte upp till det finansiella målet.

Den långsiktiga målnivån är ett budgeterat resultat som uppgår till minst 2 % av nettokostnaden. För att kunna investera i den takt som planeras utan att behöva öka låneskulden samt för att kunna avsätta medel för att trygga pensionsutbetalningar framåt behöver resultatet vara på den nivån. Regionen behöver också ha tillräckliga marginaler för att parera oförutsedda kostnadsökningar och intäktsminskningar.

16. INDIKATOR

	2023	2022	2021	2020
Budgeterat resultat i förhållande till verksamhetens nettokostnad (%)	1,5	2,2	1,0	3,3

Mål 17. Region Gotland har ett resultat som uppgår till minst 2 procent av nettokostnaden

Målet är inte uppfyllt då resultatet uppgår till -2 mnkr.

Balanskravsresultatet uppgår till -136 mnkr efter att årets resultat justerats för reavinster och orealiserade vinster/förluster i värdepapper. Det negativa balanskravsresultatet motsvarar -2,0 % av nettokostnaderna. Den främsta orsaken till det negativa resultatet är en mycket hög kostnadsutveckling. Skatteintäkter och utjämningsbidrag har haft en god ökningstakt men täcker inte kostnadsökningarna.

Den höga nettokostnadsutvecklingen på 9,3 % beror både på kraftigt ökade kostnader och att riktade statsbidrag minskat mycket. Den höga inflationen och ett nytt pensionsavtal har gjort att pensionskostnaderna ökar med 60 % motsvarande 257 mnkr. Även kostnader för material, tjänster och personal ökar mycket. Kostnader för material ökar med 12 %, löner och sociala avgifter ökar med 7 % och hyrpersonal ökar med 16 %. De riktade statsbidragen minskar med 18 % motsvarande 148 mnkr och det är inom hälso- och sjukvården som statsbidragen minskat mest. Statsbidragen koplade till pandemin finns inte längre kvar.

Bedömning: **EJ UPPFYLLT**

Nämnderna har ett mycket stort underskott på -241 mnkr som en följd av den höga nettokostnadsutvecklingen.

Skatteintäkter och generella statsbidrag ökade med 5,1 % jämfört med föregående år, vilket är lite lägre än den genomsnittliga ökningen för de senaste fem åren på 5,4 % men samtidigt en bra ökningstakt. De generella statsbidragen ökade med 4,7 % motsvarande 86 mnkr jämfört med föregående år. Inkomstutjämningsbidraget ökade med 5,9 % och stod för huvuddelen av ökningen av generella statsbidrag och utjämningsbidrag. Skatteintäkterna hade en hög ökningstakt på 5,3 % till följd av en god utveckling av skatteunderlaget. Skatteintäkterna blev 237 mnkr högre än 2022.

För att klara regionens långsiktiga resultatmål och samtidigt klara kravet på en god ekonomisk hushållning krävs att nettokostnaderna över tid inte ökar mer än skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämningsbidrag.

17. INDIKATOR	2023	2022	2021	2020
Årets resultat i relation till verksamhetens nettokostnad (%)	0,0	3,9	3,5	2,5
Balanskravsresultat i relation till verksamhetens nettokostnad (%)	-2,0	4,7	1,9	1,6
Region Gotlands nettokostnadsutveckling exklusive jämförelsestörande poster (%)	12,6	5,0	4,5	4,2
Utveckling av skatteintäkter och bidrag (%)	5,1	5,8	5,5	6,3
Nämndernas nettokostnadsutveckling (%)	9,9	4,9	3,8	4,2
Utveckling av nämndernas nettobudget (%)	6,4	4,5	4,8	3,9

Mål 18. Region Gotlands ekonomiska ställning stärks genom att soliditeten varje år förbättras och närmar sig 45 procent vid mandatperiodens slut

Målet är inte uppfyllt. Soliditeten har under 2023 försämrats med 1,4 procentenheter och uppgår till 41,8 % vid årets slut. Vid periodens början 2020 var soliditeten 41,6 % och innebär i praktiken att den ekonomiska ställningen är oförändrad och har endast marginellt närmats sig 45 %.

Av betydelse för bedömningen av den ekonomiska ställningen är också i vilken utsträckning finansiering av investeringar med egna medel kunnat göras samt hur likvida medel och avsatta pensionsmedel i förhållande till total pensionsförpliktelse utvecklats. Av betydelse är också hur låneskulden utvecklas.

Samtliga investeringar på 667 mnkr har finansierats utan att långfristiga lån har tagits upp. Låneskulden har istället amorterats med 5 mnkr och uppgår till 380 mnkr. Nya medel på 150 mnkr har satts av till pensionsmedelsplaceringarna. Avsatta pensionsmedel i förhållande till total pensionsförpliktelse uppgår till närmare 18 %. Likvida medel har minskat från 401 mnkr till 8 mnkr och kontokrediterna nyttjades med 91 mnkr på balansdagen.

Bedömning: **EJ UPPFYLLT**

Av betydelse för den ekonomiska ställningen är också hur soliditeten inklusive pensionsskulden i ansvarsförbindelsen utvecklas. Under den senaste femårsperioden har den förbättrats med 6,6 procentenheter och uppgår nu till 9,8 %.

Sedan mandatperiodens början har soliditeten inte uppnått 45 % trots bra resultatnivåer. Anledningen är att balansomslutningen ökat mer än eget kapital. Det beror framför allt på att omsättningstillgångarna ökat men också på genomförda investeringar. En god utveckling av den ekonomiska ställningen kräver en balans mellan kassaflödet från den löpande verksamheten och investeringsverksamheten.

Under den senaste femårsperioden har soliditeten legat förhållandevis stabilt på mellan 42-43 % trots en mycket hög investeringsnivå. Det har varit möjligt genom goda resultatnivåer och fastighetsförsäljningar som genererat reavinster och lättat balansräkningen. Det svaga resultatet i kombination med de höga investeringsutgifterna gör dock att soliditeten minskat relativt mycket 2023.

18. INDIKATOR	2023	2022	2021	2020
Avsatta pensionsmedel i förhållande till total pensionsförpliktelse (%)	17,7	13,2	13,3	7,3
Soliditet	41,8	43,2	43,1	41,6
Egenfinansiering av investeringar i skattefinansierad verksamhet (%)	98	203	224	215

Foto: Linnea Ronström

Nämnder och Förvaltningar

Här ges en övergripande bild av Region Gotlands nämnder och förvaltningars verksamhet. Information ges kring viktigare händelser, bidrag till måluppfyllelse, ekonomi samt utveckling på sikt. Slutligen presenteras utvalda verksamhetsmått samt en övergripande bild av nämndens resultaträkning och medarbetarstatistik.

Gotland har bra förskolor och skolor, en mycket väl fungerande sammanhållen anpassad skola och en attraktiv kulturskola enligt mätningar.

Politikerorganisationen

REGIONFULLMÄKTIGES ORDFÖRANDE: **INGER HARLEVI (M)**

REGIONSTYRELSENS ORDFÖRANDE: **MEIT FOHLIN (S)**

REVISIONENS ORDFÖRANDE: **BARBRO HEJDENBERG-RONSTEN (C)**

ÖVERFÖRMYNDARNÄMNDENS ORDFÖRANDE: **SUSANNE LINDSTRÖM (S)**

PATIENTNÄMNDENS ORDFÖRANDE: **JESSICA PALMGREN (S)**

VALNÄMNDENS ORDFÖRANDE: **ELEONORE HEMSTRÖM (S)**

Under begreppet politikerorganisationen redovisas det samlade resultatet för anslagen för regionfullmäktige, regionstyrelse, revision, överförmyndarnämnd, valnämnd och patientnämnd. Det samlade resultatet för 2023 är följande:

RESULTAT 2023, tkr

Regionfullmäktige	+365
Regionstyrelse	+1 606
Revision	+57
Överförmyndarnämnd	+1 600
Patientnämnd	+394
Valnämnd	-48
Totalt resultat	+3 975

Regionfullmäktiges och regionstyrelsens resultat hänförs till överskott i budgeten för arvoden. Detta beror på att det tillskott som tillfördes för förlorad arbetsinkomst, där regelverket justerades inför året, överstiger utbetalad ersättning. Till detta tillkommer överskott i respektive anslag för representation.

Revision och valnämnd uppvisar i princip balans mot budget. Överförmyndarnämnden redovisar ett överskott i huvudsak kopplat till lägre kostnader än budgeterat för ställföreträdare, samt lägre kostnader för kansli och nämnd. Patientnämndens överskott beror i huvudsak på vakans i kansliet.

REGIONENS FÖRTROENDEVALDA REVISORER

De förtroendevalda revisorernas uppdrag är definierat i kommunallagen och innebär att årligen granska verksamheten och pröva ansvarstagandet i styrelse och nämnder. Revisorerna ska dessutom uttala sig om detta i revisionsberättelsen till regionfullmäktige.

Revisorernas arbete präglas av integritet och oberoende. Därför väljer revisorerna självständigt vilken verksamhet som ska granskas och hur det ska ske. De förtroendevalda revisorerna är ingen nämnd eller styrelse, utan var och en har rätt att ha en egen uppfattning i ansvarsfrågan. Revisorerna är nio till antalet och har under året biträtt av revisorer från KPMG.

Under 2023 uppgick kostnaderna för regionens revision till 4,265 mnkr vilket är 57 tkr lägre än tilldelad budget. Följande granskningar har bildat underlag för bedömningen 2023:

- årsredovisning och delårsrapport
- intern kontroll i lönehanteringsprocessen
- regionens arbete för att säkerställa kompetensförsörjningen
- regionens arbete med miljömål
- avvikelshantering i hälso- och sjukvården
- effektivitet/produktivitet i sjukvården
- arbetsmarknadsinsatser
- vuxenutbildning
- styrning av färdtjänst
- bemanning inom hemtjänsten
- framtidens äldreomsorg
- styrning och uppföljning av insatser för barn och unga
- informations- och cybersäkerhet
- grundläggande granskning av regionstyrelsen och samtliga nämnder

Revisionsrapporterna återfinns i sin helhet på regionens hemsida och en sammanfattning av granskningsresultatet finns i revisionens redogörelse som bifogas revisionsberättelsen.

ÖVERFÖRMYNDARNÄMNDEN

Enligt lag ska det i varje kommun finnas en överförmyndare eller en överförmyndarnämnd. Region Gotland har en överförmyndarnämnd med tre ordinarie ledamöter och tre ersättare. Överförmyndarnämnden ska efter ansökan eller anmälan utreda behov av god man, förvaltare eller förmyndare för personer som av olika anledningar inte kan förvalta sin egendom, bevaka sin rätt och sörja för sin person. Nämnden ansvarar därefter för tillsyn över ställföreträdarens förvaltning av de enskildas tillgångar. Nämnden utövar också viss kontroll över föräldrar och övriga förmyndare. Kontrollen gäller i första hand de barn som äger tillgångar över åtta prisbasbelopp eller del i fastighet. Nämnden utser även god man för ensamkommande barn som anländer till Gotland efter anvisning av Migrationsverket eller genom placering av annan kommuns socialtjänst.

Viktigare händelser

2023 har varit ett stabilt år för nämnden. Verksamheten har fungerat väl. Nya ledamöter har tillkommit efter valet 2022 och en del förändringar har skett i kansliets personalgrupp.

Bidrag till måluppfyllelse

En del mål har inte uppfyllts men resultatet har gått i rätt riktning. 2023 har varit det mest framgångsrika året någonsin avseende tempot i granskningen av årsräkningar. Nämnden fortsätter sin digitaliseringsutveckling. Nämnden och dess kansli uppvisar höga förtroendesiffror. 91 % av de tillfrågade ställföreträdarna säger sig vara nöjda med nämnd och kansli. Nämnden uppvisar ett positivt resultat om 1,6 mnkr för 2023. Största delen av överskottet är hänförligt till att en större andel av huvudmännen betalar sin ställföreträdarens arvode själv.

Utveckling på sikt

2024 kommer bli dyrare för nämnden då höjningen av prisbasbeloppet kommer slå igenom. Nämndens tilldelade budget är tillräcklig. Nämnden följer också utvecklingen av SOU 2021:36 vilken kan komma att ge nämnden fler och mer omfattande uppgifter.

PATIENTNÄMNDEN

Patientnämndens uppdrag är att hjälpa patienter och närstående att framföra klagomål på vården men även bistå med information så att patienter kan tillvarata sina intressen i vården och främja kontakten mellan patient och vårdpersonal. Patientnämndens uppdrag är även att årligen analysera klagomål och genom det bidra till kvalitetsutveckling och hög patientsäkerhet i vården och till att verksamheterna inom hälso- och sjukvården anpassas efter patienternas behov och förutsättningar. Patientnämnden ska även, vid önskemål, förordna stödperson till patienter under tvångsvård.

Viktigare händelser

Antalet inkomna klagomål har ökat med 28 %, vilket är en markant ökning jämfört med tidigare år. Det lagstadgade uppdraget har prioriterats i förhållande till verksamhetens ut-

vecklingsområden som har fått stå tillbaka, exempelvis digitalisering av handläggningen. Den årliga rapporten över föregående års klagomål innefattade en utökning av kvalitativ analys. En informationssatsning har inletts med initialt fokus på vårdcentralernas personalgrupper. Samverkan med ansvariga för patientsäkerhet inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen har utökats och lett till förbättringar i gemensamma processer. Utökad samarbete med psykiatriin gällande stödpersonsverksamheten har inletts.

Bidrag till måluppfyllelse

Under året har patientnämnden särskilt bidragit till måluppfyllelsen inom området tillgänglighet, men även gällande delaktighet och till viss del kvalitet. Ekonomin visar ett överskott på 394 tkr. Detta beror bland annat på att personalkostnaderna varit lägre än beräknat.

Utveckling på sikt

Inflödet av klagomål antas bli fortsatt högre än under 2022 och tidigare. Informationssatsningen fortsätter, särskilt inriktad mot relevanta målgrupper inom socialnämndens verksamheter och på att förbättra informationen om patientnämnden. Inledande arbete för att byta handläggningssystem planeras under 2024.

VALNÄMNDEN

Kommunen är enligt lag skyldig att genomföra allmänna val till riksdag, kommunfullmäktige, delegatsval till Europaparlamentet samt eventuella folkomröstningar.

Valnämnden och dess kansli har till uppgift att förordna och utbilda röstmottagare, administrera vallokaler och förtidsröstningslokaler, samt tillhandahålla och distribuera valmaterial till förtidsröstning och vallokaler. Utöver detta ansvarar valnämnden också för att i samråd med aktörer som Valmyndigheten, Länsstyrelsen, polisen, säkerhetsbolag och PostNord genomföra säkra val och därmed upprätthålla förtroendet för det svenska valsystelet. Valnämnden har genomfört två sammanträden under hösten för att påbörja planeringen inför EU-valet 2024.

VERKSAMHETSMÅTT

	2023	2022
ÖVERFÖRMYNDARNÄMNDEN		
Antal aktiva ärenden	962	984
varav		
- god man ensamkommande barn	4	5
- särskild förordnad vårdnadshavare	29	29
- förvaltare	90	90
- god man	587	611
Handläggningstid från inkommen ansökan till yttrande, dagar	74,9	95

PATIENTNÄMNDEN

Antal klagomål	345	270
varav		
- somatisk specialistvård	153	121
- psykiatri	32	35
- primärvård	130	94
- tandvård	18	8
- kommunal vård	7	7
- övrig verksamhet	5	4
- övrig vård	0	1
Antal tillsatta stödpersoner	2	2

RESULTATRÄKNING, tkr

	Budget 2023	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Verksamhetens intäkter		89	2 038
Verksamhetens kostnader	-34 698	-30 812	-32 666
Verksamhetens nettokostnader	-34 698	-30 723	-30 628
Kommunbidrag	34 698	34 698	33 815
Årets resultat	0	3 975	3 187

Regionstyrelsen

ORDFÖRANDE: MEIT FOHLIN (S)

REGIONSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

REGIONDIREKTÖR OCH FÖRVALTNINGSCHEF: STEFAN HOLLMARK

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN, RÄDDNINGSTJÄNST

FÖRVALTNINGSCHEF: LISE LANGSETH

REGIONSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

VIKTIGARE HÄNDELSER

Mot bakgrund av lågkonjunkturen och de ökade kostnaderna, framförallt för att bedriva hälso- och sjukvård, kommer samtliga verksamheter påverkas och olika besparingar kommer att behövas genomföras framöver. En långsiktig finansiell analys av Region Gotlands förutsättningar genomfördes under året och den visade att den demografiska utvecklingen kommer att leda till ökade kostnader för flera verksamheter. Det är därför viktigt att alla verksamheter fortsätter att arbeta med effektivisering och prioriteringar och att investeringsvolymerna hålls på väl avvägda nivåer. Samtidigt är det viktigt att kontinuerligt följa nämndernas kostnadsutveckling och utgifterna för de olika investeringsprojekten.

Det rådande världsläget har bidragit till ett förstärkt arbete med risk- och sårbarhetsanalyser, kontinuitetsplanering och försörjningsberedskap. Detta arbete ställer krav på verksamheterna i form av arbetsinsats, kunskapshöjning och lär även på sikt påverka ekonomin. Exempel på verksamheter i förvaltningen som blivit berörda är IT då cyberhoten ökade, måltidsverksamheten där det inventerades krismenyer, krislager och krisplaner och upphandling som arbetat med försörjningsberedskap. Almedalsveckan krävde också mer insatser kopplat till beredskap och säkerhet.

Vattenlarmet i Visby med omnejd, då bakterier upptäcktes i det kommunala vattnet, satte regionens krisberedskap på prov. Verksamheter inom regionstyrelseförvaltningen som främst påverkades var kommunikation, måltid och beredskap.

Regionfullmäktige har beslutat om en ny styrmodell med fem prioriteringar och 39 mål. Fyra av målen är nämndgemensamma och övriga mål är riktade till specifik nämnd där regionstyrelseförvaltningen har tilldelats fem av dem. Fullmäktige har även antagit genomförandeprogrammet kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland. Samtliga tre genomförandeprogram som är kopplade till den regional utvecklingsstrategi är därmed antagna.

BIDRAG TILL MÅLUPPFYLLELSE

Inom samhällsperspektivet har förvaltningen bidragit till utvecklingen av det gotländska samhället genom åtskilliga aktiviteter och genom förvaltningens grunduppdrag. Samtidigt har pandemi och ett förändrat världsläge påverkat och fortsätter att påverka hela samhället. Detta har bland annat medfört specifika insatser för att motverka negativa konsekvenser för närings-, kultur- och fritidsliv. Det förändrade världsläget har även inneburit prioriteringar på beredskaps- och säkerhetsområdet.

Ett fokus under de senaste fyra åren har varit framtagandet av Vårt Gotland 2040 - en regional utvecklingsstrategi för en långsiktig hållbar utveckling för Gotland. För att konkretisera vad som behöver göras på kort sikt i strategin har tre genomförandeprogram tagits fram. Programmen preciserar mål och

prioriterade insatsområden fram till 2027 där samhället tillsammans behöver kraftsamla för att målen till 2040 ska uppnås. Programmen förväntas ge ytterligare driv för frågor inom följande områden; Klimat, miljö och energi, näringslivets förutsättningar och innovation samt hälsa och social välfärd.

De antagna kultur-, fritids- och biblioteksplanerna liksom mat och måltidspolicyn är andra styrande dokument som också bidrar till att nå en långsiktig hållbar utveckling för Gotland.

Inom verksamhetsperspektivet har förvaltningen arbetat med tillgänglighet, bemötande och att effektivisera processer på olika sätt. Nämnas kan:

- införande av e-arkiv
- utveckling av ärendeberedningsprocess
- utveckling av projektmodell
- införande av visselblåsarfunktion
- utvecklingsinsatser inom måltidsprocessen
- införande och utveckling av beslutsstöd
- nytt e-handel- och fakturasystem
- nytt upphandlingssystem
- utveckling av gotland.se och intranätet
- meröppna bibliotek och
- nya bidragsregler och rutiner för hantering av dessa

Förvaltningen har även ett särskilt uppdrag att hålla samman övergripande processer i koncernen och gör så bland annat via att leda strategiska nätverk och andra forum.

Förvaltningens resultat i de medarbetarenkäter som genomförts visar positiva värden avseende tillitsbaserad kultur, kompetensförsörjning och en hälsofrämjande organisation. Både medarbetare och chefer visar ett fortsatt högt engagemang och en hög motivation för sitt arbete.

EKONOMI

Årets resultat uppgår till 4,1 mnkr (10,0 mnkr, 2022). Det positiva resultatet förklaras främst av överskott i centrala anslag avseende bidrag, fackliga företrädare, förseningar i investeringar som medfört överskott inom kapital- och hyresbudgeten samt till en positiv semesterlöneskultsförändring. Detta tillsammans med ett antal andra positiva poster ger att förvaltningen har kunnat täcka upp kostnadsökningar beroende på den rådande inflationen exempelvis inom måltid och intäktsapp för Almedalsveckan.

UTVECKLING PÅ SIKT

Krig och ökad oro i världen har medfört att energiförsörjningsproblem och inflation kommer behöva hanteras över en längre tid. Sveriges kommuner och regioner rapporterar att offentlig sektor går mot ekonomiskt kärva tider och påvisar även kommande brist på arbetskraft, något som i olika utsträckningar påverkar samtliga verksamheter i förvaltningen. Förutom ekonomi och kompetensförsörjning så är säkerhetsfrågan avgörande.

Med utgångspunkt i regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030 kommer insatser inom samtliga hållbarhetsperspektiv ske.

Inom IT-sektorn sker en förflyttning av affärsmodeller från investering till drift i form av licenser per användare. Detta innebär i de flesta fall en kännbar kostnadsökning. Lagstiftningen ställer höga krav och viktiga beslut måste fattas kring hantering av data i molntjänster. Utvecklingen inom informations-säkerhetsarbete och systemförvaltning fortsätter.

Den demografiska utvecklingen med fler äldre och ungdomar men färre i arbetsför ålder skapar utmaningar för kompetensförsörjning. Bemannning kommer fortsätta att vara ett av de stora fokusområdena framåt, detta med hänsyn till kompetensförsörjningsläget där utmaning ses i att anställa medarbetare med rätt kompetens till offentlig sektor rent generell.

Överlag har den svenska befolkningen ett stabilt och högt förtroende för demokratiska institutioner. Den samlade forskningen pekar på utmaningar och i vissa fall hot mot vår demokrati. Sverige visar en negativ trend i Transparency Internationals index över upplevd korruption. Andra utmaningar finns i att välfärdsbrott upptäcks i allt större utsträckning i det offentliga Sverige och tilliten till institutioner minskar bland socioekonomiskt utsatta och unga. Orsaker till detta är bland annat olika former av utanförskap. För att kunna ha ett fortsatt högt förtroende till Region Gotlands demokratiska processer behöver dessa processer utvecklas och göras ännu mera kända både i organisationen och utanför.

Målet med den nya styrmodellen är en effektiv styrning som tar Region Gotland mot den önskade utvecklingen i samhället samt inom organisationen. Det finns mycket kvar att göra i att utveckla det samlade stödet till framförallt chefer. Arbetet går vidare 2024 med att beskriva Region Gotlands ledningssystem.

VERKSAMHETSMÅTT	2023	2022
REGIONSTYRELSEFÖRVALTNINGEN		
Medborgarinriktade tjänster		
Antal besök på turistbyrå	71 570	73 412
Antal besök på regionarkivet	2 130	2 090
Antal förfrågningar om handlingar på regionarkivet	1 411	1 291
Antal framtagna volymer, regionarkivet	2 678	2 881
Antal samtal, regionupplysningen	151 813	179 781
Antal besvarande samtal, regionupplysningen	132 322	169 114
Genomsnittlig köttid, regionupplysningen (sek)	15	15
Antal besök i reception Visborg, externa och interna	8 644	9 128
Kultur- och fritidsverksamhet		
Inomhusbad, antal besök	109 274	94 019
Nettokostnad per besök, kronor	75,64	84,13
Säsongsuthyrning, antal gästnätter	5 651	5 904
Idrottshallar, antal uthyrda timmar	28 066	26 152
Idrottsplatser, antal uthyrda timmar	7 826	8 567
Aktivitetsbidrag, antal godkända sammankomster		
- ungdomar	32 076	32 184
- pensionärer	3 026	2 407
- funktionshindrade	2 545	1 684
Bibliotek, antal fysiska besök	311 306	244 148
Bibliotek, antal media lån fysiska	361 837	337 258
Bokstart, antal hembesök	306	267
Bokstart, antal hembesök familjehemsplacerade barn	3	3

RÄDDNINGSTJÄNSTEN

Räddningstjänstens grunduppdrag är att förebygga bränder och andra olyckor samt att vid behov utföra akuta skadebegränsande insatser för att året om säkerställa ett gott skydd mot samhällsstörningar på Gotland. Alla bränder som förebyggs bidrar till ekologisk hållbarhet. Räddningstjänsten arbetar med att utveckla arbetsmetoder för att minimera användning av vatten, utveckla system för säker återvinning av släckvatten för att säkra tillgången till vatten av god kvalitet.

Ny organisation är införd, det innebär frigörande av arbetstid för förebyggande arbete och tillsyn samt planering för Räddningstjänst under höjd beredskap (RUHB).

Investeringar har genomförts för att färdigställa den nya övningsplatsen där räddningstjänsten kan öva på ett miljövänligt sätt. Nya släckbilar har inhandlats där en av tre har levererats. Resterande bilar kommer levereras 2024. De nya släckbilarna medför ett lägre klimatavtryck då fordonen uppfyller miljöklass euro 6.

Årets resultat uppgår till -11,7 mnkr (-9,0 mnkr, 2022). Den största orsaken är ökade personalkostnader. Personalkostnaderna påverkas främst av bristen på RIB-personal i Slite som hanterats med heltidsanställd personal från Visby. Omförhandlingen av avtalspension för räddningstjänstpersonal (Sap-R), ökade kostnader för drivmedel, hälsoundersökningar och utbildningar påverkar också resultatet negativt.

VERKSAMHETSMÅTT

	2023	2022
REGIONSTYRELSEFÖRVALTNINGEN (forts.)		
Måltidstjänster		
Antal beställda portioner inom:		
- förskola	456 408	426 569
- grundskola	1 196 694	1 083 342
- gymnasie/vuxenutbildning	278 926	286 760
- hälso- och sjukvård	82 200	87 431
- inom äldreomsorg	275 912	261 354
- äldreomsorg, ordinärt boende	53 063	37 490
Andel inköpta ekologiska livsmedel, % (värdet i kronor)	21	24
Andel inköpt svenskt kött, % (värde i kronor)	93	92
Andel inköpt närproducerade/gotländska livsmedel, % (värde kronor)	16	16
Andel vegetariska måltider, % (räknat på grundmeny)	30	28
Andel inköpt svensk kyckling, % (värde i kronor)	99	100
Koldioxidekvivalent	1,99	2,0
Administrativ verksamhet		
Lönehantering - antal lönespecifikationer	105 299	103 395
Kvalitet i löneutbetalningar, %	1,03	0,86
Andel extra utbetalningar pga fel, %	0,10	0,13
Stöd vid rekryteringar av chefer	56	68
Stöd vid rekrytering övriga	15	20
Antal hanterade fakturor, tusental	207	197
Andel elektroniska fakturor av hanterade fakturor, %	93	93
Antal kundfakturor	176 000	172 000
Fakturerat belopp, tkr	600 716	575 111
Andel påminnelser kundfakturor, %	10,3	10,4
Andel inkassoärenden, %	5,0	5,1
Andel e-fakturor, %	13,3	13,1
Andel fakturor till digitalbrevlåda, %	23,5	22,1
Andel SWE-fakturor, %	4,9	0,3
Antal protokollförda paragrafer, kansli (RF, RS, RSau, Regu, KFB)	1 141	1 110
Antal registrerade ärenden av registraturen	9 232	9 330
Antal registrerade handlingar av registraturen	51 096	55 560
Inkomna bidrag till förnyelsepriset	28	29
It-relaterade tjänster		
Antal supportärenden per dator	2,9	3,1
Servicenivå digital arbetsplats (DAP), %	92	94
Antal ärenden hanterat av it-supporten	30 272	35 378

Foto: Lena Fagerström/Region Gotland

Tack vare samverkan mellan Sjöfartsverket och Region Gotland följer numera en läkare med i helikoptern vid sjö- och flygräddningsuppdrag. Med det nya avtalet finns möjlighet att ge omedelbar intensivvård.

VERKSAMHETSMÅTT	2023	2022
RÄDDNINGSTJÄNST		
Totalt antal larm	728	678
<i>varav</i>		
- IVPA (i väntan på ambulans)	166	145
- brand ej i byggnad	106	63
- brand i byggnad	60	79
- trafikolycka	71	81
- automatlarm	165	139
- hjärtstoppslarm	47	61
- annat sjukvårdslarm	88	84
- annan hjälp till ambulans	12	13
Tillsyn enligt LSO (lag om skydd mot olyckor)	67	84
Tillsyn LBE (lagen om brandfarliga och explosiva varor)	11	3
Samplanerad tillsyn (LSO+LBE)	11	10

RESULTATRÄKNING, tkr	Budget 2023	Bokslut 2023	Bokslut 2022
REGIONSTYRELSE-FÖRVALTNINGEN			
Verksamhetens intäkter	243 698	269 771	251 166
Verksamhetens kostnader	-674 616	-701 033	-703 711
Avskrivningar	-26 278	-22 078	-20 484
Internränta	-843	-631	-553
Verksamhetens nettokostnader	-458 038	-453 972	-473 583
Kommunbidrag	458 038	458 038	482 114
Årets resultat	0	4 066	8 531
Budgetavvikelse		4 066	10 021
Nettoinvesteringar	60 085	29 121	19 917

RESULTATRÄKNING, tkr	Budget 2023	Bokslut 2023	Bokslut 2022
RÄDDNINGSTJÄNST			
Verksamhetens intäkter	4 800	4 468	4 291
Verksamhetens kostnader	-62 364	-73 592	-65 790
Avskrivningar	-3 947	-4 117	-3 801
Internränta	-371	-294	-244
Verksamhetens nettokostnader	-61 882	-73 535	-65 544
Kommunbidrag	61 882	61 882	56 580
Årets resultat	0	-11 653	-8 964
Nettoinvesteringar	13 374	6 541	7 535

MEDARBETARE

REGIONSTYRELSEFÖRVALTNINGEN	2023	2022
Antal anställda	511	505
<i>varav</i>		
- män	172	167
- kvinnor	339	338
- tidsbegränsat anst	36	53
Personalkostnad, tkr	337 158	302 698
Personalkostnad i % av verksamhetens kostnader	48	43
Sjukfrånvaro inkl timavlönade, %	4,2	5,8

MEDARBETARE

RÄDDNINGSTJÄNST	2023	2022
Antal anställda	59	56
<i>varav</i>		
- män	54	52
- kvinnor	5	4
- tidsbegränsad anställning	7	6
Personalkostnad, tkr	56 278	50 030
Personalkostnad i % av verksamhetens kostnader	76	76
Sjukfrånvaro inkl timavlönade, %	4,0	5,6

Regional samverkansstruktur och partnerskapet

Inom Region Gotland finns en samverkansstruktur för barn och unga, för vuxna och äldre, och för kunskapsstyrning psykisk hälsa. Arbetet inom respektive samverkansområde bidrar på olika sätt och omfattning i omställningen till Hälsa genom hela livet samt enligt Region Gotlands handlingsplan för psykisk hälsa.

SAMVERKANSOMRÅDE BARN OCH UNGA

Fokus på det förebyggande arbetet och tidiga insatser fortsätter. En samverkansmodell mellan första linjen, socialtjänst, elevhälsa och skola har övergått från projekt till permanent arbetssätt med att vid tidig upptäckt kunna erbjuda barn och familjer samordnat stöd. För att öka gotländska familjers och blivande föräldrars möjlighet till att navigera mellan den mängd stöd och insatser som erbjuds inom regionen har informationen på 1177.se och gotland.se samlats, förtydligats och förenklats. En samlingssida finns nu upprättad om de föräldraskapsstödjande program och insatser som erbjuds inom Region Gotland. Under året har flera kompetenshöjande insatser genomförts för medarbetare under året, till exempel fler utbildade i förebyggande föräldrastödsprogram.

SAMVERKANSOMRÅDE VUXNA OCH ÄLDRE

Samverkansområdet håller fortsatt fokus på utskrivningsprocessen från lasarettet och från heldygnsvården inom psykiatri. Under året har de nya arbetssätten följts upp och vissa justeringar gjorts.

Under året har också en upphandling genomförts av en så kallad kommunikationsplattform men inget avtal är ännu tecknat med leverantör.

Uppdraget Sjukvård i hemmet – primär vård har återupptagits och flera aktiviteter har identifierats som behöver genomföras för att uppdraget ska lyckas. Uppdraget Sjukvård i hemmet – specialiserad palliativ vård har under året arbetat fram nya rutiner för den sista stora patientgruppen, de med neurologiska sjukdomar. Dessa har utvärderats och kommer inom kort fastställas. Även i år gjordes ett utskick till alla över 65 år på Gotland med information om gotland.se/senior.

SAMVERKANSOMRÅDE KUNSKAPSSTYRNING PSYKISK HÄLSA

Under 2023 har ett arbete gjorts kring psykisk hälsa på primärvårdsnivå och i primärvårdsnära verksamheter. Tio utvecklingsområden identifierades och inom ramen för Hälsa genom hela livet har en plan utformats för hur respektive utvecklingsområde ska tas om hand. Under 2023 har även en förstudie utifrån samsjuklighetsutredningens förslag påbörjats. Förstudien syftar till att göra en analys av hur nuläget förhåller sig till förslagen i samsjuklighetsutredningen när det gäller ekonomiska resurser, lokaler, personal, kompetens med mera. Förstudien ska också lämna förslag på hur Region Gotland behöver förbereda sig och skapa förutsättningar inför eventuellt beslut. Förstudien ska slutföras under mars 2024.

I arbetet med aktiviteter i handlingsplan för psykisk hälsa har, förutom de aktiviteter som rör barn och unga, fokus under 2023 varit målområdena HBTQI+, anhöriga och delaktighet.

PARTNERSKAP

Partnerskapet har två huvudinriktningar, forskning och innovation samt utbildning och studentsamverkan. Inriktningen innovation eftersträvar en önskad effekt på längre sikt av att partnerskapet ska möjliggöra mera forskningssamverkan och annan samverkan. En stor del av partnerskapet med Uppsala universitet har under de senaste två åren fokuserat på forsknings- och innovationsområdet genom projektet Innovationssystem Gotland där medarbetare inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen fick möjlighet att genomföra förstudier kopplade till verksamhetsutveckling i samverkan med forskare från universitetet. Detta bedöms ha ökat medarbetarnas kompetens och kapacitet att fortsatt utveckla verksamheten genom forskningssamverkan. Aktörer i projektet har varit Region Gotland, Uppsala universitet och Science Park Gotland i syfte att stärka det gotländska innovationssystemet och näringslivet.

Tekniska nämnden

TEKNIKFÖRVALTNINGEN

ORDFÖRANDE: **MARIETTE NICANDER (M)**

FÖRVALTNINGSCHEF: **PATRIC RAMBERG**

VIKTIGARE HÄNDELSER

2023 har varit ett synnerligen turbulent år. En orolig omvärld har på många sätt påverkat förvaltningen. Ett ökat behov av att arbeta med beredskap och kontinuitetsplanering har blivit allt tydligare. Oron har direkt och indirekt haft en tydlig påverkan på förvaltningens verksamheter i form av ökad inflation, stigande räntor och materialpriser vilket fått en direkt påverkan på både resultat och ökade investeringskostnader.

2023 har även varit ett händelserikt år som i stort sett avlöp väl i förvaltningens verksamheter. En händelse som sticker ut är att förvaltningen i november fick gå ut med en rekommendation att koka det vatten som skulle drickas då det innehöll Clostridium Prefringens¹. Vidare tog förvaltningens klimatarbete ett ordentligt steg framåt under året. Med ett internt pris på CO₂-utsläppen i botten togs beslut om ett byte av drivmedel från diesel till HVO100 vilket medför en betydande reduktion av förvaltningens klimatavtryck. Ett omfattande arbete har även bedrivits för att ta fram en klimatanpassningsplan som kommer att stötta flertalet av verksamheterna framöver i att forma ett samhälle som står rustat för kommande förändringar. Ett antal aktiviteter har vidtagits för att förbättra luftkvaliteten i Visby som periodvis har innehållit alldeles för höga partikelnivåer, PM-10. Halkbekämpning sker nu med granitkross vilket kommer utvärderas varpå beslut kan fattas om att eventuellt vidta ytterligare åtgärder.

BIDRAG TILL MÅLUPPFYLLELSE

Inom samhällsperspektivet har förvaltningen bidragit på flera olika sätt. Arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser, kontinuitetsplanering och försörjningsberedskap har stärkts. Under året genomfördes övningar inom bland annat distribuering av nödvatten till de mest sårbara och samhällsviktiga verksamheterna. Lite senare på året upptäcktes bakterie i det kommunala vattnet och förvaltningen kunde installera nödvatten på lasarettet inom ett dygn. Nämnden har vidare fattat beslut om att gå över till HVO100 i cisternen på Skarphäll, vilket kommer sänka hela förvaltningens koldioxidutsläpp med 23 %. Andel fossiloberoende fordon i kommunorganisationen uppgår till 66,4 %, i jämförelse med rikets medel på 48,8 %. Förvaltningen har arbetat med uppdraget från regionfullmäktige kring att möjliggöra laddinfrastruktur runt hela ön. Bland annat har all kvartersmark och alla Region Gotlands fastigheters parkeringar inventerats för att hitta attraktiva platser för etablering. Förvaltningen har också tagit fram riktlinjer för laddinfrastruktur på Region Gotlands mark som behandlas av tekniska nämnden i början av 2024.

Inom verksamhetsperspektivet bidrar förvaltningen till samtliga mål. Förvaltningen arbetar ständigt med förbättringar, digitalisering, innovation och förnyelseprång. Under årets förnyelsedag gick två av priserna till teknikförvaltningen. Vi trampar mot framtiden vann årets förnyelsepris och Spara vatten - öns viktigaste utvecklingsfråga vann temapriset hållbarhet.

Inom medarbetarområdet visar resultat att förvaltningen gör en tydlig förflyttning mot en mer tillitsbaserad kultur samt att målet kring kompetensförsörjning är helt uppfyllt. Förvaltningens attraktivitet ökar hos medarbetarna, andelen heltider ökar, overtid och mertid minskar, vilket sammantaget bidrar till förvaltningens förmåga att attrahera, utveckla och behålla medarbetare.

EKONOMI

2023 års ekonomiska utfall för teknikförvaltningen är positivt och uppgår totalt till 30,8 mnkr (0,3 mnkr, 2022). Förvaltningens verksamhet består dels av skattefinansierad verksamhet, vilket inkluderar ett flertal resultatenheter, samt fyra fullt ut avgiftsfinansierade verksamheter. Utfallet i den skattefinansierade verksamheten uppgår till 7,1 mnkr (-1,1 mnkr, 2022) och utfallen i de avgiftsfinansierade verksamheterna är alla positiva med undantag för linjehamnen. För den skattefinansierade verksamheten är det elstödet som beviljats den enskilt största anledningen till att resultatet är positivt. Park- och trafikverksamheten redovisar överskott jämfört med budget om 5,2 mnkr. Utfallet förklaras i stort av högre bidragsintäkter för skötsel av enskilda vägar än budgeterat samt elstödet.

Försörjningsverksamheten visar sammantaget positivt utfall jämfört med budget, 2,7 mnkr. Kollektivtrafiken redovisar underskott som uppgår till 19,7 mnkr. -10,5 mnkr avser den allmänna kollektivtrafiken och -8,5 mnkr avser samhällsbetalda resor. Det nya avtalet för den allmänna kollektivtrafiken, som spänner över betydligt längre period än tidigare avtal, förväntades ge lägre kostnader för samma trafikvolym. Till följd av de indexjusteringar som de senaste årens prishöjningar lett till utblir stora delar av den förväntade kostnadsänkningen.

Utfallet för VA-verksamheten är positivt och uppgår till 20,9 mnkr. Det är ökade intäkter som förklarar det stora plusresultatet. Avfallsverksamhetens utfall jämfört med budget är positivt och uppgår till 1,1 mnkr.

2023 års nettokostnadsutveckling uppgår till -14 % jämfört med 2022. Den negativa nettokostnadsutvecklingen beror på att intäkterna har ökat mer än kostnaderna. Intäkterna har ökat med 7 % vilket motsvarar 103,7 mnkr. Kostnaderna har ökat med drygt 4 %, vilket motsvarar 71,3 mnkr, jämfört med förra året.

2023 års budget för investeringar var 1 075 mnkr och utfallet blev 571 mnkr.

UTVECKLING PÅ SIKT

Sommarens skyfall och översvämningar i Sverige har bidragit till en högre medvetenhet hos allmänheten om klimatförändringarna och det stora behov som finns att klimatanpassa kommuner, regioner och enskilda fastigheter. Under perioden har teknikförvaltningen deltagit i att ta fram Region Gotlands klimatanpassningsplan, och de åtgärder som föreslås i planen kommer ha stor påverkan på teknikförvaltningens verksamhet och budget. Samtidigt har regionfullmäktige satt ambitiösa klimatmål med stora utsläppssänkningar, vilket kommer kräva mycket resurser från framförallt teknikförvaltningen. Dessutom väntas allt hårdare reglering från EU-nivå gällande till exempel fastigheters energieffektivisering, högre ställda miljö kvalitetsnormer, ökad reglering av markanvändning för att möjliggöra fler kolsänkor, ökad andel fossilfria drivmedel samt utbyggd laddinfrastruktur. Denna utveckling är kostnadsdrivande, och utrymme måste skapas i kommande budgetar och investeringsplaner för att möjliggöra val av klimatsmarta alternativ, i syfte att nå uppsatta mål.

¹ Läs mer under avsnittet Vatten och avloppsverksamhet, särredovisning

VERKSAMHETSMÅTT	2023	2022
KOLLEKTIVTRAFIKEN		
Totalt antal resor i landsbygds- och stadstrafik	911 896	895 813
varav		
- antal resor med bussiga kortet	324 885	325 312
Sålda årskort	10	8
Sålda länskort	3 919	3 757
Sålda förortskort	1 315	1 255
Sålda Visbykort	2 010	1 893
Sålda Arbetsresekort ¹	1 134	917
Färdtjänst antal beslut	607	599
Beslut totalt, antal parkeringskort för funktionshindrade, med avslag	335	309
Antal färdtjänstresor	51 435	44 925
Sjukresor med taxi	30 159	30 485
Sjukresor i buss	2 017	2 622

¹ Antal beställda arbetsresekort av färdtjänstberättigade

AVFALLSVERKSAMHET	2023 ²		2022	
	TOTAL MÄNGD I TON	KG PER PERSON	TOTAL MÄNGD I TON	KG PER PERSON
Mängd insamlat mat- och restavfall	10 577	173	10 932	178
varav				
- insamlat komposterbart (matavfall)	3 475	57	3 858	63
- brännbart avfall	7 103	116	7 074	115
Mängd returpapper och förpackningar (exkl. well)	6 954	114	8 200	134
Total mängd insamlat hushållsavfall ³	17 531	287	19 132	312

² Uppgifter för 2023 är preliminära och fastställs kvartal 2, 2024. Vid beräkning av mängd per person justeras invånarantalet med hänsyn till fritidshus, gästnätter och arbetspendling. Då det justerade invånarantalet för 2023 inte har publicerats än används det justerade invånarantalet för 2022 i beräkningen för 2023.

³ Returpapper och förpackningar, elavfall, farligt avfall, grovavfall, mat- och restavfall

PARK OCH TRAFIK	2023	2022
Transporttillstånd, antal	19	24
Grävtillstånd, antal	254	292
Trafikanordningsplaner, antal	274	290
Markupplåtelse, tillstånd, antal	447	408
varav		
- Almedalsveckan	101	99
Enskilda vägar med statsbidrag:		
- antal vägar	318	315
- antal km	811	817
- kostnad kr per invånare	296	338
Vinterväghållning totalkostnad tkr	18 088	10 560
- kronor per invånare	296	173
Parkmark, Naturmark, antal hektar	277	277
Anlagd parkmark, antal hektar	221	221
Nettokostnad parkverksamhet, kr/inv	450	299

FASTIGHETSFÖRVALTNING	2023	2022
Förvaltad lokalarea BRA	507 861	504 012
varav		
- förhyrd area BRA	105 316	106 426
Antal byggnader	563	561
Periodiskt underhåll kr/kvm	127	105
Vattenförbrukning l/kvm	359	363
Värmeförbrukning kwh/kvm grad dagskorrigerad	106	104
Elförbrukning kwh/kvm	58	61

HAMNVERKSAMHET	2023	2022
Visby, tusental bruttoreg. ton	46 093	45 120
Övriga hamnar (tusental bruttoreg. ton)	378	328
Ank + avg passagerare Visby, tusental	1 705	1 799
Ank + avg personbilar Visby, tusental	517	547
Färjegods ank & avg, tusental ton	668	712
Godstrafik antal anlop	163	179
Godstrafik ank varor, tusental ton	150	133
Godstrafik avg varor, tusental ton	184	191
Kryssningspassagerare, tusental	168	184
Kryssningsbesök antal anlop	102	167
Gästande fritidsbåtar:		
- Visby, antal gästbåtsdygn	5 953	6 395
- Övriga hamnar, antal gästbåtsdygn	899	755
- Gästbåtsdygn total	6 852	7 150
NKI, Kundenkät ⁴	83,8	-
Båtplatser i Regionens hamnar, exkl. utarren-derade	370	370

⁴ Egen undersökning till hamnens kunder som görs vartannat år

RESULTATRÄKNING, tkr	Budget 2023	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Verksamhetens intäkter	1 407 492	1 536 839	1 433 113
Verksamhetens kostnader	-1 349 829	-1 445 386	-1 374 155
Avskrivningar	-245 676	-248 078	-247 956
Internränta	-37 664	-38 279	-38 355
Verksamhetens nettokostnader	-225 676	-194 905	-227 352
Kommunbidrag	225 676	225 676	227 679
Årets resultat	0	30 771	327

INVESTERINGAR, tkr	Budget 2023	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Investeringar egna inom TN	285 088	142 773	78 828
Investeringar affärsdrivande	347 053	132 104	114 891
Investeringar andra förvaltningar	442 673	295 960	157 008
Summa investeringar netto	1 074 814	570 838	350 728

MEDARBETARE	2023	2022
Antal anställda	552	515
varav		
- män	322	304
- kvinnor	230	211
- tidsbegränsad anställning	28	26
Personalkostnad, tkr	326 054	303 299
Personalkostnad i % av verksamhetens kostnader	23	22
Sjukfrånvaro inkl timavlönade, %	5,6	6,5

Tekniska nämnden

VATTEN- OCH AVLOPPSVERKSAMHETEN

SÄRREDOVISNING

VERKSAMHETSIDÉ

Verksamheten ansvarar för produktion och leverans av dricksvatten samt rening och hantering av spillvatten och dagvatten inom fastställda verksamhetsområden till abonnenter och till kunder anslutna enligt avtal.

VIKTIGA HÄNDELSER

Inom samhällsbyggnadsprocessen fortsätter arbetet med drift-optimering av södra Gotlands bräckvattenverk. Överföringsledningar mellan Sanda Stenhuse och Västergarn är färdigställda och driftsatta. Entreprenad för överföringsledningar mellan Västergarn och Tofta är upphandlad och arbetet påbörjas vid årsskiftet 2023/2024. På sträckningen Sanda till Västergarn finns ett område utbyggt enligt ett utbyggnadsavtal, vilket innebär att området byggs ut av exploitör enligt Region Gotlands tekniska handbok och efter godkännande tas området in som verksamhetsområde. Varje fastighetsägare blir då en del av VA-kollektivet.

För stadsutveckling Visborg har behovs- och systemanalys av grävattenrening genomförts med bidragsmedel från Formas. Flera utredningar pågår för att kunna bedöma om utbyggnad av Visborg riskerar att påverka Gotlands största grundvattentäkt negativt. Flera utredningar angående finansiering och täckning för kostnader har gjorts och pågår. En stor utmaning att lösa är dagvatten- och skyfallshanteringen inom den nya stadsdelen.

Första etapp av projektet för Visbys framtida dricksvattensystem pågår, Visby södra vattenverk ska endast vara ett vattenverk och därför flyttas distributionsanläggning och verkstadslokaler till Visby norra vattenverk.

Ett flertal projekt för ledningsdragning har påbörjats under 2023, bland annat förstudie och projektering av ledning mellan Lickershamn och Stenkyrka samt mellan Alva och Stånga. Utbyggnad av verksamhetsområde Bunge Stucks drar ut på tiden med anledning av att fastighetsägare på sträckan inte upplåter mark för ledningsdragning.

Arbetet med dagvattenhantering i befintlig bebyggelse pågår just nu i form av ett projekt vid Visbys dagvattenutlopp vid hamnterminalen som är ansatt med översvämningar vid kraftig nederbörd. I detta projekt planeras dagvattnet, som kommer från stora delar av Visby, fördröjas och till viss del renas, innan det släpps ut i hamnbassängen.

Ett projekt för att minska tillskottsvatten i vårt spillvattenledningsnät och avloppsreningsverk har påbörjats. Process, rutiner och brevmallar har tagits fram för uppföljning hos kund att regn och dräneringsvatten ansluts till dagvattenledningsnätet istället för till spillvattenledningsnätet, som många abonnenter är kopplade till idag trots att dagvattennät finns utbyggt i gatan. Det är ett omfattande och tidskrävande arbete som kommer att pågå under flera års tid.

Vattenkrisen

Den 9 november 2023 infördes kokrekommendation för dricksvattnet för distributionsområde Visby med omnejd, om det skulle användas till mat och dryck. Provkontroll hade visat halter av Clostridium prefringens i utgående vatten från vattenverket och på ledningsnätet. Efter ca 10 dagar var källan lokaliserad och aktuell vattentäkt stängdes ner. Kvar återstod ett stort spolningsjobb av ledningsnätet. Kokrekommendationen kunde hävas den 18 december. Orsaken till kontamineringen av vattentäkten är inte hittad.

MÅLUPPFYLLELSE

Finansieringsgraden ökade från 102,7 % till 108,1 % år 2023. Målsättningen är 100 % finansieringsgrad. Debiteringsgraden för vatten uppgår till 84 % (84 %, 2022). Målsättningen är 85 % debiteringsgrad i förhållande till levererad mängd. Totalt 3 843 000 m³ dricksvatten har producerats under 2023, vilket kan jämföras med år 2022 då 4 029 000 m³ producerades.

EKONOMI

VA-verksamheten redovisar 2023 ett överskott om 20,9 mnkr (6,5 mnkr, 2022). Enligt huvudregeln ska 100 % av resultatet överföras till det egna kapitalet. Det finns en fond bestående av förutbetalda intäkter där 8,9 mnkr återstår. Fonden periodiseras över 25 år (475 tkr per år) för att finansiera investeringar för VA-verksamheten. Fonden har skapats med stöd av Vattentjänstlagen § 30 samt rekommendation nr 18 från Rådet för kommunal redovisning.

VA-TAXAN

Behovet av taxajusteringar prövas årligen och regleras årligen efter konsumentprisindex. Taxan för anläggningsavgiften höjs med 10 % från 1 januari 2024.

UTVECKLING PÅ SIKT

En förutsättning för att säkra en hållbar och stabil VA-försörjning är tillgång till kompetens inom området Kompetensförsörjningen är en utmaning som innebär att prioriteringar behöver göras mellan olika uppdrag. Revidering av VA-policyn är klar och ska antas av regionfullmäktige. Vattentjänstplanen är klar, men ska under 2024 behandlas politiskt med samma process som för översiktsplanen.

Komponentbrist och ökade kostnader med anledningen av kriget i Ukraina är osäkerhetsfaktorer i arbetet med att bygga ut samt renovera Gotlands VA-anläggningar. Investeringstakten kommer fortfarande kräva höjningar av VA-taxan om 5-10 % årligen utöver indexhöjningar.

Ett arbete har påbörjats för översyn av VA-taxans konstruktion. Driften av VA-anläggningar måste anpassas efter nya dricksvatten- och avloppsdirektivet. Investeringar i förnyelse av ledningsnätet och vatten- och avloppsreningsverk fortsätter och en utmaning är balans mellan att arbeta av underhållsskulden och samtidigt bidra i exploateringsverksamheten. En risk är att kapaciteten i avloppsreningsverken som hanterar slam når sin maximala kapacitet, eftersom samma verk även tar emot slam från enskilda fastigheter. En utredning ska startas kring hur enskilda fastigheters slam kan hanteras i framtiden.

Foto: Limnea Ronström

Gotland har begränsat med grundvatten. Arbetet med minskad vattenanvändningen fortsätter för ett hållbart växande Gotland. Beteendeförändring i hur vattnet används är en del av det, som att vattna med regnvatten exempelvis.

RESULTATRÄKNING, tkr	Budget 2023	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Verksamhetens totala intäkter	247 580	279 022	244 620
Verksamhetens driftskostnader	-171 046	-181 530	-157 374
Avskrivningar	-67 498	-66 936	-71 175
Internränta	-9 036	-9 682	-9 576
Verksamhetens resultat	0	20 874	6 496

VATTENHANTERING, i tusen kbm	2023	2022
Levererad mängd	3 843	4 029
Debiterad mängd	3 238	3 487
Debiteringsgrad, %	84	87
Rent vatten uppfyllda krav, %	99,7	100
Renad mängd avloppsvatten	7 668	6 381
Utsläppsvärden uppfyllda krav, %	100	100

BALANSRÄKNING, tkr	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Tillgångar		
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	1 347 032	1 322 358
Maskiner och inventarier	11 502	21 890
Finansiella anläggningstillgångar	210	268
Summa anläggningstillgångar	1 358 744	1 344 516
Omsättningstillgångar	61 803	18 070
Summa tillgångar	1 420 547	1 362 586

Skulder & eget kapital	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Eget kapital		
Eget kapital varav	25 289	4 415
- årets resultat	20 874	6 496
Avsättningar	7 204	7 792
Långfristiga skulder	714 131	718 196
Kortfristiga skulder	673 923	632 183
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	1 420 547	1 362 586
Ställda panter och ansvarsförbindelser		
Pensionsförpliktelser intjänade före 1998 varav	11 519	12 271
- särskild löneskatt	2 249	2 396

Miljö- och byggnämnden

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

ORDFÖRANDE: **ANDREAS UNGER (M)**

FÖRVALTNINGSCHEF: **LISE LANGSETH**

VIKTIGARE HÄNDELSER

Arbetet med att utveckla samhällsbyggnadsförvaltningens organisation pågick under hela 2023, med syfte att säkerställa nära ledarskap, god arbetsmiljö och god kvalitet i uppdragen. Samhällsbyggnadsförvaltningen har nu en ny organisation med sex avdelningar inklusive räddningstjänsten.

Förvaltningen har under 2023 varit involverade i flera resurskrävande uppdrag, bland annat arbetet med ny översiktsplan, grönpän, klimatanpassningsplan, vattentjänstplan och samordning av arbetet med miljö kvalitetsnorm för luft. Arbetet med Översiktsplan 2040 påbörjades 2019 och planen förväntas antas innan årsskiftet 2024/2025. Gotlands första grönpän färdigställdes hösten 2023. Den kan användas som underlag för planering och i utveckling av Region Gotlands mark. Klimatanpassningsplanen färdigställdes också i oktober 2023 och var ett förvaltningsövergripande samarbete som genomfördes tillsammans med teknikförvaltningen och regionstyrelseförvaltningen. I samband med denna lanserades även en karttjänst för översvämning och skyfall.

Projektet Resan mot hållbar Hansestad - hållbar platsutveckling genom besöksantering avslutades våren 2023. Projektet var ett samarbete med Uppsala universitet, Gotlands museum, Gotlands besöksnärning, Visby centrum och Länsstyrelsen Gotland. Hösten 2023 avslutades projektet Digital dialog. I projektet deltog teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen.

Ärendeströmningen inom samhällsbyggnadsprocessen har minskat och detta påverkar förvaltningens intäkter. Det inkommer dock många förfrågningar inom detaljplan som tyder på att intresset för utveckling på Gotland fortfarande är högt.

Våren 2023 genomförde samhällsbyggnadsförvaltningen, regionstyrelseförvaltningen och teknikförvaltningen ett seminarium om hållbar samhällsbyggnad. Seminariet var lyckat med cirka 120 deltagare varav ett 50-tal var externa. Merparten av externa deltagare kom från företag som är verksamma på Gotland. Flera politiker från miljö- och byggnämnden, tekniska nämnden och regionstyrelsen deltog också under dagen.

Projekt Stadsutveckling Visborg har varit i ett omstartskede och kommer att generera cirka 4 000 nya bostäder och cirka 40 000 kvm verksamheter. Byggandet är tänkt att ske i flera etapper under en period som sträcker sig fram till 2040 eller längre. Exploateringsprojektet Artilleriet färdigställdes 2023 och skapade totalt 54 fastigheter varav 38 byggklara fastigheter med cirka 850 bostäder. Det har också tillkommit 142 nya studentbostäder. Vidare har Honnörsparken anlagts inom området.

BIDRAG TILL MÅLUPPFYLLELSE

Inom samhällsperspektivet bidrar förvaltningen bland annat genom samhällsbyggnadsprocessen där bostadsbyggande och etablering av verksamheter på Gotland möjliggörs. För att skapa ett attraktivt och långsiktigt hållbart Gotland behövs ett varierat utbud av bostäder på hela ön. Att möjliggöra för flera bostäder är nödvändigt för att möta framtida befolkningsförändringar samt att få flera invånare och verksamheter till Gotland. I arbetet med tillståndsgivning och tillsyn inom miljö- och hälsoskydd

säkerställs att verksamheter bidrar till en hälsosam och god miljö exempelvis genom att göra miljötillsyn över lantbruksföretag, se till att miljöfarliga verksamheter uppfyller gällande lagkrav och att följa upp klagomål på störningar som påverkar miljö eller människors hälsa. Tillståndsgivning och tillsyn inom livsmedel- och alkoholområdet säkrar trygg hantering och försäljning av livsmedel, nikotinprodukter, folköl och receptfria läkemedel samt ser till att verksamheter bedriver alkoholserving på ett ansvarsfullt sätt.

Förvaltningens viktigaste arbete inom verksamhetsperspektivet under 2023 var utvecklingen av förvaltningens nya organisation som ska säkra nära ledarskap, god arbetsmiljö och god kvalitet i uppdragen. Inom förvaltningen sker värdeskapande med kunder och intressenter i stor grad genom samverkan och dialog, både inom förvaltningen, Region Gotland och externt med andra offentliga och privata aktörer.

EKONOMI

2023 års resultat uppgår till -5,6 mnkr (-5,0 mnkr, 2022). Både intäkterna och kostnaderna för året blev lägre än budgeterat. Lägre ärendeströmning av bygglov och nybyggnadskartor har påverkat intäkterna negativt. Förutom färre inkomna bygglovsärenden uppgick reducerade bygglovsavgifter till 2,3 mnkr (5,5 mnkr, 2022). Hög arbetsbelastning och deltagande i uppdrag som inte varit intäktbringande har påverkat intäkterna negativt.

En översyn av alla verksamheters timtaxor genomfördes 2023. Ett arbete återstår med att kvalitetssäkra arbetstidsåtgången innan en ny taxekonstruktion kan beslutas. Den nya taxan förväntas ha effekt först under andra halvan av 2024. Ny taxa för detaljplaner och planbesked togs fram och antogs av regionfullmäktige under våren 2023.

UTVECKLING PÅ SIKT

Förvaltningens nya organisation är sjösatt från januari 2024.

Organisationsförändringen förväntas ge bättre förutsättningar för ett nära ledarskap, god arbetsmiljö och ökad leverans i uppdragen inom förvaltningens alla verksamheter.

Översiktsplanen ska skickas ut på granskning under 2024 och förväntas antas innan årsskiftet 2024/2025. Prioriteringsmodellen för detaljplaneuppdrag som beslutades av miljö- och byggnämnden i oktober 2022 väntas ge effekt från 2024 och skapar förutsättningar för att fler projekt genomförs och fler bostäder kan byggas.

Efterfrågan och ärendeströmning påverkas av omvärldsläget och lågkonjunktur. Lägre ärendeströmning ger framgent utrymme för utveckling av kvalitet och effektivitet. Det är dock osäkert om trenden med färre inkomna ansökningar kommer att hålla i sig. Den ekonomiska konjunkturen kommer troligtvis påverka efterfrågan på att exploatera mark.

Samhällsbyggnadsförvaltningens aktiva arbete med samverkan och dialog internt inom Region Gotland och externt med andra aktörer kommer fortsätta. Genom att lyfta blicken och samverka utifrån ett helhetsperspektiv möjliggörs en hållbar utveckling på Gotland.

Region Gotland höll i samhällsbyggnadskonferens med kunskapsseminarium om hållbar samhällsbyggnad. På scenen syns bland annat Lise Langseth, förvaltningschef för samhällsbyggnadsförvaltningen.

VERKSAMHETSMÅTT

	2023	2022
Bygglov och förhandsbesked¹		
Antal ärenden, ingående balans	369	559
varav		
- under komplettering	185	197
Antal inkomna ärenden	889	1 166
varav		
- förhandsbesked	103	176
Antal beslut	973	1 356
varav		
- förhandsbesked	119	201
Antal ärenden utgående balans	285	460
varav		
- under komplettering	132	185

¹ Ärendetyper som omfattas av kravet på tio veckors handläggningstid enligt plan- och bygglagen.

DETALJPLAN OCH ÖVERSIKTLIG PLANERING	2023	2022
Antal beslut om planbesked	11	26
varav		
positiva	5	7
negativa	6	19
Antal återkallade/avbrutna planbesked	12	21
Antal ärenden under handläggning, ingående balans	96	124
Antal inkomna ärenden	14	27
Antagna planer (dpl och öpl)	1	5
Antal ärenden under handläggning, utgående balans	94	96

GEOGRAFISK INFORMATION

	2023	2022
Antal ärenden under handläggning	87	184
Antal inkomna ärenden	352	384
Antal antagna producerade kart- och mättningsärenden	372	358
Antal ärenden under handläggning, utgående balans	145	87

INSPEKTION/BESÖK OCH TILLSYN

	2023	2022
Livsmedelsrörelser, inspektioner/besök	995	972
Miljöfarlig verksamhet inspektioner/besök	419	514
Antal beslut om enskilt avlopp	341	329

NÖJD KUND INDEX (SKR INSIKT)²

	2023 ³	2022
Bygglov		39
Livsmedelskontroll		75
Miljö- och hälsoskydd		63
Serveringstillstånd		69
Brandskydd		81

² SKR använder följande NKI-gradering: 80 eller högre: Mycket högt, 70 till 79: Högt, 62 till 69: Godkänt, 50 till 61: Lågt, 50 eller lägre: Mycket lågt

³ Siffror för helåret 2023 publiceras i april 2024

RESULTATRÄKNING, tkr

	Budget 2023	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Verksamhetens intäkter	88 151	70 586	65 929
Verksamhetens kostnader	-148 214	-136 223	-111 252
Avskrivningar	-868	-853	-825
Internränta	-1 005	-999	-19
Verksamhetens nettokostnader	-61 936	-67 490	-46 167
Kommunbidrag	61 936	61 936	41 123
Årets resultat	0	-5 554	-5 044
Nettoinvesteringar	78 236	4 122	636

MEDARBETARE

	2023	2022
Antal anställda	146	141
varav		
- män	60	62
- kvinnor	86	79
- tidsbegränsad anställning	7	7
Personalkostnad, tkr	89 967	75 462
Personalkostnad i % av verksamhetens kostnader	66	68
Sjukfrånvaro inkl timavlönade, %	4,6	4,0

Barn- och utbildningsnämnden

UTBILDNINGS- OCH ARBETSLIVSFÖRVALTNINGEN

ORDFÖRANDE: OSCAR LINDSTER (S)

FÖRVALTNINGSCHEF: TORSTEN FLEMMING

VIKTIGARE HÄNDELSER

Tillgången på behöriga och legitimerade lärare fortsätter att minska. Att lyckas bemanna skolor och fritidshem med behörig personal blir allt svårare. Skolor på landsbygden har svårare att rekrytera lärare än skolor i Visby, men även där börjar det bli kännbart. Särskilt gäller detta ämneslärare på högstadiet. Elevhälsans professioner är inte heller lättrekryterade, vilket blir kännbart både ute på skolorna och för de egna medarbetarna då man stöttar upp på de områden som inte har tillgång till elevhälsopersonal. Det pågår en mängd insatser för att lösa kompetensförsörjningsutmaningen.

Förskolan har haft ett kraftigt minskat antal barn under hösten i förhållande till prognosticerat planeringsunderlag. Inom kort väntar minskning av elever även i grundskolan. Andelen elever som väljer annan skola än sin kommunala hemskola inför starten till förskoleklass har ökat till 25 %. Rörligheten inom kommunala skolor och från kommunal till fristående skola påverkar enheterna ekonomiskt och personalmässigt. Detta gör det svårt för rektorer att ha en långsiktig bemanning och en ekonomi i balans.

En lokalbehovsplan för perioden 2025-2034 har beslutats. Arbetet med bygget av nya Alléskolan och förskolan i Väskinde fortskrider enligt planerna. De anpassade skolformerna har akuta lokalbehov då inflödet av elever ökar. I dagsläget kan anpassad skola inte ta emot alla aktuella elever. Eleverna behöver istället integreras i den ordinarie verksamheten, vilket inte är bra ur ett elevperspektiv.

Inflödet till Lotsen, den centrala mottagningen för nyanlända skolbarn 6–19 år med ett annat modersmål än svenska, har avtagit under året. Det finns med anledning av detta i dagsläget ingen gruppverksamhet på Lotsen. Personal på Lotsen arbetar i stället med att stödja elever på prioriterade grundskolor, exempelvis Klinteskolan, som har elever från Ukraina.

BIDRAG TILL MÅLUPPFYLLELSE

Den samlade bedömningen är att nämndens verksamheter i hög utsträckning bidrar till att uppnå Region Gotlands mål inom samhällsperspektivet. Gotland har bra förskolor och skolor, en mycket väl fungerande sammanhållen anpassad skola och en attraktiv kulturskola. Statistiska centralbyråns medborgarundersökning visar att gotlänningarna ger högt betyg till skolan. Över tid har kunskapsresultaten i skolan varit stigande och något bättre jämfört riket. Trenden bröts 2023 då resultaten sjönk något och nu är i paritet med riket.

Utvecklingsinsatserna är många och pågår löpande för att öka måluppfyllelsen inom verksamhetsperspektivet. Medarbetarundersökningen för utbildnings- och arbetslivsförvaltningen 2023 visar på goda resultat. Dock har de stressrelaterade frågorna i enkäten backat och ligger relativt lågt. Upplevelsen av att ha förutsättningar för att göra ett bra jobb har försämrats. Nämndens verksamheter har inte lyckats kompetensförsörja trots ett aktivt och strategiskt arbete med kompetensförsörjningsplanen.

EKONOMI

Årets resultat uppgår till -38,9 mnkr (13,8 mnkr, 2022). Förskolan har negativt resultat på -3,9 mnkr till följd av minskat antal barn än prognostiserat. Minskningen på 117 barn ger en minskning på 5,9 % och tappade intäkter på 5,6 mnkr. Grundskolans resultat slutar på -29,5 mnkr. En delförklaring är färre antal elever i den kommunala skolorna och fler i de fristående skolorna. För 2023 har nettokostnaden ökat med 116 mnkr, motsvarande 9 %, vilket framför allt beror på minskade statsbidrag och högre personalkostnader samt indexuppräknade skolskjutskostnader. Grundskolan har de senaste fem åren haft svårigheter att anpassa organisation och ekonomi på grund av elevtapp och att tillfälliga statsbidrag stått för stor del av finansieringen. För att kunna uppnå ett balanserat resultat för år 2024 och åren framåt krävs kraftfulla åtgärder inom grundskolan.

UTVECKLING PÅ SIKT

Det finns ett behov av att öka och intensifiera arbetet kring säkerhets- och beredskapsfrågor. Detta med hänvisning till omvärldsläget och den nationella utvecklingen med skjutningar och rekryteringen av unga in i kriminalitet. Rekryteringsutmaningarna kring behöriga lärare samt svårigheter att nå en ekonomi i balans kvarstår för grundskolan under 2024. Region Gotland har många små geografiskt spridda skolenheter över ön med ett mindre antal elever än vad som går att driva under goda ekonomiska förutsättningar.

Det behövs ett samlat grepp kring barn- och utbildningsnämndens lokal- och investeringsbehov. Lokalbehovsplan har tagits fram för perioden 2025–2034 och inom kort en lokal-försörjningsplan med ett längre perspektiv och skarpare prioriteringar. Pågående och kommande underhållsprojekt och även nybyggnationer kräver tillgång till evakueringslokaler.

Foto: Joel Nilsson

Till Gotlands ungefär 5 000 elever finns ett behov av behöriga och legitimerade lärare till såväl Visby som landsbygdsskolorna.

VERKSAMHETSMÅTT	2023	2022
Skolformer kommunal regi, antal barn/elever		
Förskola	2 059	2 123
Förskoleklass	547	523
Grundskola	4 998	4 970
Fritidshem	2 308	2 342
Anpassad grundskola	81	74
Anpassad gymnasieskola	32	29
Kulturskolan	1 593	1 489
Skolformer fristående verksamhet, antal barn/elever		
Pedagogisk omsorg	6	7
Förskola	618	621
Förskoleklass	106	102
Grundskola	951	947
Fritidshem	501	476
Språklig medvetenhet – elever i förskoleklass som når en förväntad språkutveckling utifrån ålder i språkscreening, andel %	70,5	74,2
Föräldrars nöjdhet med förskolan (skala 1-10) ¹	-	8,8
Föräldrars nöjdhet med anpassad grundskola – nöjdhetsindex ¹	-	7,5
Årskurs 5, jag är nöjd med min skola som helhet - nöjdhetsindex ¹	-	6,8
Årskurs 8, jag är nöjd med min skola som helhet - nöjdhetsindex ¹	-	6,3
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor, andel (%)	82,6	86,8

¹ Enkäten görs vartannat år

RESULTATRÄKNING, tkr	Budget 2023	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Verksamhetens intäkter	897 562	903 916	872 727
Verksamhetens kostnader	-2 253 232	-2 298 463	-2 150 518
Avskrivningar	-14 536	-14 525	-14 975
Internränta	-683	-684	-690
Verksamhetens nettokostnader	-1 370 889	-1 409 756	-1 293 456
Kommunbidrag	1 370 137	1 370 137	1 304 507
Årets resultat	-752	-39 619	11 051
Budgetavvikelse		-38 867	13 767

Nettoinvesteringar 82 690 12 450 13 811

Barn- och utbildningsnämnden har utnyttjat 752 tkr av eget kapital

MEDARBETARE	2023	2022
Antal anställda	1798	1 792
varav		
- män	368	367
- kvinnor	1 430	1 425
- tidsbegränsad anställning	312	320
Personalkostnad, tkr	968 636	892 296
Personalkostnad i % av verksamhetens kostnader	42	41
Sjukfrånvaro inkl timavlönade, %	6,5	7,8

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

UTBILDNINGS- OCH ARBETSLIVSFÖRVALTNINGEN

ORDFÖRANDE: ROLF ÖSTRÖM (M)

FÖRVALTNINGSCHEF: TORSTEN FLEMMING

VIKTIGARE HÄNDELSER

Kompetensförsörjningsfrågan för Gotland är viktig då det råder brist på flera yrkeskategorier samtidigt som det finns människor som står utanför den reguljära arbetsmarknaden. Breddad rekrytering och matchning är två nyckelfaktorer för att säkra kompetenser och bidra till en hållbar regional kompetensförsörjning. Avdelningen för arbetsliv och etablering har en viktig roll i detta, inte minst genom olika projekt som startar under året. Bland annat ett ESF-projekt tillsammans med regionstyrelseförvaltningen, Arbetsförmedlingen och Tillväxt Gotland med syfte att skapa hållbar samverkan för att få fler att nå egenförsörjning och för att få fler arbetsgivare att kunna kompetensförsörja sina verksamheter.

Vuxenutbildningen har genomfört flera lyckade uppdragsutbildningar inom äldreomsorgen, vid Försvarsmakten och vid Destination Gotland. Vuxenutbildningen har höjt kompetens och kunskap hos socialförvaltningen genom äldreomsorgslyftet men även andra insatser. Samarbetet med socialförvaltningen har hitintills genererat 158 undersköterskor sedan 2020. Dessutom har Vuxenutbildningen fortbildat 60 yrkesverksamma undersköterskor.

Ukrainare, som omfattas av massflyktsdirektivet, har under året fått tillgång till utbildning i svenska eller svenska som andraspråk på grundläggande och gymnasial nivå hos vuxenutbildningen. SFI-undervisningen vid Gotlands folkhögskola i Hemse har samtidigt avslutats under året på grund av färre deltagare.

Det har funnits ett behov av att öka och intensifiera arbetet kring säkerhets- och beredskapsfrågor, med hänvisning till omvärldsläget. Övningar i pågående dödligt våld har genomförts inom gymnasieskolan.

Ett omfattande utvecklingsarbete har under det gångna året genomförts på introduktionsprogrammen på Wisbygymnasiet. Bland annat har nya dokumentationsrutiner införts för att följa elevernas kunskapsutveckling. I år antogs 125 obehöriga elever, vilket motsvarar en ökning med hela 62 %.

BIDRAG TILL MÅLUPPFYLLELSE

Inom samhällsperspektivet har nämndens verksamheter erbjudit ett brett utbildningsutbud som bidrar till det livslånga lärandet. I samverkan med andra förvaltningar, samhällsaktörer och branscher finns stora möjligheter för varje individ att komma i sysselsättning eller fortsatta studier. Insatserna för att nå individer som befinner sig långt ifrån utbildning och arbete är många. Samtliga verksamheter beskriver vikten av hälsofrämjande aktiviteter för medarbetare, deltagare och elever. Detta bidrar till en god folkhälsa i enlighet med Vårt Gotland 2040. I samarbete med de andra förvaltningarna genomförs aktiviteterna i Region Gotlands färdplan för omställning till Hälsa genom hela livet. Nämndens verksamheter har gott samarbete med branscherna och det finns goda förutsättningar för att starta, driva och utveckla hållbara företag på hela Gotland.

Arbetet med läroplanens mål och de särskilda projekt som bedrivs inom ramen för de globala målen bidrar alla till måluppfyllelse inom verksamhetsperspektivet. Medarbetarundersökningen för utbildnings- och arbetslivsförvaltningen 2023 visar på goda resultat. Dock har de stressrelaterade frågorna i enkäten backat och ligger relativt lågt. Upplevelsen av att ha förutsättningar för att göra ett bra jobb har försämrats.

EKONOMI

Nämnden uppvisar för helåret 2023 ett negativt resultat på -232 tkr (12,1 mnkr, 2022). Nettokostnaden har ökat med 28,5 mnkr och motsvarar 8,5 %. Under 2023 har statsbidragen totalt minskat med 16,6 mnkr. Fler antal elever i den kommunala gymnasieskolan och interna ersättningar medför ett negativt resultat på -2,1 mnkr i resursfördelningen. De interkommunala utbetalningarna och ersättningar till fristående huvudman genererar negativt resultat på -174 tkr. Gotlands folkhögskola uppvisar den största enskilda avvikelsen som verksamhet med ett negativt resultat på drygt -4,5 mnkr. Resultatet kan förklaras utifrån att statsbidragen minskat med 3,5 mnkr under 2023 och att organisationen inte hunnit anpassats fullt ut till minskningen.

UTVECKLING PÅ SIKT

Antalet innevånare i åldersgruppen 16-18 år ökar vilket påverkar elevtillströmningen till Wisbygymnasiet positivt. Eftersom den organisatoriska brytpunkten är uppnådd på många program innebär det behov av ytterligare undervisningslokaler samt verksamhetsanpassningar på flera yrkesprogram. Även tillgången av lektionssalar, idrottssalar och matsalar behöver anpassas utifrån de nya förutsättningarna.

Fler gymnasieelever behöver fullfölja sin utbildning och få en gymnasieexamen då detta är ett starkt vaccin mot utanförskap och ger en god grund för det fortsatta livet. Därför samarbetar Wisbygymnasiet och avdelningen för arbetsliv och etablering kring elever med problematisk skolfrånvaro. Målsättningen är att motivera elever att påbörja sina gymnasiestudier och fortsätta utbildningen när motivationen är låg.

Inför 2024 har Migrationsverket meddelat att det kommer att anvisas max 20 individer till Gotland enligt bosättningslagen. Detta påverkar utbildnings- och arbetslivsförvaltningens ekonomiska förutsättningar på kort och lång sikt.

Arbetsmarknadens behov av kompetenser och arbetskraft ska i större utsträckning påverka planering och dimensionering av yrkesutbildning inom gymnasieutbildning och yrkesvux, utifrån nya bestämmelser som trädde i kraft under året. Förändringen ska börja tillämpas på utbildning som påbörjas 2025.

Lokalbehovsplan har tagits fram för perioden 2025–2034 och inom kort tas även en lokalförsörjningsplan fram med ett längre perspektiv och skarpare prioriteringar. Vuxenutbildning har fortsatt stora lokalbehov vilket begränsar verksamheten.

Foto: Linnea Ronström

Gotlands folkhögskola är en plats för utveckling, lärande och skapande. Folkhögskolan finns på två orter på ön och erbjuder allt från yrkesutbildningar till enstaka kurser. Skolan ger dig möjlighet att välja väg i livet.

VERKSAMHETSMÅTT	2023	2022
Elever kommunal gymnasieskola, egna kommunen, antal	1 589	1 541
Elever fristående gymnasium, egna kommunen, antal	210	208
Gymnasieelever i annan kommun, antal	103	113
Vuxenstuderande i egen regi, antal	744	803
Vuxenstuderande SFI, antal	522	518
Anpassad utbildning för vuxna	24	14
Antal studerande långa kurser, folkhögskolan	446	433
Deltagarveckor folkhögskolan, antal	8 631	7 719
Sommarkurser folkhögskolan, antal	23	27
Gästnätter sommar, folkhögskolan, antal	2 570	2 956
Sökande till gymnasieskolan intagna på första handsval, andel (%) (-2022) ¹	-	86,1
Genomsnittlig betygspoäng, gymnasieelever med examen, kommunala skolor	14,6	14,9
Gymnasieelever med examen eller studiebevis inom 4 år, kommunala skolor, andel (%)	70,4	77,6
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 4 år, yrkesprogram kommunala skolor, %	28,0	32,7
Gymnasiet är 2, jag är nöjd med min skola som helhet, nöjdhetsindex ¹	-	7,1
Deltagares upplevelse av folkhögskolan – nöjdhetsindex (1-10)	8,2	7,7
Invånare 20-64 år som deltar i vuxenutbildning, andel (%) (-2022) ²	-	6,5
Pågående yrkeshögskoleutbildningar i egen regi eller i samarbete med andra utbildningsaktörer	4	2

¹ Ej tillgängligt efter 2022

RESULTATRÄKNING, tkr	Budget 2023	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Verksamhetens intäkter	254 293	256 949	259 847
Verksamhetens kostnader	-612 236	-615 170	-589 562
Avskrivningar	-4 733	-4 680	-4 742
Internränta	-226	-233	-225
Verksamhetens nettokostnader	-362 902	-363 134	-334 682
Kommunbidrag	362 702	362 702	343 124
Årets resultat	-200	-432	8 442
Budgetavvikelse		-232	12 132
Nettoinvesteringar	17 140	3 655	5 592

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har nyttjat 200 tkr av eget kapital

MEDARBETARE	2023	2022
Antal anställda varav	468	473
- män	190	195
- kvinnor	278	278
- tidsbegränsad anställning	123	134
Personalkostnad, tkr	261 827	251 903
Personalkostnad i % av verksamhetens kostnader	43	43
Sjukfrånvaro inkl timavlönade, %	5,5	6,4

Socialnämnden

SOCIALFÖRVALTNINGEN

ORDFÖRANDE: **HÅKAN ERICSSON (S)**

FÖRVALTNINGSCHEF: **MARICA GARDELL**

VIKTIGARE HÄNDELSER

Demografin förändras så att andelen äldre, främst över 80 år, växer och det är brist på platser inom särskilt boende. I början av 2024 tas spadtag för ett nytt särskilt boende i Klintehamn med 60 platser och det planeras för fler boenden framåt.

Demografin gör att andelen gotlänningar i yrkesverksam ålder, i förhållande till andelen äldre, krymper. Det märks i kompetensutmaningen som hanteras på en rad olika sätt.

Under året har kommuner i landet brottats med gängkriminalitet. På Gotland har verksamheterna fokus på att stärka samverkansstrukturer för att jobba med ungdomar med normbrytande beteende.

Den digitala utvecklingen och därmed välfärdsteknik har blivit ett allt viktigare inslag för att få resurserna att räckta till och för att höja livskvaliteten för den enskilde. Ett exempel är de läkemedelsautomater som under 2023 breddinfördes inom hemtjänsten.

Förvaltningen har fått förhålla sig till den lågkonjunktur som råder, ändå har behovet av försörjningsstödet fortsatt att minska under året.

BIDRAG TILL MÅLUPPFYLLELSE

Socialförvaltningen har genom sin kärnverksamhet på ett strukturerat arbetssätt och genom samverkan med andra nämnder och myndigheter bidragit till den gotländska samhällsutvecklingen och regionens måluppfyllelse inom samhällsperspektivet. Exempel är:

- Samverkan så som till exempel FOSSAM* och Hälsa genom hela livet
- Riktat arbetet för att förebygga och upptäcka våld
- Implementera barnkonventionen som lag
- Ökad tillgänglighet genom öppna insatser
- Handlingsplaner och rutiner vid extraordinära händelser har reviderats
- Utveckla och utnyttja digitaliseringens möjligheter

Socialförvaltningen har bidragit till utveckling och måluppfyllelse inom verksamhetsperspektivet genom att bland annat delta i regionens nätverk och forum. Förvaltningen har också bidragit till samverkan inom både medarbetar- och kvalitetsområdet. Inom kvalitetsområdet har förvaltningen inte gjort några stora förflyttningar enligt valda indikatorer. Verksamheterna uppnår, trots en negativ utveckling, resultat som ligger i linje med eller bättre än övriga riket. Indikatoren gällande gruppboende enligt LSS visar en positiv utveckling, men ligger fortfarande under riket.

För socialförvaltningen innebär hög kvalitet att förvaltningen följer och utvecklar socialnämndens ledningssystem för kvalitet. Att varje aktör inom nämndens ansvarsområde ser sin roll i kvalitetsarbetet och att detta säkras genom tydliga uppdrag och uppföljning av verksamheten och den vård och omsorg som ges den enskilde. För att erbjuda tjänster av hög kvalitet behövs ett pågående förbättringsarbete, en öppenhet för nya möjligheter och en stor vilja att förändra.

Inom medarbetareområdet har åtta av tolv indikatorer som mäter förflyttningen utvecklats positivt. Förvaltningens kompetensutmaning är att få till en hållbar grundbemanning med rätt kompetens, vilket också ger en direkt påverkan på arbetsmiljön.

Förvaltningen har etablerat flera samarbeten med andra förvaltningar och externa samarbetspartners för att hitta nya vägar att trygga kompetensen. Trots utmaningarna visar medarbetare och chefer ett fortsatt högt engagemang och en hög motivation för sitt arbete. Det finns således en solid grund att stå på för fortsatt utveckling.

EKONOMI

Årets resultat uppgår till 6 mnkr (46 mnkr, 2022). Intäkterna uppgår till 904 mnkr (863 mnkr, 2022) varav 188 mnkr (195 mnkr, 2022) avser externa intäkter. Avvikelsen mot budget är 88 mnkr och den största avvikelsen avser statsbidrag och intern resursfördelning. Stora tillskott av statsbidrag har stärkt ekonomin och förvaltningen har kunnat satsa mycket på kompetensutveckling. Kostnaderna uppgår till 2 502 mnkr (2 335 mnkr, 2022) och överstiger budget med 83 mnkr. Personalkostnaderna ökade med 9 % och överstiger budgeten med 56 mnkr. Sjuktalen har minskat vilket också minskat kostnaderna för sjuklöner. Kostnaderna för köp av huvudverksamhet ökade med 5 % men understiger budget med 13 mnkr. Personalkostnaderna måste alltid ses i sammanhang med kostnaderna för köp av huvudverksamhet, då förvaltningen både utför verksamhet i egen regi och har många privata utförare. I övrigt har det varit stora kostnadsökningar för förbrukningsmaterial vilket avser hjälpmedel, välfärdsteknik, skyddsmaterial samt livsmedel och måltider. Kostnaderna för hyrpersonal har ökat till drygt 6 mnkr och avser främst socionomer, men även sjuksköterskor.

För verksamheterna är det ett överskott på 53 mnkr för insatser enligt SoL, som främst avser äldreomsorg. Nettokostnadsökningen uppgår till 9 %. Överskott mot budget kan relateras till att det är lägre volymer inom äldreomsorg än budgeterat och att det är brist på platser på särskilt boende. För LSS-insatser ökade nettokostnaderna med 9 %. Det är ett underskott på -50 mnkr mot budget. Trots att verksamheten bedrivs med låga kostnader så är verksamheten underfinansierad sedan flera år. För individ- och familjeomsorg redovisas ett underskott på -2,5 mnkr vilket främst beror på ökade kostnader för skadligt bruk och beroende. Inom barn- och ungdomsvården redovisas ett överskott mot budget samtidigt som det har skett nationella höjningar av ersättningsnivåer. För försörjningsstödet redovisas ett överskott mot budget, vilket beror på minskat behov av stöd. För flyktmottagningen redovisas ett överskott på nästan 1 mnkr.

UTVECKLING PÅ SIKT

Kompetensutmaningen består och det behövs fler medarbetare när nya verksamheter tillkommer. Exempel på sådana är personlig assistans i egen regi och ett nytt gruppboende på Terra Nova. Under 2024 ska en ny socialtjänstlag presenteras vilken kommer påverka förvaltningen då den nya lagen är mer inriktad på förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst.

Bristen på bostäder för utsatta grupper behöver fortsatt prioriteras då individer riskerar att bli kvar i socialtjänstens insatser då boendelösningar saknas. Behovet av särskilda boenden för äldre kommer fortsätta att vara en utmaning. Utvecklingen är förväntad men oroar då förvaltningen inte har platser att tillgå i samma takt som behov uppstår.

Den demografiska utvecklingen tillsammans med God och nära vård kommer att leda till att fler vårdas i hemmet. Inriktningen går mot mer avancerade hälso- och sjukvårdsinsatser i hemmet.

Det tillkommer nya gruppboende vilket innebär att de brukare inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning som väntar på boende kommer kunna erbjudas plats.

* Första linjen, socialtjänst och skola i samverkan. Det är en modell för hur dessa verksamheter tillsammans kan ge barn och familjer stöd när de behöver det.

Du som har en funktionsnedsättning ska kunna leva och ta del av samhället utifrån dina egna förutsättningar. Region Gotland erbjuder omsorg, stöd och service till dig med en omfattande och varaktig funktionsnedsättning.

VERKSAMHETSMÅTT	2023	2022
Äldreomsorg och personer med psykisk funktionsnedsättning enligt SoL		
Totalt antal brukare	3 593	3 460
varav		
- under 65 år	499	500
Hemtjänst, antal brukare	1 898	1 806
Hemtjänst, antal timmar	557 996	551 835
Särskilt boende, antal platser	658	657
Hemsjukvård, antal inskrivna patienter	535	474
Hemsjukvård, antal patienter enstaka hembesök	2 330	2 072
Omsorg om funktionsnedsatta enligt LSS		
Antal brukare bostad med särskild service	188	180
Antal brukare daglig verksamhet	348	346
Antal brukare personlig assistans	134	130
Individ- och familjeomsorg		
Antal placerade barn-ungdomar familjehem, stadigvarande	84	89
Antal placerade barn-ungdomar HVB (hem för vård eller boende)	86	93
Anmälningar barn-ungdomar	2 822	2 566
Antal placerade vuxna missbrukare	38	52
Antal hushåll med försörjningsstöd	919	1 055
varav		
- i åldern 18-24 år	166	185

RESULTATRÄKNING, tkr	Budget 2023	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Verksamhetens intäkter	816 148	904 463	863 157
Verksamhetens kostnader	-2 416 363	-2 499 096	-2 332 604
Avskrivningar	-2 406	-2 433	-2 481
Internränta	-108	-110	-131
Verksamhetens nettokostnader	-1 602 729	-1 597 176	-1 472 058
Kommunbidrag	1 602 729	1 602 729	1 518 033
Årets resultat	0	5 553	45 975
Nettoinvesteringar	47 900	0	908

MEDARBETARE	2023	2022
Antal anställda	1 699	1 642
varav		
- män	357	341
- kvinnor	1 342	1 301
- tidsbegränsad anställning	173	135
Personalkostnad, tkr	979 859	885 207
Personalkostnad i % av verksamhetens kostnader	39	38
Sjukfrånvaro inkl timavlönade, %	7,9	7,0

Hälso- och sjukvårdsnämnden

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSFÖRVALTNINGEN

ORDFÖRANDE: **FILIP REINHAG (S)**

FÖRVALTNINGSCHEF: **MARIE LOOB**

VIKTIGARE HÄNDELSER

2023 var året då bemanningsfrågorna åter var i fokus. De nya reglerna för dygnsvila, som är den sammanhängande ledighet som medarbetare har rätt till mellan sina arbetspass, trädde i kraft 1 oktober och föregicks av en hel del förberedelser och planering. Omställningen har varit omfattande och tagit mycket kraft av organisationen. Under sommaren fick sjukhuset utökade lokaler när den nya havspaviljongen invigdes. Paviljongen har frigjort utrymme, främst för akutmottagningen som länge varit en prioriterad verksamhet att få såväl större som mer ändamålsenliga lokaler. Region Gotland har under året tagit över driften av njursjukvården, inklusive dialysverksamheten. Verksamhetsövergången har fungerat för medarbetarna och patienterna. Alla medarbetare valde att följa med till Region Gotland.

Under slutet av året, då Visby fick förorenat dricksvatten, behövde Visby lasarett förses med nödvatten. Belastningen på vattenlabb ökade markant då efterfrågan på analyser ökade kraftigt.

I de flesta undersökningar och patientenkäter får den gotländska vården höga betyg från patienter och medborgare. Förtroendet för Visby lasarett är bland de högsta i landet, och förtroendet för vårdcentralerna är något över snittet i riket.

BIDRAG TILL MÅLUPPFYLLELSE

Inom samhällsperspektivet bidrar förvaltningens kärnverksamhet samt genomförda aktiviteter till regionens måluppfyllelse. Ökad kontinuitet uppnås genom att fler listade på vårdcentral får en fast läkarkontakt, jämlikheten i vården ökar då arbetet med kunskapsstyrning formaliseras än mer, och arbetet med utvecklingen av utskrivningsprocessen har fortskridit tillsammans med socialförvaltningen. Inom förvaltningens beredskapsarbete har fokus legat på övningar och utbildning samt att arbetet med beredskapslagring inom kritiska områden påbörjats.

För att minska Gotlands klimatavtryck arbetar förvaltningen aktivt med att begränsa läkemedelsförskrivning, bland annat ska läkemedel som är skadliga för miljö och hälsa minska och där är trenden god. Utvecklingen av digitala tjänster har också haft en positiv inverkan på miljön. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har dock inte kommit igång med att identifiera förbrukningsvaror av engångskaraktär där användning skulle behöva minskas.

Inom verksamhetsperspektivet bidrar förvaltningen till regionens måluppfyllelse genom att flera nya digitala tjänster är i bruk vilket gynnar både medarbetare och patienter. När patienter i enkäter får frågor om bemötande får den gotländska sjukvården ofta höga betyg, även om uppsatta målnivåer inte alltid nås. Flera resultat kring cancer och säker vård står still eller har något försämrats. Arbeta pågår med att se över arbetssätt och identifiera förbättringar. Medskapande och delaktighet för medborgare i utvecklingsarbeten är ytterligare ett område som förvaltningen inte lyckas ta kliv framåt i.

Patientsäkerhet och kvalitet är hörnpelare i hälso- och sjukvården, och under året har arbetet med Gröna korset fortsatt och är nu nästintill helt implementerat i förvaltningen. Implementeringen har lett till ett lärande och att man systematiskt arbetar med förbättringar.

Sett till medarbetarenkäten tar förvaltningen försiktiga steg i positiv riktning inom de flesta index som mäts. Trenden är också försiktigt positiv sett till en längre period. Under året har mycket fokus legat på återhämtning och friskfaktorer och det har också varit ett led i att vara en hälsofrämjande arbetsgivare.

Sett till planerade aktiviteter är de flesta påbörjade, många genomförda och några fortlöper under flera år. Måluppfyllelsen går från delvis till i hög grad uppfylld.

EKONOMI

Årets resultat uppgår till -229 mnkr (16 mnkr, 2022). Intäkter avviker positivt mot budget med 58 mnkr kronor. En del av denna avvikelse är interna intäkter, det vill säga intäkter som kommer från egen verksamhet inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen, cirka 28 mnkr. De förvaltningsexterna intäkterna, 30 mnkr, består framförallt av statsbidrag.

Kostnader avviker negativt mot budget med 287 mnkr. Bakom underskottet finns inflation, högt utfall av lönerörelser och kostnadsökningar för inhyrd personal på grund av stort behov av arbetskraft. Exklusive bostäder har kostnaden för inhyrd personal ökat med 23 mnkr jämfört mot 2022 vilket innebär att relationen till egen personal har gått från 14,2 % till 14,8 %. Hälso- och sjukvårdsförvaltningens mål är en relation på 5 % 2027.

Förvaltningens nettokostnadsutveckling har för 2023 varit mycket hög och uppgår till 17 %. En stor del av nettokostnadsutvecklingen kan förklaras av minskade bidrag som berör intäktsidan där minskningen är 100 mnkr eller 11 %. Det är de pandemirelaterade bidragen som regioner tidigare fått som minskat kraftigt. Dessa statsbidrag uppgick till 106 mnkr under 2022.

En stor kostnadsökning som förvaltningen ser är arbetskraft, både egen och inhyrd personal. Kostnaden för egen personal ökar med 106 mnkr. Kostnaden för inhyrd personal ökar med 43 mnkr i förhållande till 2022. Då kostnaden för egen personal ökat, och även antalet anställda, kan det antas att kostnaden för inhyrd personal borde sjunkit. Detta har inte skett då de som rekryterats inte anställts fullt ut inom de områden där behovet av inhyrd personal är som störst.

UTVECKLING PÅ SIKT

Prognoserna framåt visar på en demografisk utveckling med fler äldre, och därmed ett ökat vårdbehov och färre i arbetsför ålder som kan arbeta i välfärden. För att möta den utmaningen behöver nya arbetssätt utvecklas och hela samhället behöver fokusera mer på goda levnadsvanor och hälsofrämjande arbete.

För hälso- och sjukvården ökar lokalbehovet framåt, planeringen för ett eventuellt nytt sjukhus måste påbörjas inom 1-2 år och primärvårdens lokalbehov ser även det ut att öka framöver. Till det kommer ökade krav på stärkt beredskap, en sjukvård rustad för ytterst krig, med beredskapslager bland annat. Den medicintekniska utvecklingen går fort framåt, en utveckling som ger nya och fler möjligheter så som högre tillgänglighet, analysmöjligheter och ökad kvalitet.

Ekonomi är fortsatt pressad framåt, och beror i det korta perspektivet på lågkonjunktur, kostnadsökningar, inflation och förväntningar avseende utfall lönerörelser.

Foto: Linnea Ronström

Hälsa genom hela livet är en omställning som handlar om folkhälsa, samhällsekonomi och vad vi tillsammans kan göra för att förebygga att vi blir sjuka. Omställningen berör skolan, vården och omsorgen och alla andra aktörer i människors vardag.

VERKSAMHETSMÅTT	2023	2022
Antal läkarbesök primärvård	71 039	64 571
Antal läkarbesök specialistvård, inkl. akut-mottagning och njurverksamhet	88 617	85 286
Antal läkarbesök psykiatri	6 179	6 348
Antal läkarbesök på akutmottagning	23 646	23 337
Antal vårdtillfällen somatisk vård	10 830	10 438
Antal vårddagar somatisk vård	41 143	41 635
Medelvårdtid somatisk vård, dagar	3,80	3,99
Antal vårdtillfällen psykiatrisk vård	734	842
Antal vårddagar psykiatrisk vård	5 180	4 857
Medelvårdtid psykiatrisk vård dagar	7,05	5,77
Antal operationer ¹		5 753
Genomsnitt – Diagnosrelaterade grupper (DRG)	0,80	0,79
Antal besök Folk tandvården	35 084	38 439

¹ På grund av byte av operationsprogram kan inte jämförelse med tidigare år göras. Antal redovisas ej, definition av vilka operationer som ska redovisas pågår.

RESULTATRÄKNING, tkr	Budget 2023	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Verksamhetens intäkter	757 987	816 312	916 733
Verksamhetens kostnader	-2 751 181	-3 035 355	-2 805 389
Avskrivningar	-24 506	-27 515	-27 007
Internränta	-878	-1 051	-961
Verksamhetens nettokostnader	-2 018 578	-2 247 609	-1 916 624
Kommunbidrag	2 011 618	2 011 618	1 932 167
Årets resultat	-6 960	-235 991	15 543
Budgetavvikelse		-229 031	15 543
Nettoinvesteringar	67 421	40 951	38 633

Hälsa- och sjukvårdsnämnden har nyttjat 6 960 tkr ur eget kapital

MEDARBETARE	2023	2022
Antal anställda varav	1 679	1 626
- män	291	270
- kvinnor	1 388	1 356
- tidsbegränsad anställning	173	185
Personalkostnad, tkr	1 276 802	1 170 726
Personalkostnad i % av verksamhetens kostnader	42	42
Sjukfrånvaro inkl timavlönade, %	5,4	7,0

Revisionsberättelse för år 2023

Vi har under år 2023 granskat regionstyrelsens och nämndernas verksamhet och helägda kommunala bolag.

Granskningen har vad avser regionen utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och regionens revisionsreglemente.

Granskningen har haft den omfattning och inriktning som redovisas i bilagan "Revisorernas redogörelse" och därtill fogade bilagor.

Revisorerna ska bedöma om resultatet är förenligt med fullmäktiges finansiella mål och de verksamhetsmål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen inte är förenligt med de finansiella mål som fullmäktige fastställt i och med att inget av regionens tre finansiella mål uppnås. Vi bedömer att verksamheternas måluppfyllelse inte heller är förenlig med de verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning som fastställts när endast ett mål uppnås och fem mål uppnås delvis.

Nämndernas förmåga att hålla budget är avgörande för att regionen över tiden ska kunna leva upp till god ekonomisk hushållning. För året visar nämnderna sammantaget en negativ avvikelse i förhållande till budget om -241 mnkr (87 mnkr). Hälso- och sjukvårdsnämnden har ett stort underskott på 229 mnkr. Nämnden har tappat 144 mnkr i riktade statsbidrag kopplat till pandemin och tillgänglighetsmedel. Samtidigt har man haft en hög kostnadsökning vilket gör att nämnden har en nettokostnadsökning på 17 %. Endast tre av sju nämnder klarar sin budget eller har överskott. Nämndernas budgetavvikelser är otillfredsställande. Vi ser framför oss att ansvariga nämnder och regionstyrelsen tar ytterligare initiativ för att utveckla sin uppsiktsplikt och budgetprocess samt att det fattas kompletterande beslut för att kunna redovisa ekonomisk balans i förhållande till tilldelade budgetar.

Regionen ska enligt Kommunallagen (KL) göra en avstämning av balanskravet och redovisa detta i förvaltningsberättelsen. Eventuella negativa resultat som uppkommer ska enligt KL regleras inom tre år. Om det föreligger synnerliga skäl finns emellertid möjlighet att inte reglera ett negativt resultat. RKR har lämnat information om beräkning och redovisning av balanskravet utifrån tolkning av förarbeten till reglerna om balanskrav i LKBR och KL. Region Gotland redovisar ett negativt balanskravsresultat med -136 mnkr (285). Av balanskravsutredningen som redovisas i årsredovisningen framgår att regionstyrelsen med hänvisning till synnerliga skäl inte avser att reglera underskottet. Detta innebär att regionens resultatutjämningsreserv (RUR) om 364,2 mnkr inte nyttjas. Regionstyrelsen har i sin beredning av förslag till årsredovisning enligt vår bedömning felaktigt hänvisat till synnerliga skäl för att inte återställa balanskravsresultatet för år 2023. Underskottet skulle i stället ha kunnat regleras genom nyttjande av resultatutjämningsreserven. Trots ovan väljer vi revisorer att inte rikta en formell anmärkning.

Vår sammanfattande bedömning är att regionen sammantaget inte fullt ut uppfyller lagens krav för god ekonomisk hushållning.

Vi **tillstyrker** att regionstyrelsen och nämnderna och de enskilda förtroendevalda i dessa organ beviljas ansvarsfrihet.

Vi bedömer att årsredovisningen och räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och upprättade i enlighet med den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed. Vi bedömer dock att de synnerliga skäl som regionstyrelsen åberopar i årsredovisningen, för att inte reglera det negativa balanskravsresultatet, inte är väl motiverade utifrån lag och dess förarbeten och att kravet om god ekonomisk hushållning därmed inte beaktas i tillräcklig omfattning.

Vi tillstyrker att regionens årsredovisning godkänns.

Visby i april 2024

Barbro H Ronsten

Carin Backlund

Anita Skarphagen

Bengt Lindskog

Thomas Gustafson

Agne Andersson

Lena Simonson

Inga-Lill Silvergren

Till revisionsberättelsen hör bilagorna:

Revisorernas redogörelse (bilaga 1)

Förteckning över de sakkunnigas rapporter som successivt förmedlats till regionfullmäktige (bilaga 2)

Lekmannarevisorernas granskningsrapporter från regionens helägda bolag (bilaga 3)

Foto: Bildbyrå

I november 2023 upptäcktes bakterien Clostridium perfringens i Visby vattenledningsnät. Som en säkerhetsåtgärd infördes kokrekommendation för alla med kommunalt dricksvatten. Ett intensivt arbete påbörjades med att hitta källan till bakterieutbrott med provtagningar och spolning av vattenledningsnätet. I mitten på december kunde rekommendationerna hävas och boende och besökare i berörda områden kunde dricka det kommunala dricksvattnet igen.